

Skoler og barnehager mot fremtiden

Figur 1: Bildet er generert med Copilot. Microsoft

Foreløpig rapport: Oppdatert
kunnskapsgrunnlag for fremtidig skole- og
barnehagestruktur i Stange kommune
2024

Stange kommune

Innhold

Forord	6
Sammendrag	7
1. Innledning og bakgrunn	10
1.0 Innledning.....	10
1.1 Bakgrunn	11
1.2 Oversikt og lesetips	12
1.3 Sentrale styringsdokument og føringer fra grunnskole og barnehage	15
1.3.1 Barnekonvensjonen	16
1.3.2 Opplæringslovens kapittel 9 og 10, samt barnehagelovens § 24.....	16
1.3.2.1 Barneskoler 1-7	17
1.3.2.2 Ungdomsskoler	17
1.3.2.3 Individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning)	17
1.3.2.4 Barnehager	17
1.3.3 Ny lærerutdanning	17
1.3.4 Opplæringslovens kapittel 12 og barnehagelovens kapittel 8	17
1.3.5 Lærernorm og bemannings- og pedagognorm.....	18
1.3.6 Fagfornyelsen.....	18
1.3.7 Rammeplan for barnehage.....	19
1.3.8 Universell utforming	19
1.3.9 Arbeidsmiljøloven.....	19
1.3.10 Folkehelseloven.....	20
1.3.11 Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager.....	20
1.3.12 Samarbeid med relevante tjenester.....	20
1.3.13 Foreldresamarbeid i barnehage og grunnskole.....	20
1.3.14 Skoleskyss	21
1.3.15 SFO	21
1.3.16 Nærskoleprinsippet.....	22
1.4 Brukerinvolvering og høringsprosess.....	23
1.5 Barns beste-vurdering	23
1.5.1 Barnets beste i et samfunnsmessig perspektiv	24
1.5.2 Barnets beste i et organisatorisk perspektiv.....	25
1.5.3 Barnets beste i et pedagogisk perspektiv	26
1.5.4 Barnets beste i et økonomisk perspektiv	27
2. Det samfunnsmessige perspektivet.....	28
2.1 Støtte opp under kommunens langsiktige strategier	28

2.1.1 Sentrale veivalg – langsiktig arealstrategi	30
2.1.2 Kommunedelplan oppvekst	31
2.2 Stedstilhørighet.....	31
2.2.1 Bruk av skolebygg utenom skoletid	33
2.2.2 Boligprisutvikling.....	33
2.2.3 Konsekvenser for nærmiljøet ved endring av skole- og barnehagestruktur.....	34
2.3 Hva betyr det samfunnsmessige perspektivet for Stangeskolen- og barnehagen	35
3. Det organisatoriske perspektivet	36
3.1 Robust organisering	36
3.1.1 Fleksibilitet	37
3.1.2 Faglighet	37
3.1.3 Effektivitet	37
3.2 Befolkningsutvikling	37
3.2.1 Føringer i kommuneplanens arealdel	41
3.2.2 Befolkningsprognoser for barn og unge.....	42
3.2.3 Hva betyr tallene for barnehage- og skolestrukturen?	45
4. Det pedagogiske perspektivet	48
4.1 Kvalitet i skolen og i barnehagen.....	48
4.1.1 Samfunnsmandat og verdigrunnlag	48
4.1.2 Den nye lærerrollen.....	50
4.1.3 Den nye skolelederrollen	52
4.1.4 Styrerrollen i barnehagen	53
4.1.5 Profesjonelle læringsfellesskap i skolen.....	53
4.1.6 Profesjonelle læringsfellesskap i barnehagen	55
4.1.7 Læringsmiljø i skolen	55
4.1.8 Inkluderende barnehagemiljø.....	56
4.1.9 Læringsresultater	56
4.1.10 Andre aktører i Stangeskolen og -barnehagen.....	58
4.2 Hvilke konsekvenser har krav til kvalitet for Stangeskolen?	59
4.2.1 Hva betyr endringer i kompetansekrav og ny lærerutdanning for Stangeskolen?	59
4.2.2 Hva betyr endringer i lærerrollen og krav om videreutvikling i det profesjonelle læringsfellesskapet for Stangeskolen?	61
4.2.3 Hva betyr endringer i skolelederrollen for Stangeskolen?	63
4.2.4 Utfordringer knyttet til laget rundt eleven i Stangeskolen.....	64

4.2.5	Utfordringer knyttet til manglende robusthet i skolen	65
4.2.6	Utfordringer knyttet til manglende robusthet i barnehage	65
5.	Det økonomiske perspektivet	66
5.1	Rehabiliterings- og vedlikeholdsbehov i eksisterende bygg	66
5.1.1	Miljømessig perspektiv for skole- og barnehagebygg	66
5.1.2	Status skolebygg	67
5.1.3	Status barnehagebygg	68
5.1.4	Grunnlag for beregning av faste årlige kostnader knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av skoler og barnehager	70
5.1.5	Grunnlag for beregning av kostnader for å eie byggverk over tid.....	71
5.1.6	Prosedyre for gjennomføring av større byggeinvesteringer	72
6.	Kostnader knyttet til alternativene for ny skolestruktur	73
6.1.0	Alternativ 0	73
6.1.1	Alternativ 1:	74
6.1.2	Alternativ 2	74
6.1.3	Alternativ 3	75
6.1.4	Alternativ 4	76
6.1.5	Alternativ 5	77
6.1.6	Alternativ 6	78
6.2	Kostnader knyttet til alternativene 0 til 6, skole	79
6.2.1	Skoleskyss	80
6.2.2	Driftsmessige konsekvenser	81
6.2.3	Investeringsmessige konsekvenser på kort sikt	82
6.2.4	Potensielle innsparinger drift og investeringer skole	85
6.2.5	Mulig å fremskynde bygging av ny barneskole i Romedal?	85
7.	Kostnader knyttet til alternativene for ny barnehagestruktur	86
7.1.1	Alternativ 0	87
7.1.2	Alternativ A	87
7.1.3	Alternativ B	89
7.1.4	Alternativ C	90
7.2	Endring av kostnader knyttet til alternativene 0, A-C, barnehage:	91
7.2.1	Driftsmessige konsekvenser	91
7.2.2	Investeringsmessige konsekvenser på kort sikt	92
7.2.3	Potensielle innsparinger drift og investeringer barnehage	93
8.	Andre forhold av økonomisk betydning ved endring av struktur	94
8.1	Reduksjon i rammetilskudd skoler	94

8.2 Finansieringsmodell skole	94
8.3 Kostnader til transport for svømmeundervisning	94
8.4 Friskoler.....	95
9. Muligheten for nye private barnehageplasser.....	96
9.1 Barnehagemyndighetens vurdering	96
10. Etterbruk	97
10.1 Bygninger.....	98
10.1.1 Åsbygda skole og barnehage	98
10.1.2 Espa skole og barnehage	98
10.1.3 Breidablikk skole	99
10.1.4 Vallset skole	99
10.1.5 Romedal barnehage	99
10.1.6 Tangen barnehage	100
10.1.7 Vallset barnehage.....	100
10.2 Etterbruks-scenario.....	100
Referanser	102

Forord

I omstillingsarbeidet til Stange kommune er det vurdert som vesentlig at utredningsarbeidet skal utføres av egne ansatte. [Dette er forankret i K-sak 67/20¹](#). Det vurderes at den lokale kunnskapen og kompetansen er helt avgjørende for å lykkes med å beskrive de kvalitative og økonomiske utfordringene. Med bakgrunn i at oppdraget fra kommunestyret i denne saken er å oppdatere grunnlaget for skolestruktur, samt konsekvensutrede for barnehagestruktur, valgte kommunedirektøren å nedsette en arbeidsgruppe med utgangspunkt i medlemmer som bidro i arbeidet med utredningen i 2021. Følgende arbeidsgruppe har bidratt i arbeidet:

- Denis Aggrey, kommunalsjef – ansvarlig for utredningen
- Trond Arne Børresen, rådgiver oppvekst
- Heidi Midtlien, seniorrådgiver oppvekst
- Sigrid Håkonsen, virksomhetsleder barnehage
- Tanja Witchen, rektor Vallset skole
- Inger Lise Hølto, rektor Breidablikk skole
- Ellen Cecilie Rodskier Klaveness, rådgiver planavdelingen
- Bjørn Lunstøeng, virksomhetsleder eiendomsavdelingen
- Hanne Fladby Hansen, rådgiver økonomi
- Rossen Mladenov Hristov, rådgiver økonomi
- Stine Grinden Pettersen, hovedtillitsvalgt Utdanningsforbundet
- Jørn Stensbak, hovedtillitsvalgt Fagforbundet

¹ K-sak 67/20 Mandat for utredning av omstilling: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](#)

Sammendrag

Denne utredningen bygger på fire hovedperspektiver: det samfunnsmessige, organisatoriske, pedagogiske og økonomiske perspektivet.

I et samfunnsmessig perspektiv har skoler og barnehager i de berørte områdene hatt en vedvarende nedgang i antall barn, til tross for befolkningsvekst i Stange kommune som helhet. Endringer i skolestruktur kan på kort sikt skape utfordringer for lokalsamfunnene, da skoler og barnehager ofte fungerer som viktige sosiale møteplasser. Prognoser indikerer ingen økning i barnetallet i de berørte kretsene, men planleggingen må likevel ta hensyn til fremtidig boligutbygging på Tangen og en mulig befolkningsvekst rundt IIseng, særlig i forbindelse med utvidelsen av fengselet. Endringer i skolestrukturen vil ha direkte innvirkning på lokalsamfunnene og kreve realistiske målsetninger for stedstilpasset utvikling der skole eller barnehage legges ned.

Når det gjelder det organisatoriske perspektivet, peker alle alternativene på muligheten for å etablere større enheter med bredere kompetansemiljøer, sterkere profesjonsfaglige fellesskap og mer bærekraftig ledelse. Dette kan gjøre skolene og barnehagene mindre sårbare og føre til bedre ressursutnyttelse innenfor tjenester som blant annet skolehelsetjeneste, PPT og Stangehjelpa, samt gjøre det enklere å rekruttere ansatte. For barnehagebarn og elever vil dette bety tilgang til større fellesskap, noe som kan styrke både det sosiale miljøet og kvaliteten på læring og lek. Likevel vil avstandene til skole og barnehage øke for enkelte barn, noe som kan påvirke samarbeidet mellom enhetene og øke behovet for skoleskyss og foreldrekjøring.

Fra et pedagogisk ståsted vil større enheter gi barn og elever tilgang til et rikere lek- og læringsmiljø med flere muligheter for nære relasjoner. Større skoler og barnehager kan tilby flere lærere og ansatte i profesjonsfaglige fellesskap, noe som igjen vil kunne bidra til bedre kvalitet på undervisning og veiledning/oppfølging. Dette vil styrke det pedagogiske tilbudet, samtidig som mer robuste miljøer kan møte sårbare barn på en bedre måte.

Når det gjelder det økonomiske perspektivet, vil endringene i skolestrukturen være økonomisk fordelaktige, særlig fordi større enheter kan effektivisere ressursbruken. For eksempel vil det være mulig å utnytte restkapasitet ved de sammenslåtte skolene og barnehagene på Tangen og Romedal. Eiekostnadene i de ulike alternativene er den andelen av oppgitte FDV-kostnader som omfatter vedlikehold, reparasjoner og utskiftninger i bygningsmassen. Reduksjonen i eiekostnadene utgjør en del av de potensielle besparelsene i de ulike alternativene og forutsetter at skolene som ikke lenger er i bruk avhendes, slik at de ikke belaster kommuneøkonomien videre.

Barnehagestrukturen vil i stor grad følge skoleendringene, som for eksempel ved Espa og Solvin. I Stange øst kan man vurdere å utsette avgjørelsen om Solvin skole, ettersom barnehagebehovet i området kan endre seg i årene som kommer. En ombygging av Solvin til barnehage kan tidligst starte om 2-4 år. Utsettelse av beslutninger rundt Solvin skole kan gi

tid og mulighet til å vurdere om kapasiteten i eksisterende barnehager vil være tilstrekkelig i Romedal, Vallset og Ilseng (privat bhg) fremover.

Ulike alternativer for sammenslåing av skoler

Finanskostnader knyttet til investeringer er ikke medberegnet her, disse omtales i kap. 6 og 7.

Alternativ 1: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler til Tangen. Elevtallet forventes å synke fra 129 til 97 (2024- 2029), og gradvis gi en økende restkapasitet mellom 40 til 70 plasser. Årlige kostnadsbesparelser anslås til 4,7 millioner kroner, uten behov for investeringer.

Alternativ 2: Sammenslåing av Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda skoler til Romedal. Elevtallet vil synke fra 422 til 381 (2024- 2029), og gradvis gi en økende restkapasitet mellom 100 til 140 plasser. Besparelser på 16,5 millioner kroner årlig, men det kreves investeringer på ca. 260 millioner for ny skole.

Alternativ 3: Sammenslåing av Vallset og Åsbygda skoler Til Vallset. Elevtallet vil synke fra 189 til 148 (2024- 2029), det vil ikke gi en vesentlig restkapasitet. Årlige besparelser på 5 millioner kroner, uten behov for investeringer.

Alternativ 4: Sammenslåing av Espa, Vallset og Tangen skoler til Tangen. Elevtallet forventes å synke fra 252 til 192 (2024- 2029), og gradvis gi en økende restkapasitet mellom 100 til 150 plasser. Årlige besparelser på 7,1 millioner kroner, men kreves investeringer estimert til ca 89 millioner til utvidelse av Tangen skole.

Alternativ 5: Sammenslåing av Breidablikk og Solvin skoler til Romedal. Elevtallet stabiliseres rundt 233 (2024- 2029), med en restkapasitet rundt 120 plasser. Årlige besparelser på 8,1 millioner kroner, med investeringer på 194 millioner for ny skole.

Alternativ 6: Sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda skoler til Romedal. Elevtallet forventes å synke noe fra 299 til 286 (2024- 2029), med en restkapasitet rundt 50 plasser, hovedsakelig i Åsbygda. Besparelser på 11,7 millioner kroner årlig, med behov for investeringer på ca. 194 millioner.

Alternativ 1+2: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler til Tangen, og sammenslåing av Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda skoler til Romedal. Besparelser på 21,3 millioner kroner årlig, med behov for investeringer på ca. 260 millioner på Romedal.

Alternativ 1+3: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler til Tangen, og sammenslåing av Vallset og Åsbygda til Vallset. Besparelser på 9,7 millioner kroner årlig, uten behov for investeringer.

Alternativ 1+5: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler til Tangen, og sammenslåing av Breidablikk og Solvin skole til Romedal. Besparelser på 12,8 millioner kroner årlig, med behov for investeringer på ca. 194 millioner på Romedal.

Alternativ 1+6: Sammenslåing av Espå og Tangen skoler til Tangen, og sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda til Romedal. Besparelser på 16,5 millioner kroner årlig, med behov for investeringer på ca. 194 millioner på Romedal.

Alternativ 1+3+5: Sammenslåing av Espå og Tangen skoler til Tangen, sammenslåing av Vallset og Åsbygda skoler til Vallset, og sammenslåing av Breidablikk og Solvin til Romedal. Besparelser på 17,8 millioner kroner årlig, med behov for investeringer på ca. 194 millioner på Romedal.

Alternativ 4+6: Sammenslåing av Espå, Tangen og Vallset skoler til Tangen, og sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda skoler til Romedal. Besparelser på 18,8 millioner kroner årlig, med behov for investeringer på ca. 283 millioner på Romedal og Tangen.

Ulike alternativer for sammenslåing av barnehager

Alternativ A1: Sammenslåing av Espå og Tangen barnehager til Espå. Økning i driftskostnader på 1,2 millioner kroner årlig, med en dobling etter 2 år. Det vil ikke være behov for investeringer.

Alternativ A2: Sammenslåing av Espå og Tangen barnehager til Tangen. Besparelser på 0,9 millioner kroner årlig, besparelsene dobles etter to år. Det vil ikke være behov for investeringer.

Alternativ B: Sammenslåing av Romedal, Vallset og Åsbygda barnehager til Solvin. Besparelser på 1,2 millioner kroner årlig, besparelsene dobles etter to år. Det vil være behov for investeringer estimert til ca 49,5 millioner kroner.

Alternativ C: Sammenslåing av Romedal og Åsbygda barnehager til Solvin. Besparelser på 0,9 millioner kroner årlig, besparelsene dobles etter to år. Det vil være behov for investeringer estimert til ca 37,8 millioner kroner.

Alternativ A1+B: Sammenslåing av Espå og Tangen barnehager til Espå, og sammenslåing av Romedal, Vallset og Åsbygda til Solvin. Besparelse på 40 tusen kroner per år besparelsen dobles etter to år. Det vil være behov for investeringer estimert til ca 49,5 millioner kroner.

Alternativ A1+C: Sammenslåing av Espå og Tangen barnehager til Espå, og sammenslåing av Romedal og Åsbygda barnehager til Solvin. Økning i driftskostnadene med 317 tusen kroner årlig, økningen dobles etter 2 år. Det vil være behov for investeringer estimert til ca 37,8 millioner kroner.

Alternativ A2+B: Sammenslåing av Espå og Tangen barnehager til Tangen, og sammenslåing av Romedal, Vallset og Åsbygda barnehager til Solvin. Besparelser på 2,1 millioner kroner årlig, besparelsene dobles etter to år. Det vil være behov for investeringer estimert til ca 49,6 millioner kroner.

Alternativ A2+C: Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager til Tangen, og sammenslåing av Romedal og Åsbygda barnehager til Solvin. Besparelser på 1,8 millioner kroner årlig, besparelsene dobles etter to år. Det vil være behov for investeringer estimert til ca 37,8 millioner kroner.

De foreslåtte alternativene må vurderes helhetlig med hensyn til både samfunnsmessige, organisatoriske, pedagogiske og økonomiske perspektiver. Selv om endringene gir større enheter med bredere kompetansemiljø og reduserer kostnader, vil de også ha konsekvenser for lokalsamfunnene som må håndteres gjennom gode tiltak for stedstilpasset utvikling.

1. Innledning og bakgrunn

1.0 Innledning

Barnehagen og skolen utgjør grunnmuren i Stange-samfunnet. I formålsparagrafen til opplæringsloven står det klart at:

Elevene skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør at de kan mestre livet og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. De skal få utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang.

Tilsvarende står det i barnehagelovens formålsparagraf:

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter, og de skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Forskning viser en tydelig sammenheng mellom utdanningsnivå og sosioøkonomiske forskjeller. Derfor skal barnehagen og skolen ikke forsterke disse ulikhetene, men bidra med tiltak som utjevner dem. Rapporten "[Et jevnere utdanningsløp](#)"² viser at økonomiske forskjeller øker, arbeidslivet stiller høyere krav til formell kompetanse, og demografiske endringer fører til et større behov for arbeidskraft. Utdanning fremheves som en nøkkelfaktor for å øke deltakelsen i samfunns- og arbeidslivet, og som et sentralt verktøy for å møte de utfordringene vi står overfor.

For å møte disse utfordringene må vi utnytte kompetansen til lærere og ansatte, som er avgjørende for kvaliteten i barnehager og skoler. I [den overordnede delen av læreplanen](#)³ defineres kompetanse som evnen til å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter for å mestre utfordringer og løse oppgaver i ulike sammenhenger. Kompetanse innebærer også forståelse, refleksjon og kritisk tenkning. Det er bred enighet om at læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring, og i Stangeskolen og barnehagene har vi høyt kvalifiserte

² Rapport-Et jevnere utdanningsløp – Barnehage og skole/SFO som innsats mot ulikhet blant barn: [Et jevnere utdanningsløp - regjeringen.no](#).

³ Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen: <https://www.udir.no/ik20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/kompetanse-i-fagene/?lang=nob>.

lærere og ansatte som hver dag bidrar til dette viktige arbeidet. Denne kompetansen må ikke kompromitteres. Skole- og barnehagelederne spiller en sentral rolle i å sikre læring for lærere og ansatte gjennom et sterkt profesjonsfellesskap.

Til tross for det sterke laget rundt elevene og barna ser vi at stadig flere unge sliter med psykiske helseutfordringer og andre problemer som hindrer dem i å delta fullt ut i fellesskapet. [Den nye opplæringsloven](#)⁴, som trådte i kraft i august 2024, fastslår at det er kommunens ansvar å etablere systemer for oppfølging og støtte slik at alle barn inkluderes. Laget rundt barn, unge og familier er derfor avgjørende for å støtte skoler og barnehager i dette arbeidet. Forebygging gjennom godt samarbeid og samordning er nøkkelen til suksess.

For at denne støtten skal være effektiv, er det avgjørende å ha en robust struktur som sikrer god omfordeling av tilgjengelige ressurser. En slik struktur vil gjøre det mulig for laget rundt barna – både i barnehage og skole – å gi bedre og mer målrettet støtte.

For å lykkes med dette i Stange kommune må fellesskapet stå i sentrum for diskusjonen om kvalitet i barnehager og skoler. I denne rapporten fremheves Stangeskolen og barnehagene som fellesskap kommunen må satse på. Dette betyr ikke at de individuelle behovene til elever og barn overses, men at de må balanseres med fellesskapets beste. Når individet styrker fellesskapet, styrker fellesskapet individets trivsel, utvikling og læring. Ressursene vi har til rådighet, må derfor forvaltes på en måte som i størst mulig grad kommer fellesskapet til gode, særlig når vi står overfor krevende utfordringer.

1.1 Bakgrunn

I [K-sak 141/19 Rådmannens forslag til årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023](#)⁵ ga kommunestyret sin tilslutning til kommunedirektørens arbeid med omstilling for å oppnå balanse i kommunens drift i løpet av økonomiplanperioden. Videre ble det i [K-sak 42/24 Føringer for kommunedirektøren i det videre arbeidet med budsjett og økonomiplan for 2025-2028](#)⁶ vedtatt en liste med 9 punkter som kommunedirektøren skal iverksette og gjennomføre. Punkt 1 og 2 i vedtaket berører denne utredningen.

Punkt 1:

Kommunedirektøren bes med bakgrunn i utredningen som ble behandlet i [k-sak 11/22](#)⁷, å oppdatere grunnlaget for endret skole- og SFO-struktur i henhold til:

- *Alternativ A Sammenslåing av Tangen og Espa skoler lokalisert til Tangen skole i henhold til saksframstillingens punkt 1.*
- *Alternativ C Sammenslåing av Åsbygda, Breidablikk, Vallset og Solvin skoler, lokalisert til tidligere Romedal ungdomsskole, i henhold til saksframstillingens*

⁴ Opplæringslova 2024: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30?q=oppl%C3%A6ringsloven>.

⁵ K-sak 141/19: Rådmannens forslag til årsbudsjett: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](#)

⁶ K-sak 42/24: [Innsyn - møtekalender \(innsynsportal.no\)](#)

⁷ K-sak 11/22: [Innsyn - møtekalender \(innsynsportal.no\)](#)

punkt 1.

Vurdere om alternative sammenslåinger kan bidra til bedre oppfylingsgrad, for eksempel sammenslåing av Tangen, Espa og Vallset, lokalisert til Tangen skole, eller sammenslåing av Åsbygda og Vallset, lokalisert til Vallset skole.

Det skal i saken belyses mulig etterbruk av eiendommene som ikke lenger benyttes til skoleformål.

Tersklene for når investeringsbehovet overstiger innsparingspotensialet skal synliggjøres. Kommunedirektøren bes vurdere muligheten for å fremskynde bygging av ny skole i Romedal i økonomiplanen.

Kommunestyret ber kommunedirekten belyse konsekvensene for nærmiljøet, og vurdere hvordan avbøtende tiltak kan brukes for å sikre at hele kommunen tas i bruk og at tettstedene utvikles videre.

Punkt 2:

Kommunedirektøren bes med bakgrunn i utredningen som ble behandlet i k-sak 11/ 22 om å konsekvensutrede:

- Alternativ A, sammenslåing av Tangen barnehage og Espa barnehage lokalisert til Espa eller Tangen, jf. saksframstillingens punkt 2.*
- Alternativ B, sammenslåing av Vallset, Romedal og Åsbygda til en ny barnehage, lokalisert i lokalene til Solvin skole, jf. saksframstillingens punkt 2.*
- Alternativ C, sammenslåing av Romedal og Åsbygda til en ny barnehage, lokalisert i lokalene til Solvin skole, jf. saksframstillingens punkt 2.*

Kommunedirektøren bes inkludere private barnehager i konsekvensutredningen, herunder muligheten for etablering av nye private barnehageplasser dersom det er behov for å etablere flere barnehageplasser.

Arbeidsgruppa bak denne utredningen legger til grunn at eventuelle endringer i barnehage- og skolekretser må baseres på helhetlige og langsiktige vurderinger som er forankret i sentralt og lokalt planverk, og som stiller kommunen i posisjon til å løse den økte kompleksiteten i oppgaveløsningen innen bærekraftige økonomiske strukturer. Det er derfor viet vesentlig plass i kapittel 2 til å presentere vedtatt lokalt planverk.

1.2 Oversikt og lesetips

Denne utredningen er en oppdatering av rapporten [Stangeskolen og -barnehagen mot fremtiden. Kunnskapsgrunnlag for fremtidig skole- og barnehagestruktur Stange](#)⁸.

Utredningen er delt inn i ti hovedkapitler. Kapitlene skal være meningsbærende i seg selv,

⁸ Kunnskapsgrunnlag for fremtidig skole- og barnehagestruktur Stange: [Stangeskolen og - barnehagen mot fremtiden ENDELIG.pdf](#)

men det er opplysninger og faktagrunnlag som griper inn i hverandre på tvers av kapitler. Det anbefales derfor å lese utredningen fra start til slutt.

Denne utredningen omhandler både barnehage og skole. Lovgrunnlaget er forskjellig. Arbeidsgruppa har forsøkt å kommentere likheter og ulikheter fortløpende i de ulike kapitlene.

For å sikre sammenhengene mellom barnehage og skole, har arbeidsgruppa arbeidet ut fra følgende problemstilling:

Hvilke forhold innen barnehage- og skole er det vesentlig å belyse for å kunne drøfte hvordan en gir barna og elevene det beste tilbudet – både nå og i fremtiden – basert både på statlige og lokale krav og føringer?

Utredningen er bygget opp gjennom fire perspektiv. Delkapitler kunne vært plassert flere steder, men de er plassert slik de er fordi det vurderes en sterkest tilknytning til det perspektivet det er plassert under:

1. Det samfunnsmessige perspektivet
2. Det organisatoriske perspektivet
3. Det pedagogiske perspektivet
4. Det økonomiske perspektivet

Skole- og barnehagestruktur-prosesser forbindes ofte med følelser og engasjement. Arbeidsgruppa har etter beste evne forsøkt å svare ut mandatet. For å gjøre utredningen mest mulig ryddig og leservennlig, er utredningen oppbygd slik at vesentlige faglige perspektiver er gitt plass.

Uavhengig av fremtidig struktur må Stange kommune lykkes med å løse de innholdsmessige utfordringene Fagfornyelsen og Rammeplanen for barnehage legger opp til. I utredningen legges det derfor særlig vekt på forhold som vil gjøre det mer realistisk å lykkes med disse utfordringene. Disse står i sin helhet kommentert under kapittel 4, *det pedagogiske perspektivet*.

En grundigere gjennomgang av perspektivene finnes i de ulike perspektivkapitlene. Når det gjelder tall som viser mulige endringer i årlige driftskostnader, blir beregningsmodellene belyst i kapittel 5 og i vedlagte underlagsdokumenter. Disse modellene er bygget på like forutsetninger for de ulike skole- og barnehagebyggene, for best mulig å kunne vurdere alternativene opp mot hverandre.

Alle estimerte investeringskostnader som angår skoler, er basert på beregninger fra mulighetsstudier, jf. kapittel 5.1.7. Estimerte investeringskostnader knyttet til barnehager baserer seg på egne arealanslag og erfaringstall fra Holtes Kalkulasjonsnøkkel⁹. Dette er anslag som innbefatter større usikkerhet enn om det hadde

⁹ <https://holte.no/produkt/kalkulasjonsnokkelen/>

foreligget en mulighetsstudie.

I denne utredningen vil ulike forslag til ny skole- og barnehagestruktur bli beskrevet som alternativ 1, 2, 3, 4, 5 og 6, og kombinasjoner av disse for skole, og alternativ A1, A2, B og C, og kombinasjoner av disse når det gjelder barnehage. Disse alternativene vil på flere ulike parametere bli sammenlignet mot eksisterende skole- og barnehagestruktur. I utredningen omtales eksisterende struktur som alternativ 0, både for skole og barnehage.

Alternativer skole:

Alternativ 1: Espa skole slås sammen med Tangen skole, lokalisert til Tangen

Alternativ 2: Breidablikk, Solvin, Åsbygda og Vallset slås sammen til ny barneskole i Romedal

Alternativ 3: Vallset skole slås sammen med Åsbygda skole, lokalisert til Vallset

Alternativ 4: Espa, Tangen og Vallset skoler slås sammen, lokalisert til Tangen

Alternativ 5: Breidablikk skole og Solvin skole slås sammen til ny barneskole i Romedal

Alternativ 6: Breidablikk, Solvin og Åsbygda skoler slås sammen til ny barneskole i Romedal

I tillegg beskrives følgende kombinasjoner av alternativer:

Alternativ 1+2: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda skoler, lokalisert til Romedal

Alternativ 1+3: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Vallset og Åsbygda skoler, lokalisert til Vallset

Alternativ 1+5: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Breidablikk, Solvin skoler, lokalisert til Romedal

Alternativ 1+6: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda skoler, lokalisert til Romedal

Alternativ 1+3+5: Sammenslåing av Espa og Tangen skoler, lokalisert til Tangen, sammenslåing av Vallset og Åsbygda skoler, lokalisert til Vallset og sammenslåing av Breidablikk og Solvin, lokalisert til Romedal

Alternativ 4+6: Sammenslåing av Espa, Vallset og Tangen skoler, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda skoler, lokalisert til Romedal

Alternativer barnehage:

Alternativ A1: Espa barnehage slås sammen med Tangen barnehage lokalisert til Espa

Alternativ A2: Espa barnehage slås sammen med Tangen barnehage lokalisert til Tangen

Alternativ B: Romedal, Vallset og Åsbygda barnehager slås sammen til en ny barnehage på Solvin

Alternativ C: Romedal bhg. slås sammen med Åsbygda bhg. til en ny barnehage på Solvin

I tillegg beskrives følgende kombinasjoner av alternativer:

Alternativ A1+B: Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager, lokalisert til Espa og sammenslåing av Romedal, Vallset og Åsbygda barnehager, lokalisert til Solvin

Alternativ A1+C: Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager, lokalisert til Espa og

sammenslåing av Romedal og Åsbygda barnehager, lokalisert til Solvin
Alternativ A2+B: Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Romedal, Vallset og Åsbygda barnehager, lokalisert til Solvin

Alternativ A2+C: Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager, lokalisert til Tangen og sammenslåing av Romedal og Åsbygda barnehager, lokalisert til Solvin

Alternativ 0 for barnehage vil henvise til eksisterende barnehagestruktur. Alternativ 0 for skole vil henvise til eksisterende struktur, men hensyntatt vedtak om flytting av Solvin skole til Romedal, og økonomiplanens avsatte investeringsmidler til ny skole på Breidablikk.

Brukerinvolvering var vesentlig i arbeidet med utredningen i 2021. I arbeidet med oppdatering av kunnskapsgrunnlaget har det vært gjennomført folkemøter og orienteringer, jamfør kapittel 1.5. Det er et mål at selve utredningen skal være på færrest mulig sider, og at referanser og relevant bakgrunnskunnskap er tilgjengeliggjort gjennom klikkbare lenker i selve utredningen. I utredningsdokumentet er dette markert med understreket blå skrift– hvor presentasjoner gjennomført i brukerinvolveringsprosessen er tilgjengelig. Det er derfor et poeng at utredningen leses på en digital flate for å få hele sammenhengen. Samtidig kan utredningen fint leses selvstendig på papir, men da uten direkte tilgang til bakgrunnskunnskap som kan være relevant. For ordens skyld står de klikkbare lenkene fortløpende omtalt som fotnoter på den aktuelle siden.

1.3 Sentrale styringsdokument og føringer fra grunnskole og barnehage

Kommunestyret er skoleeier i en kommune. Dette er hjemlet i opplæringslovens § 28-1. Loven stiller krav om at skolen blir drevet etter gjeldende lover og forskrifter. Det viktigste regelverket for å ivareta skolen og skolemiljøet i driftsfasen, er særlig knyttet til følgende lover og forskrifter:

- [Barnekonvensjonen](#)¹⁰
- [Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen \(Opplæringsloven\)](#)¹¹, av 1.august 2024
- [Lov om barnehager](#)¹², av 1.juni 2006
- [Rammeplanen for barnehage](#)¹³, av 2017
- [Læreplanverket](#)¹⁴ (2020)
- [Lov om likestilling og forbud mot diskriminering](#)¹⁵, av 1.januar 2018.

¹⁰ FNs konvensjon om barnets rettigheter: [178931-fns_barnekonvensjon.pdf \(regjeringen.no\)](#)

¹¹ Opplæringslova 2024: [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)

¹² Barnehageloven 2006: [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)

¹³ Rammeplan for barnehage 2017: [Rammeplan for barnehagen | udir.no](#)

¹⁴ Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020: [Læreplanverket | udir.no](#)

¹⁵ Likestillings- og diskrimineringsloven 2018: [Lov om likestilling og forbud mot diskriminering \(likestillings- og diskrimineringsloven\) - Lovdata](#)

- [Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. \(Arbeidsmiljøloven\)](#)¹⁶, av 1.januar 2006

1.3.1 Barnekonvensjonen

[Barnekonvensjonens](#)¹⁷ artikkel 3, nummer 1, danner utgangspunktet for at barnets beste skal vurderes spesifikt i alle relevante saker. Den lyder slik:

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Norge har anerkjent Barnekonvensjonen og må følgelig forholde seg til de rettighetene og pliktene som følger av denne. I samsvar med barnekonvensjonen, skal det i saksbehandlingen legges til grunn et barnerettighetsperspektiv hvor barn og unge får sine rettigheter oppfylt. Det innebærer anerkjennelse, respekt og beskyttelse av barns verdighet og integritet. Barnekonvensjonens artikkel 12 understreker at alle barn har rett til å si sin mening i saker som vedrører dem, og deres mening skal bli tatt på alvor:

Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

1.3.2 Opplæringslovens kapittel 9 og 10, samt barnehagelovens § 24

I [opplæringslovens](#)¹⁸ kapittel 17 stilles det i § 17-2 kvalifikasjonskrav til ledere. Formålet med denne bestemmelsen er å medvirke til at skolene blir forsvarlig ledet. Hver enkelt skole skal ha en rektor som er faglig, pedagogisk og administrativ leder, og bestemmelsen åpner for at en rektor kan lede flere skoler

Gjennom opplæringsloven §§ 17-3 og 17-4 legges det føringer for kompetansekrav når det gjelder tilsetting og undervisning i grunnskolen. Kompetansekravene utdypes ytterligere i Forskrift til opplæringsloven kapittel 12. De som skal tilsettes i undervisningsstillinger i skolen må ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse. De tilsatte som skal undervise, må ha relevant kompetanse i de fagene de skal undervise i. Dette er krav som gjelder uansett skoleslag. I tillegg er følgende særskilte krav innført for henholdsvis barneskoler, ungdomsskoler og Individuelt tilrettelagt opplæring.

¹⁶ Arbeidsmiljøloven 2006: [Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. \(arbeidsmiljøloven\)](#) - Lovdata

¹⁷ FNs konvensjon om barnets rettigheter: [178931-fns_barnekonvensjon.pdf \(regjeringen.no\)](#)

¹⁸ Opplæringslova 2024: [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\)](#) - Lovdata

1.3.2.1 Barneskoler 1-7

Alle lærere som underviser i norsk, engelsk og matematikk må ha minimum 30 studiepoeng som er relevante for faget.

1.3.2.2 Ungdomsskoler

Alle lærere som underviser i norsk, engelsk og matematikk må ha minimum 60 studiepoeng som er relevant for faget. I tillegg må alle lærere ha minimum 30 studiepoeng i de øvrige fagene de skal undervise i.

1.3.2.3 Individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning)

I utgangspunktet gjelder de samme kompetansekravene i fagene, selv om opplæringen blir gitt som individuelt tilrettelagt opplæring. Skolen kan gjøre unntak fra denne bestemmelsen, men bare dersom det gir eleven bedre opplæring. Det er likevel et krav at den som skal gi opplæringen skal ha høgskole- eller universitetsutdanning som gjør de spesielt egnet til å ivareta elevens behov. Vurderingen om unntak fra kompetansekrav må begrunnes i enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring.

1.3.2.4 Barnehager

I [barnehagelovens](#)¹⁹ § 24 stilles det kvalifikasjonskrav til styrer i barnehage. Barnehagen skal ha en styrer som har utdanning som barnehagelærer eller annen høgskoleutdanning som gir barnehagefaglig og pedagogisk kompetanse.

1.3.3 Ny lærerutdanning

Gjennom [Regjeringens strategi Lærerløftet – på lag for kunnskapsskolen](#)²⁰ ble det i 2014 innført en ny 5-årig lærerutdanning, med formål å skape en skole hvor elevene lærer mer gjennom lærere med en sterkere faglig fordypning. Den nye lærerutdanningen er inndelt i to hovedinnretninger, én for grunnskolelærere for 1.-7.trinn og én for grunnskolelærere for 5.-10.trinn. I dette ligger også at lærerutdanningen ble løftet fra bachelor- til masternivå. Denne endringen har resultert i færre muligheter for å skaffe seg kompetanse i flere fag. Utdanningen fører til at lærerne har dypere fagkompetanse i enkeltfag, men også at de kun har maksimalt to til fire fag som de har kompetanse til å undervise i. For små skoler er dette krevende å håndtere, da det er kompetansekrav knyttet til å undervise i fag (jamfør kapittel 1.3.2).

1.3.4 Opplæringslovens kapittel 12 og barnehagelovens kapittel 8

Alle elever i skolepliktig alder har ifølge opplæringslovens § 12-2 rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring. Dette er blant annet spesifisert i

¹⁹ Barnehageloven: [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Kapittel VI. Personalet - Lovdata](#)

²⁰ Lærerløftet: [Lærerløftet - regjeringen.no](#)

opplæringslovens §§ 12-3 og 12-4, der nulltoleranse, forebyggende og systematisk arbeid mot mobbing og krenkelser beskrives.

Videre står det i § 12-7 at alle elever har rett til en arbeidsplass som er tilpasset deres behov, og skolen skal innredes slik at det legges til rette for barn som har nedsatt funksjonsevne.

Når det gjelder barnehage sier barnehageloven §§ 41 og 42 at de ansatte har en plikt til å sikre at barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Barnehageloven § 41 slår fast at barnehagen ikke skal godta krenkelser som for eksempel utestenging, vold, diskriminering og trakassering, og de ansatte skal gripe inn dersom et barn utsettes for dette. Barnehagen skal drive forebyggende arbeid.

1.3.5 Lærernorm og bemannings- og pedagognorm

I [forskrift til opplæringsloven § 12-9](#)²¹ er det definerte forholdstall mellom lærere og elever i grunnskolen. Formålet med bestemmelsen er å sikre elever større lærertetthet, der forholdstallene er satt til 15 elever per lærer for 1.-4.trinn og 20 elever per lærer for 5.-10.trinn. Et viktig grunnlag for at lærernormen ble forskriftsfestet, er et mål om at ingen elever skal gå ut av grunnskolen uten å kunne lese, skrive eller regne. Lærernormen erstattet også statlige midler knyttet til *tidlig innsats*.

En endring i skolestruktur vil kunne påvirke lærernormen, med hensyn til årsverk, ved at man ved et større elevtall kan utnytte normtallene bedre. Dette beskrives i kapittel 5.

Når det gjelder barnehage ble det innført bemanningsnorm (2019) og innskjerping av pedagognorm (2018). Pedagognormen sier at det skal være minst en pedagog per 7 barn under 3 år, samt 14 barn når de er eldre enn 3 år. Bemanningsnormen stiller krav om minimum en ansatt per tredje barn under 3 år og en ansatt per sjettede barn over 3 år.

1.3.6 Fagfornyelsen

Gjeldende læreplan, [Kunnskapsløftet 2020](#) (LK20)²² er hjemlet i forskrift til opplæringsloven, § 1-1. er hjemlet i forskrift til opplæringsloven, § 1-1.

Lærerplanen består av to hoveddeler; *overordnet del*, og *læreplaner i fagene*. Den overordnede delen beskriver hvilke verdier og prinsipper grunnopplæringen skal bygge på, mens læreplaner i fagene beskriver innhold og hvordan læringen skal se ut. Kunnskapsløftet 2020 skiller seg fra tidligere læreplaner gjennom et mye sterkere fokus på profesjonssamarbeid, dybdelæring og tverrfaglig tilnærming.

Et overordnet mål i Kunnskapsløftet 2020 er at alle elever i norsk skole skal utvikle grunnleggende ferdigheter og kompetanser, slik at de aktivt kan delta i samfunnet. Prinsipper for opplæringen i *Overordnet del* slår blant annet fast at skolen skal gi alle elever

²¹ Forskrift til opplæringsloven: [Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringsforskrifta\) - III. Forholdet mellom talet på lærarar og talet på elevar i grunnskolen - Lovdata](#)

²² Kunnskapsløftet: [Læreplanverket | udir.no](#)

like muligheter til å utvikle sine evner og sitt talent, individuelt og i samarbeid med andre, og at skolen skal fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter.

1.3.7 Rammeplan for barnehage

[Rammeplan for barnehagen](#)²³ trådte i kraft 1. august 2017. Denne rammeplanen er tydeligere på barnehagens forpliktelser. Den stiller også sterkere krav til hva personalet skal gjøre for at barna skal trives og utvikles. Rammeplanen stiller også sterke krav til barnehagens bemanning og til brukerbegrepet.

1.3.8 Universell utforming

Ifølge Opplæringsloven har alle elever rett til en arbeidsplass som er tilpassa behovene deres. I Opplæringslovens § 12-7 står følgende: *Skolen skal innreist slik at det leggjast til rette for dei elevane ved skolen som har nedsett funksjonsevne.*

Universell utforming er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser for å oppnå et inkluderende samfunn med full likestilling og deltakelse for alle. Prinsippet om universell utforming er lovfestet i [Lov om likestilling og forbud mot diskriminering](#)²⁴, gjeldende fra 01.01.2018. Ifølge loven skal offentlig virksomhet og privat virksomhet som er rettet mot allmennheten arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten. Loven omfatter skolens plikter til å sikre universell utforming i tråd med loven. Retten til fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel for elever som har behov for dette for å kunne følge opplæringen og få tilfredsstillende utbytte av den, er også nedfelt i ny opplæringslov § 11-5.

Barnehageloven bruker ikke begrepet universell utforming, men det står følgende i [barnehagelovens § 2](#)²⁵; *Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser.*

Krav til universell utforming i barnehager og skoler har en tydelig forankring i forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Forskriften inneholder blant annet krav til at miljøet skal være helsemessig tilfredsstillende. Den omhandler blant annet utforming av lokaler og uteområder.

1.3.9 Arbeidsmiljøloven

De ansattes rettigheter er ivaretatt gjennom [«Arbeidsmiljøloven»](#)²⁶. Arbeidsmiljøtilsynet fører tilsyn med at loven etterfølges. Dette gjelder blant annet kontorarbeidsplasser for ansatte, forholdene for administrasjonen, samt alle personalfasiliteter i anlegget.

²³ Rammeplan for barnehage: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

²⁴ Likestillings- og diskrimineringsloven 2018: [Lov om likestilling og forbud mot diskriminering \(likestillings- og diskrimineringsloven\) - Lovdata](#)

²⁵ Barnehageloven: [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Kapittel VI. Personalet - Lovdata](#)

²⁶ Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.: [Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. \(arbeidsmiljøloven\) - Lovdata](#)

1.3.10 Folkehelseloven

Formålet med [lov om folkehelsearbeid](#)²⁷ er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid, derfor skal «Helse i alt vi gjør» være et gjennomgående prinsipp for utforming av skoleanlegg inn- og utomhus. Særlig med tanke på skolens og barnehagens uteområde skal en planlegge for allsidig fysisk aktivitet for alle aldersgrupper.

1.3.11 Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager

[Forskriften](#)²⁸ trådte i kraft 1.juli 2023, og blir ofte kalt *barnas arbeidsmiljølov*. Forskriften inneholder krav til det fysiske og sosiale miljøet, og stiller krav til blant annet ansvarsforhold, internkontroll, plikt til opplysning og informasjon, tilsyn, sanksjoner og klage. Formålet med forskriften er å bidra til at miljøet i barnehager og skoler fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold, samt forebygger sykdom og skade. Forskriften forutsetter at det enkelte barnehage- og skoleanlegg skal godkjennes. Dette gjelder også nye skoler og barnehager. Forskriften er hjemlet i Folkehelseloven.

1.3.12 Samarbeid med relevante tjenester

I opplæringslovens § 24-1 er det fastsatt at skolene er pålagt å samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker. PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste), helsesykepleiere, barnevernstjeneste, kommunepsykolog, psykisk helse og rus, legetjeneste og fysio- og ergoterapitjeneste er viktige samarbeidspartnere og kan bidra både på individ- og systemnivå med utfyllende kompetanse til skolens egen.

I barnehagelovens § 2 b står det at barnehagen og pedagogisk psykologisk tjeneste skal samarbeide med andre tjenester dersom det er nødvendig for å gi barnet et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. PPT, helsesykepleier, team barn og unge, fysio- og ergoterapitjenesten er viktig samarbeidspartnere for barnehagene.

1.3.13 Foreldresamarbeid i barnehage og grunnskole

Hjem-skole-samarbeid er avgjørende for å lykkes med å skape best mulig oppvekstvilkår for barn og unge jf. oppl. § 1-1.

I opplæringslovens §§ 10-3 og 10-4 fremkommer det en plikt for kommunen å tilrettelegge

²⁷ Folkehelseloven: [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Lovdata](#)

²⁸ Forskrift om miljørettet helsevern: [Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger - Lovdata](#)

for foreldresamarbeid. Oppsummert er intensjonen i lovkravene beskrevet i [St.meld. nr. 31 \(2007-2008\)](#)²⁹:

Foreldre som støtter elevenes læring og som fremmer positive holdninger til skolen, bidrar til sitt barns faglige og sosiale utvikling. Et godt samspill mellom hjem og skole forutsetter at begge parter kommuniserer tydelig slik at skolens og de foresatte forventninger blir avklart og det ikke oppstår misforståelser.

Samarbeidet mellom foreldre og barnehage er tilsvarende uttrykt i [Rammeplanen](#)³⁰ for barnehagen. Her heter det at; *Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.*

I tillegg sier barnehagelovens § 4 noe om hvordan en skal sikre samarbeidet mellom hjem og barnehage.

1.3.14 Skoleskyss

Rett til skoleskyss er hjemlet i opplæringsloven § 4-1. Skoleeier har [ansvaret](#)³¹ for skoleskyssen, som organiseres av fylkeskommunen basert på [avstandskrav](#)³² mellom hjem og skole. I tillegg gjør Stange kommune lokale vedtak om skoleskyss basert på farlig skolevei, funksjonshemming, sykdom eller skade, uavhengig avstand mellom hjem og skole. Retningslinjer for innvilgelse av søknad om fri skoleskyss basert på farlig skolevei ble vedtatt i [sak 18/19 i Det faste planutvalg i Stange](#)³³.

For å ha rett til gratis skoleskyss, må elever i 1.klasse ha mer enn 2 kilometer skolevei. Elever på 2.-10.trinn har rett på skoleskyss dersom skoleveien er lengre enn 4 kilometer. Skoleveien skal måles fra inngangsdør der eleven bor til inngangsdøren på skolen etter korteste farbare vei. Elever som har særlig farlig eller vanskelig skolevei, har rett til gratis skyss uten hensyn til veilengde.

1.3.15 SFO

I § 4-5 i opplæringsloven stilles det krav til at kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.-4.-årstrinn og for barn med særskilte behov på 1.-7.-årstrinn. I dette ligger det at det eksempelvis er tilstrekkelig, i henhold til lovkrav, å ha en felles SFO for alle skoler i Stange.

Videre følger det at kommunen kan kreve utgiftene til SFO-tilbudet dekket gjennom

²⁹ Kvalitet i skolen: [St.meld. nr. 31 \(2007-2008\) - regjeringen.no](#)

³⁰ Rammeplan for barnehage: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

³¹ Ansvar for skoleskyss: [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Kapittel 4 Skyss, leksehjelp, skolefritidsordninga, skoletur og overgang frå barnehage til skole - Lovdata](#)

³² Avstandskrav skoleskyss: [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Kapittel 4 Skyss, leksehjelp, skolefritidsordninga, skoletur og overgang frå barnehage til skole - Lovdata](#)

³³ Skoleskyss – revidering av retningslinjer: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](#)

foreldrebetaling, samt at kommunens plikter er begrenset til skoleåret. [Rammeplan for SFO](#)³⁴ er en forskrift til opplæringsloven. Rammeplanen beskriver blant annet skolefritidsordningens verdigrunnlag og innhold. SFO skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi barna omsorg og tilsyn. Rammeplanen gir rom for lokale variasjoner, satsinger og planer. Opplæringslovens kapittel 12 om elevenes skolemiljø gjelder også for SFO.

Videre følger det av særavtaler ([SFS 2213](#))³⁵ at skolefritidsordninger med mer enn 60 barn, som hovedregel skal tilsettes daglig leder i hel stilling. Den samme særavtalen slår også fast at denne stillingen kan utføre andre oppgaver enn selve funksjonen SFO-leder, dog at minimum 20 prosent skal avsettes til ledelse. I Stangeskolen er det gjennom [vedtektene](#)³⁶ forskriftsfestet bemanningsnorm på minimum 1 voksen per 15 barn.

1.3.16 Nærskoleprinsippet

Opplæringslovens § 2-6 heter det at:

Elevane har rett til å gå på ein skole i nærmiljøet. Kommunen kan gi forskrift om skolekrinsar. Ved tildeling av skoleplass og fastsetjing av forskrift om skolekrinsar skal kommunen leggje særleg vekt på kva skole som ligg nærast heimen. Kommunen kan også ta omsyn til topografi, trafikktilhøve og kapasiteten på skolane, og at barn i same nabolag skal få gå på same skole.

Elever i grunnskolen har rett til å gå på nærskolen. Hva som regnes som nærskole blir fastsatt i lokal forskrift om skolekretsgrenser. Etter at kommunestyret har behandlet saken om skolestruktur, vil det bli utarbeidet en revidert forskrift om skolekretsgrenser, hvor eventuelle nye nærskoler fastsettes. Utredningen tar derfor ikke opp nærskoleprinsippet på dette tidspunktet. Dette vil bli behandlet i en egen sak som kommunedirektøren utarbeider om *Forskrift til skolekretser*, basert på de skolekretsene kommunestyret eventuelt vedtar. Forskriften vil bli lagt ut på høring, og vil tydeliggjøre de fysiske grensene som legges til grunn for å realisere kommunestyrets vedtak om hvilke skoler Stange kommune skal ha. Utredningen vil også omfatte fritt skolevalg. For utfyllende lesning om formkrav knyttet til eventuelle nedleggelse og kretsgrenser, henvises det til [rundskriv 02-12 fra Utdanningsdirektoratet](#)³⁷.

³⁴ Rammeplan for SFO: [Rammeplan for SFO | udir.no](#)

³⁵ Sentral forbundsvis avtale vedrørende SFS 2213: [Barnehageavtalen-SFS-2201-ny-avtale-01-01-2020-31-12-2021.pdf \(ks.no\)](#)

³⁶ Vedtekter kommunal skolefritidsordning Stange kommune: [Vedtekter sfo 240420.pdf \(stange.kommune.no\)](#)

³⁷ Behandling av saker om skolenedleggelse og kretsgrenser, UDIR-2-2012: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Narskole-og-skolekretsgrenser/Udir-2-2012---Behandlingen-av-saker-om-skolenedleggelse-og-kretsgrenser>.

1.4 Brukerinvolvering og høringsprosess

Beskrivelse av prosessen med folkemøter, involvering av KFU og Ungdomsrådet og videre BUK.

Muligheter for innbyggere å komme med innspill kontinuerlig gjennom nettsiden som ble utarbeidet til informasjonsflyt i prosessen med å utarbeide utredning av fremtidig skole- og barnehagestruktur: <http://www.stange.kommune.no/oppvekststruktur>³⁸

Den reviderte rapporten blir lagt ut til høring 23.september 2024 med høringsfrist 19.oktober.

I skolestruktur-saker kan alle innbyggere selvstendig sende inn høringsinnspill.

I slutten av oktober vil kommunedirektøren fremme sin innstilling i saken. Denne vil bli behandlet i Driftsutvalget (30.oktober), som innstiller til Formannskapet (6.november), som igjen innstiller til Kommunestyret (13.november).

1.5 Barns beste-vurdering

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en [veileder](#)³⁹ for bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen. I veilederen heter det at saksbehandlingen og prosessen rundt saker som angår barn ikke skal ta for lang tid, den skal være forståelig, deres rettigheter må være kjent og tilgjengelig for dem, barn har rett til å si sin mening og de skal bli lyttet til, enten direkte eller gjennom en representant eller eget organ. Barnas syn skal tillegges behørig vekt og det skal vises hvordan det er vektet opp mot andre momenter. Det er formkrav knyttet til barnets beste-vurderinger i saker som omhandler barn og unge.

Endringer i skolestruktur er et inngripende tiltak for barn og unge. Arbeidsgruppen har derfor valgt å gjennomføre en overordnet barnets beste-vurdering knyttet til fremtidig skole- og barnehagestruktur i Stange kommune i tråd med Grunnloven § 104, annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3, første ledd. Vurderingen tar utgangspunkt i de vurderinger som ble gjort på et overordnet nivå i forbindelse med behandling av skolestruktursaken i 2022.

Grunnlovens § 104, annet ledd, lyder; *Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.*

FNs barnekonvensjon artikkel 3, første ledd, lyder: *«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn».*

³⁸ Skole- og barnehagestruktur Stange kommune: [Framtidig skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

³⁹ Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen (Udir): [Microsoft Word - siste Til trykk - Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen \(udir.no\)](#)

I utredningsperioden har barn og unges stemme kommet fram gjennom et møte i ungdomsrådet 02.09.24, samt gjennom flere skriftlige innspill fra barn i barneskolealder, spesielt fra Vallset.

Ungdomsrådet ga uttrykk for at de opplever det som utfordrende å ta stilling til saken da de best kjenner sin egen skole, og synes det er vanskelig å få oversikt over konsekvenser for barn i hele kommunen. Representantene for barn og unge vil jobbe mer med saken i barn og unges kommunestyre 24.09.24.

Gjennom de skriftlige innspillene fra barn og unge kommer det spesielt fram hvor glade de er i skolen sin. De trekker fram relasjoner med de voksne på skolen og kvaliteten i læringsarbeidet. Elever ved Vallset skole understreker betydningen av uteskole og fysisk aktiv læring. Barn og unge er også opptatt av skoleveien og at det er artigere å gå eller sykle til skolen enn å kjøre buss. Noen trekker fram klimaperspektivet, mens andre peker på at de ikke liker å kjøre buss. Flere elever fra Vallset forteller at de opplever overgangen mellom barnehage og skole som trygg og god.

I vurderinger omkring barnets beste er det viktig å huske på at det som vurderes å være til det beste for ett barn, ikke nødvendigvis er det beste for et annet barn. I tillegg må det vurderes om det er hensynet til det enkelte barns beste som skal veie tyngst, eller om det er hensynet til fellesskapets beste.

1.5.1 Barnets beste i et samfunnsmessig perspektiv

Økte sosiale forskjeller

Under folkemøtene i utredningsperioden er det blitt uttrykt bekymring omkring mulige endringer i bosettingsmønster i Stange kommune som følge av endring i barnehage- og skolestruktur. Innbyggere peker på at dette kan medføre synkende priser og verditap på bolig og eiendom i områder som mister dagens nærskole. Dersom disse bekymringene blir en realitet, vil det videre kunne medføre økte sosiale forskjeller mellom barn og unge. På den annen side viser arbeidsgruppen som har utarbeidet kunnskapsgrunnlaget for barnehage- og skolestruktur i Stange kommune, til rapporten som konsulentfirmaet WSP har utarbeidet for Ringsaker kommune (Stangeskolen og –barnehagen mot fremtiden, s. 22). Der konkluderes det med at nedlegging av skoler ikke har hatt nevneverdig innvirkning på boligprisene rundt den nedlagte skolen. Det har vært noe utslag i de første par årene etter avviklingstidspunktet, før det igjen har lagt seg på øvrig prisutvikling i bygdene.

I skriftlige innspill fra voksne innbyggere i kommunen pekes det på betydningen nærhet til skole og barnehage har for barnefamilier. Videre ble det i folkemøtene også gitt uttrykk for bekymring knyttet til at fritidstilbudene for barn og unge lokalt vil oppleve frafall ved endret skolestruktur. I et barnets beste-perspektiv vurderer arbeidsgruppen at et allsidig fritidstilbud i nærmiljøet er viktig blant annet for å utjevne sosiale forskjeller. Lengre reisevei

for å delta på fritidsaktiviteter, både på grunn av avstand og kostnader, kan medføre en høyere terskel for å delta i idrett, kultur eller andre fritidsaktiviteter.

Likeverdighet og utjevning av sosiale forskjeller er viktig i vurdering av barnets beste. I et barnets beste-perspektiv vil det på den ene siden være viktig å sørge for at barnehage- og skoletilbudet i Stange sikres å være av beste kvalitet uavhengig av hvor barnehagene og skolene er lokalisert, både nå og i fremtiden. På den andre siden må det vurderes i hvilken grad eventuelle endringer i barnehage- og skolestruktur vil forårsake økte forskjeller og hvordan man eventuelt kan demme opp for dette.

1.5.2 Barnets beste i et organisatorisk perspektiv

Skoleskyss

I et folkehelseperspektiv er det stor enighet om den helsemessige gevinsten for barn og unge som går eller sykler til skolen. Ved en eventuell sammenslåing av flere skoler, vil mange barn i Stange få lengre skolevei og dermed miste muligheten for å gå eller sykle til skolen. Barn og unge har i sine innspill pekt på at dette er en negativ effekt ved en eventuell endring i skolestrukturen. De peker også på økt forurensning som følge av økt behov for skoleskyss.

På den annen side er skolenes erfaring at mange barn med mulighet for å gå eller sykle til skolen likevel blir kjørt av foreldre. Det er stor trafikk av privatbiler ved skolene, spesielt om morgenen. I tillegg er det slik at alle skolene i Stange har elever som er innvilget fri skoleskyss med bakgrunn i særlig farlig skolevei. Ved en eventuell sammenslåing av skoler, vil flere av barna som får innvilget fri skoleskyss på grunn av avstand, allerede i dag være i en ordning med skoleskyss, enten innvilget med bakgrunn i særlig farlig skolevei eller fordi de får skyss av foreldre.

I folkemøtene ble det pekt på at lengre skolevei fører til mindre fritid for elevene. Spesielt ble det understreket at skoleveien for skyss elever i Stange ikke kan måles i kilometer, men må måles i tid. I skriftlige innspill fra voksne innbyggere er det pekt på at dagens samfunn preges av knapphet på tid og videre at negativt stress påvirker barn og unges fysiske og psykiske helse.

Arbeidsgruppa vurderer at det i et barnets beste-perspektiv må tas hensyn til at barn og unge får tilstrekkelig fritid og tid hjemme, og at den totale reisetiden derfor bør være kortest mulig. Innlandstrafikk er ansvarlig for organiseringen av skoleskyssen. Skoleskyssen skal organiseres slik at elevene får en akseptabel reisetid. Ved vurdering av akseptabel reisetid skal gangtid og tid med transportmiddel sees i sammenheng. Kommunen har ikke gitt retningslinjer for hva som regnes som akseptabel reisetid, men skoleskyssen skal så langt som mulig tilrettelegges slik at ventetiden før skolestart blir akseptabel, og at det er tilnærmet ingen ventetid etter skoleslutt (Håndbok for grunnskoleskyssen i Innlandet, 2020⁴⁰).

⁴⁰ Håndbok for grunnskoleskyssen i Innlandet 2020: [haandbok-for-grunnskoleskyssen-i-innlandet_16321.pdf](https://www.innlandetfylke.no/haandbok-for-grunnskoleskyssen-i-innlandet_16321.pdf) ([innlandetfylke.no](https://www.innlandetfylke.no))

1.5.3 Barnets beste i et pedagogisk perspektiv

Kvalitet i opplæringen

I utredningens kapittel 4 er det pekt på en rekke utfordringer som Stangeskolen og -barnehagen allerede står i eller vil møte i framtida; organisering av lærerutdanningen, kompetansekrav for lærere, kravet om profesjonsfaglig samarbeid, laget rundt barn og unge, et trygt og godt skole- og barnehagemiljø, læringsresultater, samt oppfylling av lærerrollen, skolelederrollen og styrerrollen.

I et barnets beste-perspektiv er det avgjørende at barnehage- og skoletilbudet er av beste kvalitet uansett hvor i kommunen de unge bor. Stangeskolen har allerede i dag en høy plassering på kommunebarometeret, noe som er en bekreftelse på at Stangeskolen holder høy kvalitet. Det gis uttrykk for at Stangeskolen slik den er i dag, er godt rustet til å møte framtiden og at barnets beste er ivaretatt gjennom allerede gode skoler i hele kommunen.

Arbeidsgruppen vurderer at ivaretagelse av fortsatt høy kvalitet i fremtidens barnehage og skole vil kreve robuste organisasjoner med sterke og mangfoldige fagmiljø, både knyttet til faglig innhold, ulike kompetanseområder, samt i møte med barn og unge med særskilte behov. I et barnets beste-perspektiv må det derfor sikres at skolestrukturen i Stange gir et likeverdig barnehage- og skoletilbud for alle barn og unge.

Trygt og godt skolemiljø

Retten til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø er ufravikelig, uavhengig virksomhetens størrelse. Både gjennom folkemøtene og skriftlige innspill fra voksne innbyggere gis det uttrykk for at det er tryggere miljø ved små skoler og barnehager enn ved store enheter. Det finnes imidlertid ingen data som bekrefter denne påstanden. Forskning på området peker på at skolens størrelse ikke er avgjørende for om elevene opplever et trygt og godt skolemiljø eller ikke. Hensynet til barnets beste tilsier derfor ikke at det ene skoleslaget er bedre enn det andre. Alle skoler og barnehager i Stange jobber kontinuerlig med å bygge og ivareta et trygt og godt barnehage- og skolemiljø for alle barn og unge. I et barnets beste-perspektiv innebærer dette å sikre at hvert enkelt barn erfarer tilhørighet, trygghet og forutsigbarhet hver eneste dag.

Laget rundt eleven

I alle barne- og ungdomsgrupper finnes barn og unge med individuelle behov. Gjennom god samhandling og tilstrekkelig kompetanse hos de voksne som utgjør «laget rundt barnet», kan barn og unge få den hjelpen de trenger raskest mulig og på best mulig måte. I et slikt perspektiv vil det være til barnets beste at de voksne som skal samhandle er del av et profesjonelt fellesskap med god tid til samhandling, at de er godt kjent med hverandres kompetansefelt og arbeidsmåter, samt sikrer god dialog seg imellom, med barnet selv og med barnets foresatte. Med bakgrunn i opplevd lite tilstedeværelse av skolens nærmeste støtteinstanser og lang ventetid hos spesialisthelsetjenesten, vurderer skoleledere i Stange at det vil være til barnets beste at skolene selv styrker sin samlede kompetanse i møte med barn med ulike individuelle utfordringer, deriblant psykisk uhelse.

Det er stor forskjell på hvorvidt skolene i Stange har handlingsrom til å styrke kompetansen med flere yrkesgrupper eller ikke. Det betyr at barn og unge får ulike tilbud og muligheter for rask hjelp avhengig av hvor de bor i kommunen og ved hvilken skole de er elev. I et barnets beste-perspektiv vurderer arbeidsgruppen at kommunen må sikre et likeverdig tjenestetilbud for alle barn og unge, uavhengig av hvor de bor i kommunen og ved hvilken barnehage eller skole de har tilhørighet. Arbeidsgruppen vurderer at det likevel ikke er nok å sikre tilstedeværelse av en mangfoldig kompetanse ved hver enkelt skole. I et barnets beste-perspektiv må det også sikres at det profesjonelle fellesskapet virker.

Leksehjelp

Elevene i grunnskolen har rett til leksehjelp. Leksehjelp er ikke en del av opplæringen, men skal gi støtte til læringsarbeidet og medvirke til å utjevne sosiale forskjeller i opplæringen. Det er også kjent at leksehjelptilbudet i Stange også sees på som en mulighet til å gjøre unna skolearbeid i forlengelse av skoledagen, slik at elevene har ettermiddagen fri til tid med familie, venner eller fritidsaktiviteter.

I skriftlige innspill fra voksne innbyggere pekes det på at barn og unge som er avhengig av skoleskyss ikke har en reell mulighet til å velge om de vil delta på leksehjelp eller ikke, og at dette vil gjelde ytterligere flere elever ved endret skolestruktur og flere elever som vil ha behov for skoleskyss. Arbeidsgruppen vurderer at leksehjelpordningen heller ikke i dag et reelt tilbud for alle, da mange elever i Stangeskolen allerede er avhengig av skoleskyss. I et barnets beste-perspektiv vil det være av betydning at alle elevene, sammen med sine foresatte, får samme mulighet til å velge om elevene ønsker å delta på leksehjelptilbudet eller ikke.

1.5.4 Barnets beste i et økonomisk perspektiv

Innspill gitt gjennom både folkemøter, skriftlig fra voksne innbyggere og fra barn og unge, peker på at barn og unge er en viktig kapital for Stange kommune og at det i et barnets beste-perspektiv vil være riktig å prioritere nettopp disse. Det uttrykkes at barnehager og skoler må skjermes for inngripende tiltak knyttet til økonomiske innstramminger.

Slik det er omtalt under barnets beste i det pedagogiske perspektivet, vurderes det at ivaretagelse av fortsatt høy kvalitet i Stangeskolen og -barnehagen vil kreve robuste organisasjoner. I dette ligger det både sterke og mangfoldige fagmiljø, bedre muligheter for nære relasjoner barn imellom, samt mulighet for bedre utnyttelse av kompetanse og ressurser på tvers. Større organisasjoner gir rom for bedre utnyttelse knyttet til elevgrupper per lærer i skolen og barnegrupper per voksen i SFO. I et økonomisk perspektiv viser arbeidsgruppen videre til at kommunens subsidier per barn i mindre SFO'er er betydelig høyere enn per barn ved en av de store SFO'ene. Arbeidsgruppen vurderer at dagens skolestruktur gir elevene i skole og SFO i Stange et likeverdig tilbud, men det fordrer at det brukes mye mer ressurser på de små enhetene enn man bruker på de større enhetene. Dette er ytterligere omtalt i kapittel 8.2. I et barnets beste-perspektiv mener arbeidsgruppen

derfor at det er av stor betydning at et likeverdig skole-, SFO- og barnehagetilbud må stå i sentrum for strukturdiskusjonen i Stange, med jevnbyrdig fordeling av tilgjengelige ressurser som i størst mulig grad kommer fellesskapet til gode.

2. Det samfunnsmessige perspektivet

I dette kapittelet gjøres det rede for skolens rolle i lokalsamfunnet. Kapittelet er inndelt i relevante delkapitler, som må sees i sammenheng med hverandre. Det finnes mye relevant kunnskap rundt lokalsamfunn. I denne utredningen refereres det kun til slik kunnskap dersom det har en direkte innvirkning på kjerneoppdraget i utredningen; skole- og barnehagestruktur.

Basert på innspill fra brukerinvolveringsprosessen belyses også boligprisutvikling i dette kapitlet.

2.1 Støtte opp under kommunens langsiktige strategier

Regjeringens fastsatte mål⁴¹ for skole lyder som følger:

Det er et mål at skolen skal ha høy kvalitet og gi den enkelte og samfunnet nødvendige forutsetninger for fremtidig velferd, verdiskaping og en bærekraftig utvikling. Skolen bygger på prinsippet om likeverdig og tilpasset opplæring for alle i en inkluderende skole. Det er et mål at alle elever skal oppnå grunnleggende ferdigheter og oppleve mestring og utfordring i skolen.

I dette kapittelet blir det samfunnsmessige perspektivet på skole- og barnehagestruktur belyst gjennom følgende FNs bærekraftsmål⁴² :

- Mål 3: God helse og livskvalitet,
- Mål 4: God utdanning
- Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn.

De ovennevnte bærekraftsmålene operasjonaliseres gjennom det kommunale planverket.

Stange kommune har flere sentrale planer i sitt plansystem. En kommuneplan er kommunens viktigste styringsdokument, da den presenterer kommunestyrets visjon og de mål som er satt for kommunen. Kommuneplanen⁴³ er således retningsgivende for kommunal sektor- og temaplanlegging.

Hensikten med kommuneplanen er å sikre en bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, og skal synliggjøre hvordan kommunes egne mål og visjoner

⁴¹ Skole og videregående opplæring, Regjeringen: [Skole og videregående opplæring - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁴² FNs bærekraftsmål: [FNs bærekraftsmål](https://www.norge.no/baerekraftsmal)

⁴³ Kommuneplan for Stange: [Kommuneplan - Stange kommune](https://www.stange.kommune.no)

skal implementeres i den enkelte virksomhet.

I lys av det samfunnsmessige perspektivet, er det særlig fem planer som vurderes til å være relevante:

- [Kommunedelplanens samfunnsdel](#)⁴⁴ (rullert, vedtatt 18.10.2023)
- [Kommunedelplanens arealdel](#)⁴⁵ (rullert, vedtatt 18.10.2023)
- [Kommunedelplan for boligpolitikk](#)⁴⁶ (vedtatt 20.10.2021; vedtatt rullert i kommunal planstrategi 2024-28)
- [Kommunedelplan for oppvekst](#)⁴⁷

I samfunnsdelen av kommuneplanen er Stange kommunes helhetlige utviklingsstrategi, "Sammen for vekst og utvikling", vedtatt. Strategien innebærer at vekst og utvikling skal fortsette å prege kommunen i fremtiden, og dette konkretiseres gjennom følgende hovedmål:

Vi skal sørge for bosetting og næringsetablering i Stange!

- Ved å ta hele kommunen i bruk – tettsteder og grender, så vel som kommunens natur- og kulturmiljøer, skal vi sammen skape et attraktivt bomiljø, der folk trives og ønsker å leve sine liv.
- Stange kommune skal i samarbeid med innbyggerne, lag og foreninger, kultur- og næringslivet, utvikle et livskraftig og inkluderende samfunn.

I [Kommunedelplanens samfunnsdel](#) er det vedtatt fem hovedsatsingsområder, som alle er vesentlige i spørsmålet om eventuelle endringer i skole- og/eller barnehagekretser:

- Folkehelse: Utjevne sosiale forskjeller i helse og levekår.
- Bolyst og attraktivitet: Utvikle et livskraftig lokalsamfunn med varierte botilbud.
- Barnehage, skole og utdanning: Skape en kultur for læring og dannelse, gjennom kvalitet og tilpasning i oppvekstsektoren.
- Infrastruktur: Legge til rette for en effektiv og moderne infrastruktur.
- Kommunal forvaltning og kompetanse: Få til innovasjon og utvikling gjennom en robust organisering og strukturelle tilpasninger.

I Stanges planverk er det mange tiltak som har som formål å utvikle livskraftige lokalsamfunn med varierte botilbud. Hverken skole eller barnehage er eksplisitt nevnt som premisser for å sikre livskraftige lokalsamfunn. Derimot pekes det på at Stange kommune må lykkes med å skape attraktive møteplasser og et livskraftig lokalsamfunn, som relevant i et folkehelseperspektiv (s. 16 i [Kommunedelplanens samfunnsdel](#)):

Attraktive møteplasser og et livskraftig lokalsamfunn:

Hvordan vi i fremtiden utvikler våre tettsteder og grender vil ha betydning for folks helse. Folkehelsearbeidet og utviklingen av trygge og attraktive lokalsamfunn kan derfor betraktes som to sider av samme sak. Å føle tilhørighet og fellesskap med

⁴⁴ Kommunedelplan samfunnsdel: [Microsoft Word - Kommuneplanens samfunnsdel. Vedtatt 18.10.2023.docx \(stange.kommune.no\)](#)

⁴⁵ Kommunedelplanens arealdel: [arealplaner.no](#)

⁴⁶ Boligpolitisk plan for Stange: [Kommunedelplan for boligpolitikk 2021-2033.pdf \(stange.kommune.no\)](#)

⁴⁷ Kommunedelplan Oppvekst Stange kommune: [Kommunedelplan for Oppvekst 2016 2021 vedtatt.pdf \(stange.kommune.no\)](#)

andre er en viktig forutsetning for god helse. Stange kommune skal legge til rette for møteplasser der folk kan møtes på tvers av alder, funksjonsevne og kulturell bakgrunn. Attraktive møteplasser og ulike arenaer skal bidra til at sosiale nettverk kan blomstre. Trivsel og god livskvalitet er grunnleggende for optimisme, utvikling og innovasjon.

Videre er det i kapittel 5 i samme plan listet opp de vesentligste målene og strategiene for å lykkes med å nå barnehagenes og skolens vedtatte mål; Stange kommune skal skape en kultur for læring og danning, gjennom kvalitet og tilpasning i oppvekstsektoren.

2.1.1 Sentrale veivalg – langsiktig arealstrategi

I kommuneplanens samfunnsdel er det vedtatt en arealstrategi. Denne skal vise koplingen mellom arealbruk og ønsket samfunnsutvikling, og skal bidra til å sikre en helhetlig og langsiktig forvaltning av kommunens arealdel. I tråd med resten av kommuneplanen, skal arealstrategien bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål. Stange kommunes vedtatte arealstrategi har fire deler; *Satsning på tettstedene langs Intercity-strekningen, Videreutvikle Romedal til et tettsted for Stange øst, Tettstedsutvikling: Muligheter og målsettinger og Kulturlandskapet og Mjøsa* (Les [arealstrategien](#)⁴⁸ i sin helhet her, kapittel 9 i kommuneplanens samfunnsdel).

De tre første punktene er relevante for fremtidig skole- og barnehagestruktur. I arealstrategi omtales disse punktene som følge:

- Satsning på tettstedene langs Intercity-strekningen
Satsning langs IC-strekningen er en politisk målsetting, som bygger på FNBs bærekraftsmål, prinsippene om en samordnet areal- og transportplanlegging, hensynet til jordvern og overgangen til et lavutslippssamfunn.
- Videreutvikle Romedal til et tettsted for Stange øst
Romedal vil kunne ha funksjon som en node – et knutepunkt som knytter seg til omkringliggende mindre steder ved å tilby flere tjenester og service. Det finnes vekst og initiativ i Romedal som også bidrar til dette. Romedal kan utfylle bostedstilbudet og tilby andre muligheter enn satsningsområdene.
- Tettstedsutvikling: Muligheter og målsettinger
Denne arealstrategien gjelder tettstedene Ilseng, Åsbygda, Gata og Espa. Hensikten med dette punktet er å belyse hvilke fortrinn, potensiale og behov hver av de ulike tettstedene har, for deretter å kunne sette mål. Økt forståelse for denne variasjonen ligger til grunn for å etablere realistiske målsettinger og med tiltak som fremmer en stedstilpasset utvikling. Spesielt til dette punktet, men også generelt, er det relevant å ha særlig oppmerksomhet på selve begrepet utvikling. Det behøver ikke være synonymt med vekst. Dette fanger opp samtidige trender som representerer mer bærekraftige måter å tenke utvikling på.

⁴⁸ Kommunedelplanens arealdel: [arealplaner.no](#)

2.1.2 Kommunedelplan oppvekst

I Stange kommunes kommunedelplan oppvekst, [Framtida er nå \(2016-2021\)](#)⁴⁹ står følgende:
Kjernen i kommunedelplan for oppvekst er troen på at alle barn og unge lærer med rett hjelp og støtte ... Framtida for kunnskapsnasjonen Norge skapes i barnehagene og i grunnopplæringa.

I Kommunestyrets behandling av oppvekstplanen (K-sak 04/17)⁵⁰ ble følgende presisering vedtatt:

Kommunestyret vil presisere at selv om det anses slik at staten gjennom nasjonal politikk i størst grad kan påvirke sosial ulikhet i helse gjennom utjevning av sosioøkonomiske variabler, har kommunen et viktig handlingsrom, både gjennom hvordan befolkningen lykkes i å besitte kompetanse for sysselsetting, og gjennom gode tiltak rettet mot fattigdomsbekjempelse generelt og barnefattigdom spesielt. Inntekt, utdanning og yrkesstatus forklarer i all hovedsak sosial ulikhet i helse.

I samme plan er det vedtatt at det overordnede oppdraget for Stangeskolen er økt læringsutbytte og godt lærings- og oppvekstmiljø. Videre er det vedtatt fem satsingsområder, med tilhørende mål, der mål og kjennetegn for skole- og barnehagestruktur er gjengitt her (Kommunedelplan for oppvekst, side 20):

- Skole- og barnehagekultur
- Samarbeid
- Kompetanse og utvikling
- Ledelse
- Barnehage- og skolestruktur
 - Mål: Barnehagene og skolene skal være sikret et handlingsrom med hensyn til fagmiljø, elevgrunnlag (skole), arealutnyttelse og økonomi.
 - Kjennetegn: Robuste skoler og barnehager. Høy kvalitet. Bærekraft.

2.2 Stedstilhørighet

I vedtatte planer i Stange bruker begrepet *stedstilhørighet*, og det anses derfor som hensiktsmessig å definere begrepet når det samfunnsmessige perspektivet på barnehage- og skolestruktur drøftes.

Tilhørighet til et sted er et uttrykk for en relasjon som både er *funksjonell* og (ofte) *emosjonell* (Williams m.fl., 1998). Med *funksjonell tilhørighet* menes å bli formet av at stedet er en arena for konkrete funksjoner i ens liv, eksempelvis arbeidsplass og et sted der en får dekket praktiske behov for varer, tjenester, service, velferd, skole og barnehage.

Med *emosjonell tilhørighet* vises det til emosjonelle og symbolske bånd eller relasjoner mellom mennesker og steder. Eksempler på dette er gode naboer, trygghet for barn og

⁴⁹ Kommunedelplan oppvekst Stange kommune: [Kommunedelplan for Oppvekst 2016 2021 vedtatt.pdf \(stange.kommune.no\)](#)

⁵⁰ Innsynsportal Stange kommune: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](#)

voksne med mer.

Stedstilhørighet har en betydning for samfunnsengasjement, men engasjementet kommer gjerne først til uttrykk når sosiale nettverk også er til stede (Lewicka, 2011). Det vil si at det ikke er nok å like stedet. I den konteksten er det viktig å presisere at formelle og uformelle møteplasser er uvurderlige for å etablere sosial tilknytning til et sted. Lokale møteplasser kan bidra til å skape nettverk i lokalsamfunnet, som igjen kan utløse sosialt engasjement. Dette understrekes også gjennom kommunedelplanens samfunnsdel, der det pekes på attraktive møteplasser og livskraftige lokalsamfunn.

Et skolebygg er i sterkere grad enn et barnehagebygg en fysisk faktor i et lokalsamfunn. I mange tilfeller er skolen et naturlig samlingspunkt for lokalsamfunnet, både for barn, voksne, organisert og uorganisert aktivitet, møtevirksomhet og kulturaktiviteter. I utredningen presenteres derfor en oversikt over bruken av byggene utenfor skoletiden i kapittel 2.2.1. Skolens betydning som sosial arena blir gjerne viktigere dess færre andre naturlige samlingspunkter det finnes i bygda (Pettersen m.fl., 2001). Med dette blir følgelig den emosjonelle tilknytningen til skolen sterkere. Som en forlengelse av dette vil det derfor være grunnlag for å hevde at det ved endring i spesielt skolestrukturen, må etableres noe for å ivareta skolens sosiale funksjon i ei bygd. På den måten kan den sosiale bærekraften ivaretas.

Generelt sett kan en si at det er mange faktorer som spiller inn på stedstilhørighet – og at disse faktorene vil variere fra person til person. I mange studier som omhandler stedstilhørighet, pekes det på at botid er noe som påvirker stedstilhørigheten, og da i form av at tilhørigheten øker parallelt med botid. Med den befolkningsveksten Stange har, er det følgelig verdt å legge til grunn at nyetableringer ikke nødvendigvis er opptatt av de samme funksjonelle faktorene i et lokalsamfunn som de som har en emosjonell tilknytning til bygda – noe de får gjennom en tilknytning over et lengre tidsperspektiv. Dette fremkommer tydelig gjennom Bygdeforsknings lokalsamfunns-undersøkelser⁵¹, der det kommer frem at det er svakest tilhørighet i de kommunene som har hatt størst økning i folketallet. Ut fra det kan en tenke seg at tilflyttere / de som står for befolkningsveksten, drar tilhørighetsnittet ned. Dette er vesentlig kunnskap i en barnehage- og skolestrukturdiskusjon.

I mange debatter rundt barnehage- og skolestruktur, fremstilles nedleggelse/sammenslåinger som en årsak til bygdedød. Relevant forskning sier imidlertid at skoler gjerne er det siste som blir avvirket i et lokalsamfunn og at det da snarere er en konsekvens enn en årsak. Dette henger sammen med Egelund og Lausten (2006) sine funn i en kvalitativ studie om hvordan det er gått med lokalsamfunn etter skolenedleggelse i Danmark. Denne studien viser at det ikke er skolenedleggelsen som er hovedutfordringen for lokalsamfunnet, men mangelen på folk. For Stanges vedkommende vil det i kapittel 3, *Det organisatoriske perspektivet*, stå mer om dette, der det er tydelige trender på hvilke deler av Stange som tilflyttes og hvilke som fraflyttes.

⁵¹ Rurális, Lokalsamfunn i bygd og by: <https://ruralis.no/forskningsomrader/lokalsamfunn-i-bygd-og-by/>

2.2.1 Bruk av skolebygg utenom skoletid

Skolene i Stange brukes til flere formål enn skole og SFO. Tabellen under, som kun omhandler skolebygg som enten direkte eller indirekte berøres av utredningen, viser omfanget av planmessig bruk av skolebygg utenfor skolens kjerneoppdrag.

Skole	Aktivitet	Omfang
Breidablikk	Korøvelse for voksne	Ukentlig
Skolen håndterer utlån	Fotball for barn	Flere ganger pr uke
	All-idrett for barn	Flere ganger pr uke
Espa	Innebandy	2 ganger per uke
Styret i kulturhuset håndterer utlån	Trim og trivsel	Ukentlig
	Espa og Tangen musikkorps	Ukentlig
	Fritidsklubben	Månedlig
	Espa turstilag	Jevnlig
	Espa velforening	Jevnlig
	Espa arbeiderlag	Jevnlig
	Espa og Tangen pensjonistforening	Jevnlig
	Kulturhuset styremøter	Jevnlig
	Espa servicesenter bedriftsmøter	Sporadisk
	Div konserter, fester, teater mm	Gjennom året
	Solvin	Romedal idrettslag (RIL)
Skolen håndterer utlån	RIL fotball	Flere ganger pr uke
	RIL volleyball	Ukentlig
Tangen	Tangen og Espa musikkorps	Ukentlig
Styret i samfunnshuset håndterer utlån	All-idrett for barn	Ukentlig
	Tangen og Espa fotball (samarbeidslag)	Ukentlig
	Tangen og Espa Implenja (bedriftsidrett)	Ukentlig
Vallset	Vallset idrettslag (VIL)	
Skolen håndterer utlån	VIL fotballgruppe	2 ganger per uke
	VIL skitrening	Ukentlig
	VIL lekegruppe	Ukentlig
	VIL idrettskolen	Ukentlig
	VIL hoppgruppa	Ukentlig
	Treningsgruppe	Ukentlig
	Kvennstu-teateret	Periodevis
	Kulturskolen	Ukentlig
	Perlesnora	Ukentlig
	Sosiale arrangementer elever	Periodevis/månedlig
	Konfekt (kor)	Ukentlig
Trening ansatte	Ukentlig	
Åsbygda	Åsbygda idrettslag (ÅIL)	Ukentlig
Skolen håndterer utlån	Gudstjenester	5-6 ganger per år

2.2.2 Boligprisutvikling

Slik stedstilhørighet er definert ovenfor, vil boligprisutvikling og –omsetning være vesentlige indikatorer på hvordan landskapet ser ut i Stange. Se kommunens kartløsning⁵².

Siste barneskole som ble nedlagt i Stange kommune var Kjeverud skole i 1997. Derfor vurderes det som mer hensiktsmessig å redegjøre for hva som er status i kommuner som har gjennomført skole- sammenslåingsprosesser i nyere tid. Konsulentfirmaet WSP Norge har utarbeidet [en rapport på vegne av Ringsaker kommune](#)⁵³. Rapporten er et grunnlagsdokument for Ringsakers drøftinger knyttet til fremtidig skolestruktur i kommunen. I kapittel 8.2.11, Boligprisutvikling, sier WSP at vurderingen av konsekvenser for

⁵² Kartløsning Stange kommune: [Kartportal Stange kommune \(arcgis.com\)](http://kartportal.stange.kommune.no)

⁵³ Skolestrukturrapport Ringsaker kommune, WSP:

https://www.ringsaker.kommune.no/getfile.php/4848181.1897.sn7baiikbnsipl/Rapport+Konsekvensutredning+Skolestruk_tur+Nordre+Ringsaker.pdf

boligverdiutvikling er todelt. I Ringsaker er det de siste 15 årene blitt lagt ned 7 skoler. WSP har derfor sett på denne todelingen:

- Har skolenedleggelse i bygder i Ringsaker historisk medført lavere prisutvikling enn prisutviklingen i gjenværende bygder?
- Hvilke bygder i Nordre Ringsaker vil ha størst potensiale for fremtidig boligprisutvikling?

WSP konkluderer i sin rapport med at nedlegging av skoler ikke har hatt nevneverdig innvirkning på boligprisene rundt den nedlagte skolen. Det har vært noe større utslag – begge veier – i pris de første par årene etter avviklingstidspunktet, før det igjen har lagt seg på øvrig prisutvikling i bygdene.

2.2.3 Konsekvenser for nærmiljøet ved endring av skole- og barnehagestruktur

Det etterlyses forskning på konsekvenser av skolestrukturendringer i norske kommuner.

Det finnes ulike årsak- og virkningsforklaringer i forskningslitteraturen, og det er vanskelig å se tydelige funn. Kvalsund (2009) har gått igjennom mye av den norske forskningen angående forholdet mellom skole og lokalsamfunn de siste 30 år, og konkluderer med at forholdet mellom lokalsamfunnet og skolen er under-kommunisert og lite forsket på.

Kollin og Eriksen (2010) som har forsket på nordiske undersøkelser av skolestrukturens betydning, konkluderer slik i deres litteraturstudie:

- *Økonomisk vil det være stordriftsfordeler ved å legge ned eller sammen skoler med færre enn 200 elever.*
- *Større skoler synes å øke fagligheten, men skolestørrelsen har kun begrenset betydning for elevenes faglige prestasjoner.*
- *Skolenedleggelse synes ikke å forårsake tilbakegang i lokalsamfunnene.*

I arbeidet Telemarkforskning (TF) gjorde i Stange i 2014 refereres det til manglende støtte i forskningslitteraturen for at bygda dør dersom skolen legges ned. Lie mfl. (2014) viser til Pettersen mfl. (2001) som sier at i bygder der skolen blir lagt ned, og det er lang vei til skolen, stagnerer gjerne befolkningsutviklingen. I slike bygder er det gjerne utflytting, lite tilflytting og på sikt forgubbing og uttynning. Men også Pettersen mfl. sier at en slik utvikling sjelden skyldes skolenedleggelse, men heller forhold knyttet til arbeidsmarkedet, næringsutvikling, befolkningssammensetning m.m. Når skolenedleggelse kommer på toppen, forsterker det en allerede påbegynt nedgang i befolkningen. Samtidig sier TF-

rapporten at «På den andre side finner vi ikke forskning som sier at en skolenedleggelse ikke får negative konsekvenser på sikt» (Lie mfl, s. 89)⁵⁴.

Innspill gitt i folkemøtene på Tangen, Vallset og Romedal viser at mange er bekymret for konsekvensene i bygdene hvis skoler legges ned/flyttes. Flere peker på skolen som navet i lokalsamfunnet. Særlig trekkes frem dugnadsånden i idrettslag og foreninger som spinner ut fra skolemiljøet, som særlig sårbart. Det uttrykkes stor bekymring for at tilflytting av barnefamilier vil stoppe og fraflytting vil øke hvis skolen blir borte fra bygda. Lokale kjøpmenn frykter at kundegrnlaget svekkes og flere uttrykker bekymring for at verdien av boligene deres vil synke.

2.2.3.1 Avbøtende tiltak

I kommuneplanens samfunnsdel beskrives Stange kommunes helhetlige utviklingsstrategi som har som hovedmål: *Vi skal sørge for bosetting og næringsetablering i Stange!*

Dette skal realiseres bla. *ved å ta hele kommunen i bruk – tettsteder og grender.*

I kommunens arealstrategi utdypes hva som ligger i utviklingsbegrepet for tettsteder. Jmf. kap. 2.1.1. Ved en eventuell endring i skole- og barnehagestruktur blir det viktig at kommunen sammen med lokalmiljøene, kan samarbeide for å etablere realistiske målsetninger og finne gode tiltak for stedstilpasset utvikling.

I folkemøtene tok flere til orde for at det er viktig å legge til rette for næringsutvikling, og at bygdene i Stange har flere fordeler som burde være attraktive for ulike næringer. Det ble pekt på nærhet til hovedfartsårer som E6, riksveg 3, dobbeltspor-jernbane og kommende elektrifisering av Røros-banen. Tilgang på tomter for boligbygging ble også trukket frem som viktig, forutsatt at tomtene blir realistisk prissatt og godt markedsført.

Flere var opptatt av trafikksikkerhet for barn ved endret og lengre skolevei, og pekte på behov for etablering av gang og sykkelstier. (F.eks. mellom Romedal og Ilseng).

2.3 Hva betyr det samfunnsmessige perspektivet for Stangeskolen- og barnehagen

I dette kapitlet er det gjort rede for faktorer av betydning i et samfunnsmessig perspektiv. Med bakgrunn i utdragene fra de ulike planverkene, er det eksempelvis satt måltall for befolkningsutvikling, som utledes i kapittel 3. I lys av planverk vil drøftinger rundt dette eksempelvis være at på den ene siden kan en tenke seg at en innflytter velger å flytte til et sted hvor det finnes en skole, dersom innflytteren har eller ønsker å få barn. På den andre siden kan en se for seg at en innflytter velger å flytte til et sted grunnet skolens kvalitet. I henhold til vedtatt planverk, må en velge løsninger som gir den beste kvaliteten.

⁵⁴ Avsnittet er hentet fra <https://folk.ntnu.no/marvil/skoleogsm%C3%A5samfunn/wp-content/uploads/2015/12/SFTK-leveranse-22.09.15.pdf>

Skole- og barnehagestruktur i seg selv er ingen garanti for økt kvalitet. Det avgjørende er hva som skjer i skolen, og strukturdiskusjoner må følgelig ha som mål å finne den løsningen som best mulig legger til rette for optimal kvalitet. Dette blir behørig opplyst gjennom kapittel 4 i denne utredningen. Imidlertid er det i et samfunnsmessig perspektiv viktig å dvele ved at Stange kommune har et høyt utdanningsnivå, samtidig som kommunen har en høyere andel innbyggere med grunnskole som høyeste utdanningsnivå enn landssnittet.

Kunnskapsgrunnlaget tilgjengeliggjort i [Oversiktsdokument Folkehelse, Stange kommune 2020](#)⁵⁵ viser at det er vesentlig at en lykkes med sosial utjevning gjennom en så kvalitativt god skole som mulig i Stange.

I et samfunnsmessig perspektiv pekes det på lavt elevtall og økonomiske hensyn som faktorer for å legge ned skoler (Aasland & Sørholt, 2017). Kunnskapssenteret for utdanning ved Universitetet i Stavanger hevder det finnes lite forskning som spesifikt omhandler sammenslåing av skoler – og at norsk forskning på området nærmest er fraværende. Det finnes imidlertid noe internasjonal forskning som peker på at en ofte har blick for det sosiale i skolesammenslåinger, men at en mangler blikket på det faglige.

I en studie fra Danmark i 2016 (Beuchert m.fl., 2018) fremheves det at det kan være en negativ kortsiktig effekt på elevenes prestasjoner, men at denne effekten ser ut til å avta over tid. Dette kan forklares med at den "forstyrrelsen" som oppstår i forbindelse med skolers sammenslåing, gradvis blir mindre merkbar. Studien viser også at den negative effekten er større ved en fullstendig nedleggelse av skoler enn ved en sammenslåing.

3. Det organisatoriske perspektivet

I dette kapitlet beskrives robust organisering og befolkningsgrunnlag.

3.1 Robust organisering

Stange kommune skal i henhold til [kommunedelplanens samfunnsdel](#)⁵⁶ (side 28) få til innovasjon og utvikling gjennom robust organisering og strukturelle tilpasninger. En robust organisering skal *til enhver tid ha et økonomisk handlingsrom som gjør at organisasjonen kan holde tritt med utviklingen. Det vil kunne innebære endringer både i organisasjonsstruktur, systemer og arbeidsmåter.*

En robust organisasjon er tilpasningsdyktig og evner å møte samfunnets utfordringer og behov på nye måter. Gjennom å være robust kan kommunens tjenesteområder utvikle handlingsrommet som beskrevet over, og ikke minst skape handlingsrom til å drive innovasjonsarbeid. Det er spesielt tre kjennetegn for robuste organisasjoner: fleksibel, faglig og effektiv.

⁵⁵ Oversiktsdokument folkehelse Stange kommune: [Oversiktsdokument Folkehelse Stange kommune 2020_8.10.2020.pdf](#)

⁵⁶ Kommunedelplan samfunnsdel: [Microsoft Word - Kommuneplanens samfunnsdel. Vedtatt 18.10.2023.docx \(stange.kommune.no\)](#)

3.1.1 Fleksibilitet

Fleksibilitet er på mange måter avgjørende for å skape robusthet. Det er viktig at tjenestestrukturen ikke er statisk, men har en grad av fleksibilitet som gjør at grep kan tas når behovet oppstår. Skolene i Stange har ulik romkapasitet og tilgang på spesialrom slik som bibliotek, svømmehall og naturfagrom. En robust og fleksibel skole kjennetegnes derfor blant annet på god tilgang til spesialrom, og muligheter for fleksibel arealutnyttelse.

Fleksibilitet når det gjelder barnehagene er viktig. Kommunen ser at det er svingninger i barnetall fra år til år som gjør at det hvert år må sees på hvordan barn og ansatte deles inn i grupper/avdelinger. Det er derfor viktig å ha bygg som gir god fleksibilitet både når det gjelder hvordan gruppen er sammensatt og kapasitet. Det å ha enheter som på en god måte kan løse svingninger i markedet samtidig som de opprettholder en god kvalitet er viktig.

3.1.2 Faglighet

Faglighet er et sentralt prinsipp som går ut på å bygge gode og sterke fagmiljøer og spesialisering. Dette er grundig beskrevet i kapittel 4, *det pedagogiske perspektivet*. For skoleeier er det viktig å sikre at denne fagligheten er noe som møter alle barn og unge i Stangeskolen og –barnehagen. Stangeskolen skal kjennetegnes av høy kvalitet og kollektiv praksis. Skolebasert profesjonsutvikling vil tjene på at den enkelte skole har et stort nok fagmiljø med flere faglærere knyttet til de ulike klassetrinn. Et elevgrunnlag som er stort og stabilt nok over tid, bidrar til å kunne opprettholde et godt fagmiljø.

3.1.3 Effektivitet

Effektivitet er en forventet gevinst av både fleksibilitet og faglighet. Ulike forskningsrapporter peker på at større enheter gir økt fleksibilitet i ressursutnyttelse. I konteksten skole og barnehage kan dette eksempelvis være synlig gjennom at kostnader per elev/barn blir redusert med økt skolestørrelse.⁵⁷

3.2 Befolkningsutvikling

Oversikten over befolkningsutvikling er oppdatert i august 2024. Det er lagt vekt på å oppdatere statistikken i samme form som den forelå ved forrige utredning. Som tillegg til denne statistikken foreligger det selvstendige dokumentet "[Utredning av barn i skolekretsene](#)⁵⁸" på Stange kommunes hjemmeside, som også er oppdatert i 2024. Det har i det vesentligste ikke inntruffet store endringer i befolkningsutviklingen siden forrige utgave ble publisert.

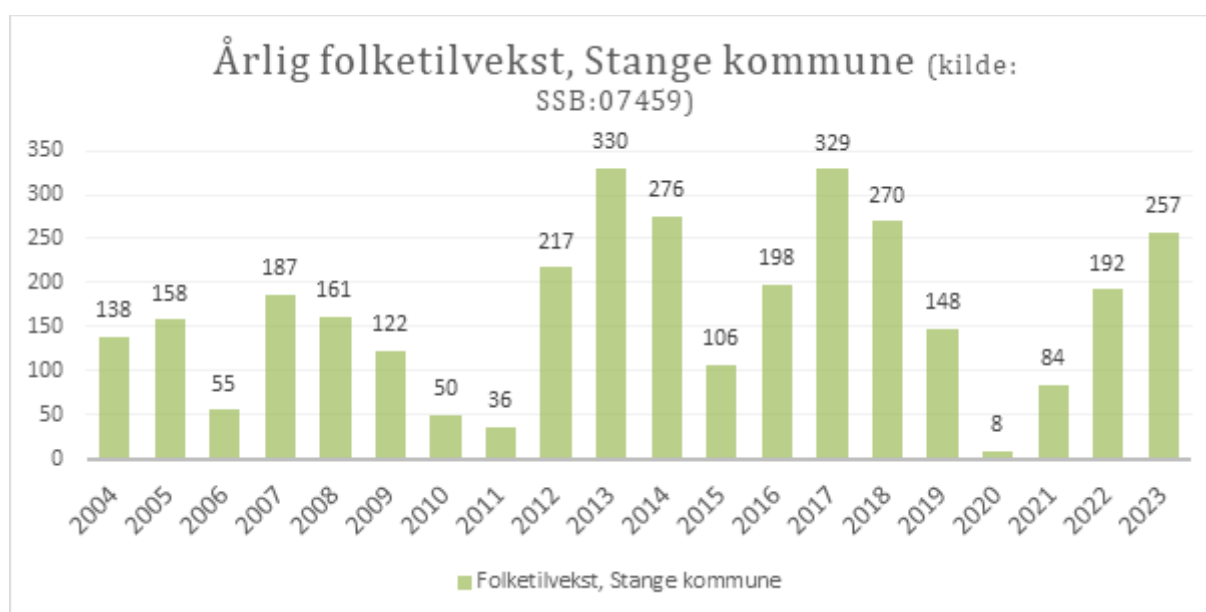
Stange kommune har i en årrekke hatt en sterk befolkningsvekst, stort sett høyere enn Statistisk sentralbyrås prognoser (*regionale befolkningsfremskrivninger*). Det er en politisk vedtatt målsetting at Stanges befolkningsvekst skal ligge over landsgjennomsnittet. De siste

⁵⁷ UDIR: [Færre og større skoler enn for ti år siden | udir.no](#)

⁵⁸ Skole og barnehagestruktur: [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

femten årene (2009-2023) har den gjennomsnittlige årlige folketilveksten vært på 0.9%, eller 174 personer årlig. Ved forrige utredning var dette snittet høyere, da flytteaktiviteten og folketilveksten i pandemiårene var svært svak. Siden da har veksten stabilisert seg på et høyere nivå. Det må fortsatt legges til grunn at befolkningsutviklingen varierer fra år til år. Veksten er vedvarende skjevfordelt mellom skolekretsene.

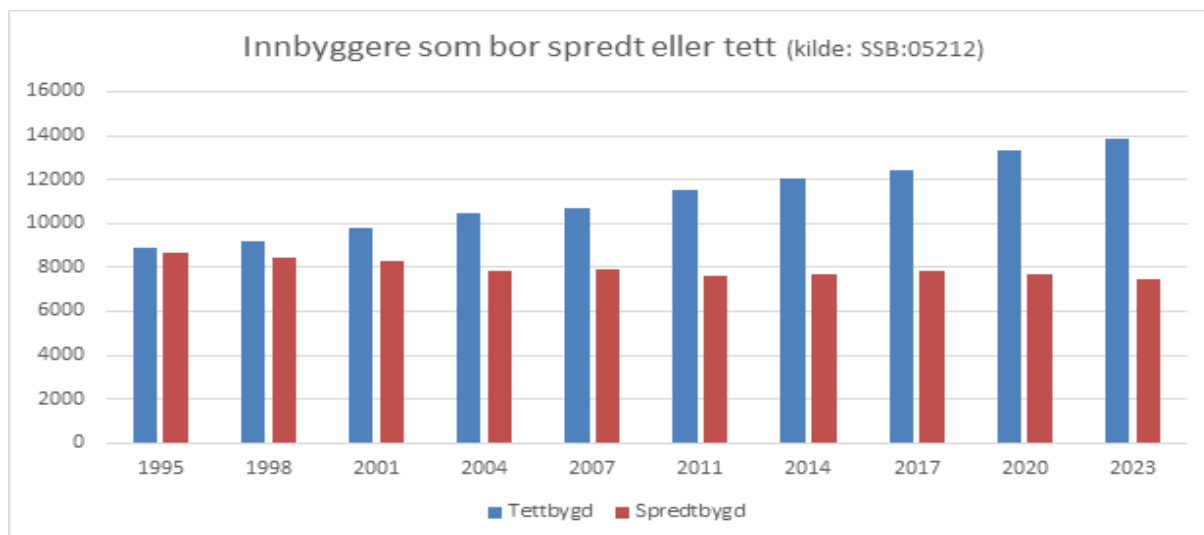
Befolkningsvekst i Stange kommune (prosent). Kilde: utregninger fra SSB:07459										
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.7	1.4	0.5	1	1.6	1.3	0.7	0.0	0.4	0.9	1.2

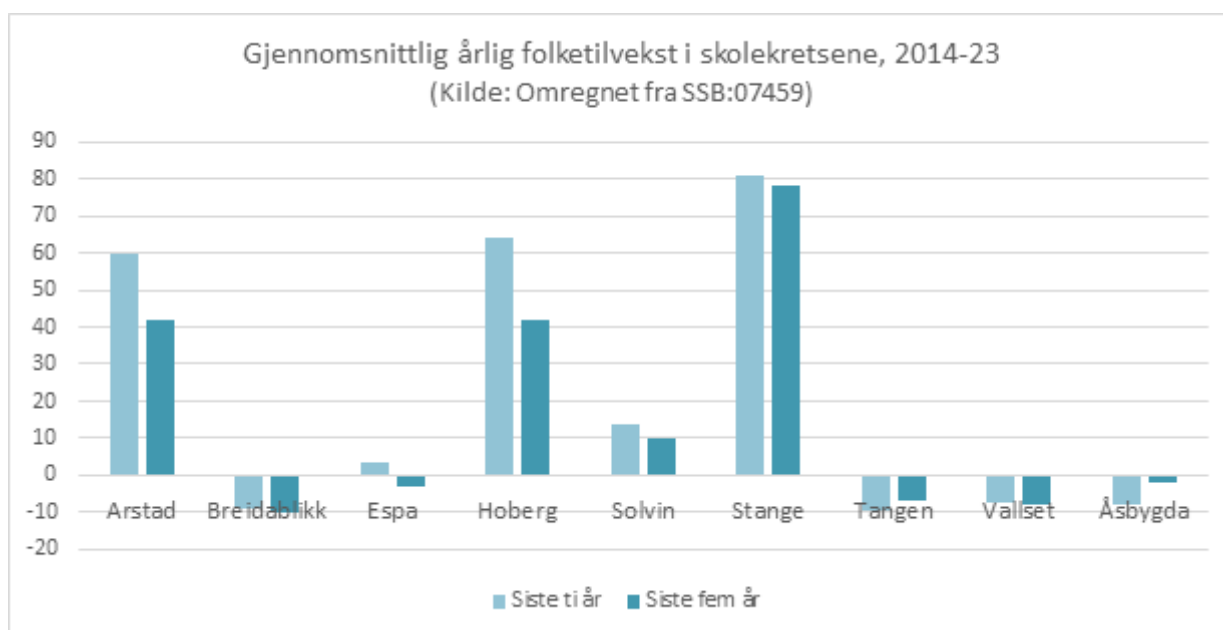
Merk: Tabellen over årlig folketilvekst som ble publisert i 2020 viste folketilvekst på sammenlagte skolekretser hentet fra SSB-tabell 04317, uten grunnkrets 3413999 Uoppgitt grunnkrets. Den oppdaterte grafikken bruker samlet folketilvekst fra hele Stange kommune hentet fra SSB-tabell 07459, som inkluderer denne gruppen ikke-adressefestede, folkeregistrerte innbyggere. Det er derfor et mindre avvik (1-7 personer) på enkelte av søylene i forhold til den publiserte grafikken i den forrige utredningen. Avviket har ingen påvirkning på statistikken øvrig.

I 1995 var andelen stangesokninger bosatt i spredtbygde strøk kontra tettbygde strøk cirka 50:50. I dag er fordelingen 35:65, og utviklingen tiltar, blant annet som følge av økende andel aleneboende (inkl. eldre). Volumet av befolkningsvekst har vært klart størst i Ottestad og Stangebyen, og det er også her halvparten av boligbygging har funnet sted. Den sentraliseringstrenden en ser i Stange, ser en også på landsbasis og også globalt.

Stedsutvikling og attraktivitet er summen av flere grep, der befolkningsveksten vil inntreffe der det tilrettelegges for boligbygging. Samtidig styres boligbygging også av markedet, og vil skje der markedet ønsker det. Hvordan tilrettelegge for gode steder folk har lyst til å bo og flytte til, er en del av det fortløpende arbeidet for de fleste norske kommuner, og i Stange er *bolyst og attraktivitet* en hovedmålsetting i kommuneplanens samfunnsdel.

Stedsutvikling og attraktivitet er summen av flere grep, der befolkningsveksten vil inntreffe der det tilrettelegges for boligbygging. Samtidig styres boligbygging også av markedet, og vil skje der markedet ønsker det. Hvordan tilrettelegge for gode steder folk har lyst til å bo og flytte til, er en del av det fortløpende arbeidet for de fleste norske kommuner, og i Stange er *bolyst og attraktivitet* en hovedmålsetting i kommuneplanens samfunnsdel.

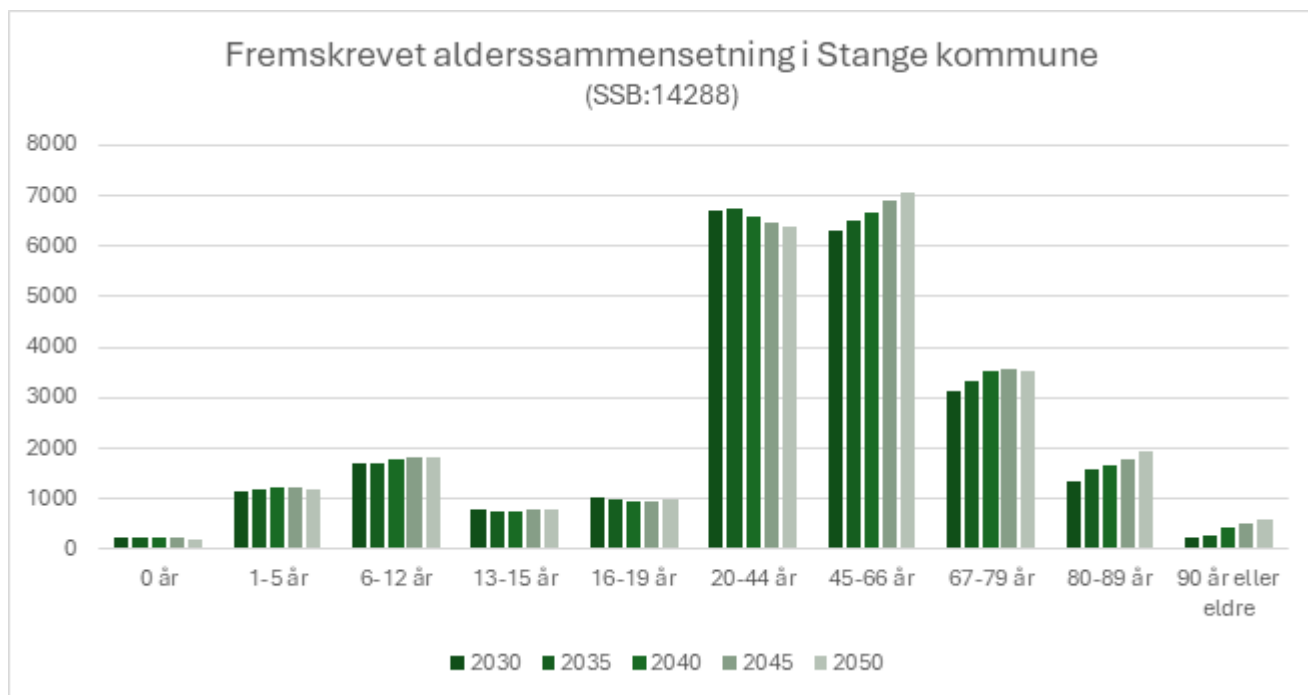
Tabellen over viser gjennomsnittlig årlig folketilvekst (ikke folketall eller prosentvis vekst). Folketilveksten i de forskjellige skolekretsene er skjevfordelt, og det er de sentrale områdene som vokser mest. Folketilveksten vil alltid svinge fra år til år, og det er derfor noen endringer i dette diagrammet fra 2020-utredningen. Eksempelvis hadde Arstad svært sterk folketilvekst 2012-19, som ga stort utslag i det forrige gjennomsnittet, men ikke like stort i den oppdaterte versjonen. Samtidig har Stange krets vokst sterkt de siste tre år, noe som gir kraftig utslag i det oppdaterte diagrammet. Dette er igjen en påminnelse om at slike tall må leses med forsiktighet, da hvilket tidsrom man måler i, kan gi stort utslag.

Likt landet for øvrig, blir befolkningen i Stange eldre. Det er en tendens som øker. Tabellen nedenfor viser utviklingen i fem forskjellige aldersgrupper fra 2000 til 2020 og den fremskrevne veksten mot 2040.

Tabellens venstre halvdel er i antall, mens høyre halvdel er prosent. I tabellen fremkommer det at aldersgruppene 0-19 år og 20-44 år forventes å stå noenlunde på stedet hvil, mens den eldste aldersgruppen dobles. For kommuneøkonomien vil dette fremtidsbildet få store konsekvenser i form av behov for omfordeling av ressurser mellom tjenestene.

Alderssammensetning, historisk og frem mot 2044 (Kilde: SSB:07459 og 14288)							
	2004	2024	2044	Tilvekst siden 2004	Tilvekst mot 2044	Vekst siden 2004 (%)	Vekst mot 2044 (%)
0-19 år	4620	4837	4980	217	143	5%	3%
20-44 år	5730	6400	6489	670	89	12%	1%
45-66 år	5158	6254	6846	1096	592	21%	9%
67-79 år	1912	2992	3587	1080	595	56%	20%
80+ år	868	1122	2259	254	1137	29%	101%

I denne tabellen er det noen vesentlige endringer fra 2020-utredningen. Dette stammer hovedsakelig fra at SSBs regionale befolkningsfremskrivning fra 2020 (SSB:12881) inneholdt svært lave anslag for befolkningsvekst, både nasjonalt og lokalt. 2022-fremskrivningen (SSB:13600), og 2024-fremskrivningen (14288) som er brukt her, er mer optimistiske for Stanges befolkningsutvikling mot 2050. Derfor er nesten samtlige aldersgrupper anslått å øke noe mer enn i den forrige utredningen. Siden vi har vokst fra 2020 til 2024, er imidlertid prosentandelene likevel noe lavere. Eksempelvis aldersgruppen 80+, som vil øke med 101% mot 2044 mot 2020-fremskrivningens 109%, selv om selve tallet er justert opp fra 1089 til 1137. Det er verd å merke seg at fremskrivningen for de tre nederste alderssegmentene, alle er oppjustert. Den eneste gruppen med et lavere anslag, er 67-79.

Det er ikke vesentlige endringer i fremskrevet alderssammensetning for kommunen sett over ett, mellom 2020- og 2024-prognosen. Det gjeldende bildet er fortsatt at de fire øverste aldersgruppene vil vokse mest.

Stange kommune har vedtatt en satsing på tettstedene langs Intercity-linjen. I kommunedelplanens arealdel er det vedtatt en arealstrategi som skal møte utfordringer ikke bare knyttet til klima og miljø, men også folkehelse, attraktivitet og utenforskap. Spredtbygde utbyggingsmønstre beslaglegger verdifulle arealressurser og skaper et høyt transportbehov. Kommune-Norge vil også i de kommende tiår få økende utfordringer med tjenesteyting innen stadig krypende økonomiske rammer, særlig knyttet til eldreomsorg. Ved spredt bebyggelse gir dette ytterligere utfordringer knyttet til ressursbruk for kommunale tjenester, jamfør kapittel 2, *det samfunnsmessige perspektivet*.

3.2.1 Føringer i kommuneplanens arealdel

Som nevnt i kapittel 2.1 ligger særlig følgende relevante føringer for barnehage- og skolestruktur i [arealstrategi i kommunedelplanens arealdel](#)⁵⁹:

- Arealstrategi, punkt 1: Satsing på tettstedene langs IC-strekningen:
 - Stangebyen: Vesentlig fortetting i form av leilighetsbygg, som legger grunnlaget for videreutvikling av rollen som knutepunkt og kultur- og kommunesenter i kommunen.
 - Tangen: Store arealer avsatt til boligbygging nær den nye stasjonen.

⁵⁹ Arealstrategi Stange kommune: arealplaner.no

- Ottestad: Nærhet til Hamar stasjon, arbeidsplasser og handel- og kulturtilbud i Hamar. Her skjer den største tilflytningen til Stange.
- Arealstrategi, punkt 2: Opprettholde tettsteds- og grendestrukturen:
 - Utnytte eksisterende infrastruktur.
 - Romedal: Det er avsatt areal til boligutbygging-
 - Gata: Sentrale områder i Gata er avsatt til sentrumsformål, der boligbebyggelse inngår som et av flere underformål. Ut over dette er det ikke avsatt nye arealer til boligformål.
 - Ilseng: Tilrettelagt for boligbygging på flere mindre områder.
 - I tillegg er det alle tettsteder en tomtebuffer i alle regulerte områder, som for eksempel i Åsbygda.

3.2.2 Befolkningsprognoser for barn og unge

Om en ser bort fra pandemi-året 2020, har Stange hatt en stabil befolkningsvekst som i hovedsak dreier seg om Ottestad, Stange og Romedal. Som nevnt ovenfor, er imidlertid mønsteret at veksten blant barn og unge ikke er like stor som veksten blant innbyggere over 15 år. Det er utarbeidet en detaljert oversikt over dette mønsteret som er tilgjengelig på kommunens nettsider ⁶⁰.

Antall og andel barn i respektive skolekretser, i 2011 og 2024					Endring
Arstad					
	2011		2024		
0-5 år	201	7.6%	242	7.1%	+41
6-15 år	353	13.4%	444	13.0%	+91
Innbyggertall	2634		3426		+792
Hoberg					
	2011		2024		
0-5 år	297	6.3%	366	6.7%	+69
6-15 år	603	12.8%	676	12.4%	+73
Innbyggertall	4705		5468		+763
Stange					
	2011		2024		

⁶⁰ Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune

0-5 år	216	5.7%	296	6.3%	+80
6-15 år	428	11.4%	588	12.4%	+160
Innbyggertall	3761		4732		+971
Tangen					
	2011		2024		
0-5 år	61	4.8%	51	4.3%	-10
6-15 år	157	12.3%	122	10.3%	-35
Innbyggertall	1273		1189		-84
Breidablikk					
	2011		2024		
0-5 år	109	7.1%	87	5.9%	-22
6-15 år	204	13.2%	166	11.2%	-38
Innbyggertall	1545		1477		-68
Solvin					
	2011		2024		
0-5 år	143	7.9%	117	6.0%	-26
6-15 år	226	12.5%	220	11.2%	-6
Innbyggertall	1812		1962		+150
Espa					
	2011		2024		
0-5 år	29	5.5%	30	5.3%	+1
6-15 år	59	11.1%	57	10.0%	-2
Innbyggertall	531		569		+38
Vallset					
	2011		2024		
0-5 år	108	5.7%	78	4.2%	-30
6-15 år	225	11.9%	203	10.9%	-22
Innbyggertall	1894		1861		-33

Åsbygda					
	2011		2024		
0-5 år	60	6.1%	43	4.7%	-17
6-15 år	130	13.3%	100	11.0%	-30
Innbyggertall	978		909		-69

Den ovenstående tabellen er oppdatert med tall fra 1. januar 2024. Fra 2011-24 har Stange kommune hatt en økning på 2460 innbyggere. Befolkningen 0-15 år utgjør imidlertid kun 277 av innbyggerveksten. Økningen er tydelig i de sentrale områdene av kommunen. Mellom den forrige og denne utredningen er det enkelte markante forskjeller; de to tabellene kan sammenliknes side om side. Største endringer sees i Hoberg 6-15 år, Stange 6-15, og Tangen 0-5. Igjen bør det presiseres at svingninger i kretsene mellom enkeltår kan utgjøre større forskjeller i statistikken. Tabellen bør derfor leses med forsiktighet.

Historisk har cirka 10 prosent av grunnskoleelevene i Stange kommune gått på friskoler (hovedsaklig Steinerskolen i Ottestad og Friskolen i Løten). I denne utredningen er det ikke tatt hensyn til at en andel elever vil gå på friskoler. Det er stor variasjon i forhold til hvilke skolekretser i Stange, hvor stor andel elever som går til friskoler.

Om en skal gjøre fremskrivninger kun basert på folkeregistrerte innbyggere, vil en se et bilde som understøtter trendene i tabellen ovenfor. Fremskrivning basert på faktiske folkeregistrerte innbyggere ligger tilgjengelig [på kommunens nettsider](#)⁶¹, mens hovedtrekkene er gjengitt i tabellen nedenfor.

Gjennom befolkningsfremskrivninger kan en fortsatt forvente at innbyggerveksten i Stange kommune skjer gjennom innbyggere over 16 år, slik at det forventes relativt stabile tall i innbyggergruppen som holder skole- og barnehagealder:

SSB:14288 Fremskrevet femårig endring i respektive aldersgrupper mot 2050						
	2030	2035	2040	2045	2050	Endring 2025-2050
0-5 år	+31	+69	+39	-15	-39	+85
6-12 år	-133	+4	+71	+55	-1	-4
13-15 år	+16	-54	-6	+37	+28	+21

⁶¹ [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

Øvrige aldre	+1052	+641	+443	+347	+305	+2788
---------------------	-------	------	------	------	------	--------------

Disse to tabellene har flere tilsynelatende vesentlige forskjeller seg imellom. En må imidlertid huske at noen av endringene skyldes at perspektivet, som i den forrige utredningen spente 30 år, nå er forkortet av tidens gang og spenner 25 år. Likevel er det en markant endring mellom de to fremskrivningene innen barn 0-5 og 6-12 år. Endringen skyldes en liten oppjustering i SSBs nye fremskrivning, men også at dagens folketall i de fire aldersgruppene har endret seg mellom 2020 og 2024:

	2020	2024	Endring 2020- 2024	2050 (SSB:12882)	2050 (SSB:14288)	Forskjell mellom 2020- og 2024- fremskrivningen (14288/12882)
0-5 år	1382	1317	-65	1365	1404	+39
6-12 år	1710	1838	+128	1777	1824	+47
13-15 år	692	738	+46	782	801	+19
Øvrige aldre	17280	17712	+432	20151	20500	+349

På tabellen ser vi også aldersgruppen 6-12 år forventes å se en markant nedgang mellom 2025 og 2030. Denne vil imidlertid svinge tilbake med en oppgang frem mot 2045.

(SSB:12882) Framskrevet femårig endring i respektive aldersgrupper mot 2050							
	2025	2030	2035	2040	2045	2050	Endring 2020- 2050
0-5 år	-56	+17	+44	+35	-17	-40	-17
6-12 år	+82	-100	-16	+56	+50	-5	+67
13-15 år	+68	+18	-38	-7	+24	+25	+90
Øvrige aldre	+660	+705	+564	+368	+297	+277	+2871

3.2.3 Hva betyr tallene for barnehage- og skolestrukturen?

Tabellene ovenfor viser at det hovedsakelig er skolekretsene Arstad, Hoberg og Stange som har hatt økning i elevtallsgrunnet siden 2011. Videre viser de at både positive og negative

tendenser forsterkes, slik at det kan forventes en ytterligere økning eller nedgang i årene fremover. Dette bosettingsmønsteret samsvarer med vedtatte strategier i Stange, både gjennom kommunedelplanens arealdel med tilhørende arealstrategi. Om en legger dette til grunn, er det med stor sannsynlighet en kan si at presset på skolene i spesielt Stange og Ottestad vil tilta frem mot 2050. For Solvin krets viser tallene at befolkningsveksten utelukkende har skjedd i aldersgruppen 16+, mens en foreløpig ikke har sett effekt av satsing på Tangen.

3.2.3.1 Om utvikling på Tangen og Ilseng

Utvikling på Tangen

Tangen er i kommuneplanen vedtatt som satsingsområde. Med bygging av nytt dobbeltspor jernbane og ny stasjon på Tangen samt flere kommersielle interessenter for utbygging, anses det som et riktig tidspunkt å satse konkret gjennom utvikling av reguleringsplaner.

Det har over noe tid vært arbeidet med to store planer (områdereguleringer). Arbeidet er i slutfasen og skal legges fram for videre politisk behandling høsten 2024.

I planleggingen har det vært vektlagt tett samarbeid med private utbyggere / eiendomsutviklere for å imøtekomme deres planer og sannsynliggjøre at planene blir gjennomført. Områdeplan for Viksjordet og områdeplan for Tangen sentrum ses i sammenheng og utgjør til sammen framtidig utvikling av Tangen tettsted. Forutsatt at planene vedtas, vil utbyggingen imidlertid gå over noe tid og være avhengig av flere forhold som situasjonen i markedet for salg framover.

De konkrete arealene som nå planlegges og detaljeres vil gi grunnlag for ca 500 boliger i tillegg til næringsarealer. Med utgangspunkt i at det i gjennomsnitt bor ca 2 personer pr bolig, vil dette representere en befolkningsvekst som utgjør godt over en fordobling av dagens innbyggertall på Tangen. Det vil være restkapasitet på Tangen, men etter hvert som planene gjennomføres, kan det bli behov for å komme tilbake og vurdere utvidelser av skole- og barnehagekapasitet. Det er imidlertid arealmessig god plass til slike utvidelser på Tangen.

Utvikling på Ilseng

I forbindelse med planlagt utbygging av fengselet på Ilseng er det foretatt en mulighetsanalyse⁶² for Ilseng. Analysen anslår at det er en boligreserve på Ilseng som utgjør mellom 150 og 250 boenheter. I spennet mellom et lavt og et høyt tilflyttingsscenario pekes det på en mulig økning av antall barn (0-12 år) på mellom 20 og 40 over en tiårs periode. Det er knyttet stor grad av usikkerhet til disse tallene. Det er usikkert om økt tilflytting vil skje i Hamar eller Stange kommune, og det pekes også på andre faktorer som f.eks. nedleggelse av Sanderud sykehus som kan gi en motsatt effekt. Ved en eventuell økt tilflytting, vil det være tilgjengelig kapasitet i Romedal.

3.2.3.2 Barnehage

Tabellen under viser antall søkere til den enkelte barnehage ved hovedopptaket. Tallene

⁶² Innsynsportal Stange kommune: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](https://innsyn-velkommen.innsynsportal.no)

omfatter både barn som ønsker å bytte barnehage, endre plass, barn fra andre kommuner samt søkere uten rett til plass.

Barnehage / år	2020	2021	2022	2023	2024	Snitt
Espa	2	8	6	5	7	5,6
Romedal	10	16	13	8	11	11,6
Tangen	10	10	3	6	2	6,2
Vallset	21	17	17	12	11	15,6
Åsbygda	10	6	12	4	4	7,2

Tabellen under viser barnetallet i den enkelte barnehage, registrert i årsmeldingen pr. 15.12 hvert år. Tallene er hentet fra Basil.udir.no.

Barnehage / år	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Espa	20	20	22	22	27	23
Romedal	51	45	53	48	42	41
Tangen	50	51	42	44	36	32
Vallset	61	58	54	57	58	53
Åsbygda	30	37	37	35	30	32

* 2024 er p.t og tildelinger av plass slik det er planlagt 15.12.24

Tabellen viser faktiske tall for antall barn i barnehagene fordelt på kull. Tall pr. 15.08.24

Barnehage / årskull	2019	2020	2021	2022	2023
Espa	3	7	6	4	2
Romedal	8	7	9	3	14
Tangen	10	9	5	4	5
Vallset	13	12	10	11	7
Åsbygda	7	5	13	5	2

*Merknad: Med utgangspunkt i tabellen over og fremskrivningen, ser det ut som at barnehagene Espa, Tangen og Åsbygda har fått/ vil få en betydelig reduksjon i barnetallet.

Barnehagene har pr. 15.09.24 følgende antall på venteliste som ønsker plass i tidsrommet januar til mai 2025:

- Espa: 0 søkere
- Tangen: 0 søkere
- Åsbygda: 1 søker
- Romedal: 3 søkere
- Vallset: 3 søkere

4. Det pedagogiske perspektivet

4.1 Kvalitet i skolen og i barnehagen

Vurdering av kvalitet i skolen er omfattende, og ikke alle sider ved kvalitet i skolen lar seg måle. Kvalitet i skolen omfatter både kunnskaper, ferdigheter og holdninger (resultatkvalitet). Dette kan blant annet måles gjennom kartleggingsprøver, grunnskolepoeng og grad av gjennomføring i videregående opplæring.

Kvalitet omhandler også kjennetegn ved arbeidet i skolen, innholdet i opplæringen, undervisningsmetoder, bruk av lærernes kompetanse og selve læringsmiljøet (prosesskvalitet). Denne delen av kvalitetsbegrepet kan i noen grad måles gjennom elev- og foreldreundersøkelser.

Til sist handler kvalitet også om de formelle rammene knyttet til lovverk, forskrifter og planer, men også om økonomi, personaltetthet, lærernes kompetanse, klassens størrelse og sammensetting og fysiske rammer som bygninger og utstyr (strukturkvalitet).

De ulike sidene ved kvalitet i skolen vil bli behandlet videre i kapittel 4.1. Hvilke konsekvenser de ulike sidene ved kvalitet har for Stangeskolen, behandles i kapittel 4.2.

God kvalitet i barnehagen er viktig for at barn skal få en god start og rike muligheter til å klare seg godt videre i livet. En trygg og god barnehage som gir alle barn muligheter til å utvikle språklige og sosiale ferdigheter er en forutsetning for dette. Grunnlaget barnehagen legger med stimulering og utvikling av ferdigheter er med å gi en god start når barna begynner på skolen.

Rammeplanen peker på at et kompetent pedagogisk personale er en forutsetning for å skape en barnehage med god kvalitet.

Kvalitet i barnehage beskrives ut ifra tre underområder. Det er strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet. De strukturelle faktorene vil blant annet være organisering av barnehagen, økonomi, antall ansatte og ansattes utdanning. Prosesskvalitetene handler om de mellommenneskelige forholdene i barnehagen og om relasjoner mellom de menneskene som befinner seg der. Resultatkvalitet er det vi ønsker å oppnå med barnehagetilbudet. I vurdering av kvalitet i barnehagen må man se på sammenhengen mellom disse tre kvalitetene. Et eksempel kan være at de ansattes kompetanse og utdanning (strukturkvalitet) påvirker hvordan samspillet mellom barn og voksne blir (prosesskvalitet), som igjen har betydning for barnas trivsel og utvikling. (resultatkvalitet).

4.1.1 Samfunnsmandat og verdigrunnlag

Skole og barnehage har et samfunnsmandat, hvilket betyr at samfunnet har gitt disse et oppdrag.

I skolen skal det enkelte individ tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og kompetanser som skal legge grunnlaget for at mennesket senere i livet skal kunne ha et arbeid, forsørge seg selv og delta i samfunnet. I tillegg skal skolen bidra til at elevene utvikler holdninger og verdier som vi finner i formålsparagrafen. Disse verdiene og holdningene er et samlet uttrykk for hvilken type borgere nasjonen ønsker at skolen skal bidra til å danne. På denne måten kan skolens samfunnsmandat forstås som et dobbelt oppdrag. Skolen skal både utdanne og danne personer som støtter opp om og viderefører demokratiet vårt.

Skolene i Stange skal, uavhengig størrelse, oppfylle dette samfunnsmandatet.

Overordnet del av læreplanverket utdyper verdigrunnlaget i formålsparagrafen og de overordnede prinsippene for grunnopplæringen. Opplæringens verdigrunnlag er grunnmuren i skolens virksomhet og omfatter:

- Menneskeverdet
- Identitet og kulturelt mangfold
- Kritisk tenkning og etisk bevissthet
- Skaperglede, engasjement og utforskertrang
- Respekt for naturen og miljøbevissthet
- Demokrati og medvirkning

Verdigrunnlaget og prinsippene for læring, utvikling, danning og skolens praksis, gir retning for opplæringen i alle fag og bidrar til å realisere det brede formålet med opplæringen. Den overordnede delen av læreplanverket beskriver det grunnsynet som skal prege pedagogisk praksis i hele grunnopplæringen. Dette grunnsynet skal også prege samarbeidet mellom hjem og skole.

Overordnet del erstatter tidligere generell del av læreplanverket og har fått status som forskrift. Verdigrunnlaget og de overordnede prinsippene har fått en større og tydeligere plass i skolen med fagfornyelsen.

Samfunnsmandat for barnehagen finner vi beskrevet i Rammeplan for barnehager:

Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Barnehagen skal bidra til at barna utvikler holdninger og verdier som en finner i formålsparagrafen i Lov om barnehager. Barnehagen skal anerkjenne barndommens egenverdi, og sentralt finner vi lek, trivsel, fellesskap og vennskap. Dette er gjeldende for alle barnehager i Stange, uavhengig av størrelse.

Barnehagen er den første lærings- og dannelsesarenaen i utdanningsløpet. Den skal gi trygg og god omsorg og stimulere til lek, utvikling og læring ([Kommunedelplan for oppvekst 2016-2021](#)⁶³). Verdigrunnlaget i rammeplanen for barnehage omfatter demokrati, mangfold og

⁶³ Kommunedelplan oppvekst, Stange kommune: [Kommunedelplan for Oppvekst 2016 2021 vedtatt.pdf \(stange.kommune.no\)](#)

gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

4.1.2 Den nye lærerrollen

I rapporten som er utarbeidet av Kunnskapsdepartementet omtales følgende om lærerrollen:

Lærerne er blant samfunnets viktigste yrkesgrupper. Lærernes betydning for elevenes læring og sosiale utvikling er et avgjørende premiss for alle de mål som settes for skolen og de tiltak som iverksettes (Kunnskapsdepartementet, 2016).

OECD-rapporten Nature of learning beskriver noe av kompleksiteten og behovet for kontinuerlig endring i lærerrollen. Der pekes det på at det aldri har vært viktigere å utvikle kapasitet til kontinuerlig å lære, anvende og integrere ny kunnskap og ferdigheter. Elevene skal i løpet av tiden i skolen utvikle evne til være åpne for læring gjennom hele livet. De skal forberede seg på jobber som ikke eksisterer, bruke teknologier som ennå ikke er oppfunnet, og løse problemer som ennå ikke er anerkjent som problemer (Dumont, Istance & Benavides, 2010).

Forventningene til en god lærer, i tillegg til å sørge for ovennevnte, er store. Idealet er en lærer som ser alle, og som samtidig ser den enkelte elev og dens muligheter. En god lærer skal guide, oppmuntre, hjelpe, trøste og noen ganger bære, både i konkret og overført betydning. En lærers blikk skal ha fokus på å se det positive fremfor det negative. Vurderinger, enkeltelevers progresjon og forslag til utviklingsmål skal dokumenteres, og kommunikasjonen med både klassen, enkeltelever, foresatte og kollegaer er forventet å være tydelig, ærlig, tilpasset og effektiv.

En sterk lærerprofesjon kjennetegnes blant annet av lærersamarbeid (Heargraves & Fullan, 2014). Lærersamarbeid gir den enkelte lærer mulighet til å sette ord på egen tenkning, utfordre, utforske og støtte andre i endringsarbeid. Kollegaer blir av mange forskere regnet for å være den viktigste kilden til innovasjon og kompetanseutvikling i skolen. Dette er en av bakgrunnene for at det profesjonelle læringsfellesskapet står så sterkt i Fagfornyelsen. Det profesjonelle læringsfellesskapet behandles ytterligere i kapittel 4.1.5.

Læreryrket beskrives som en relasjonsprofesjon (Moos, Krejsler & Laursen, 2004). Dette står ikke i motsetning til de faglige sidene ved læreryrket. Relasjonene både påvirker og genererer undervisning og læring. Dermed blir det å beherske både det relasjonelle og det faglige nettopp det som sterkest kjennetegner lærerarbeidet og lærerrollen. I tillegg er lærerrollen i konstant endring, og endringene skjer i stadig raskere takt på lik linje med endringer ellers i samfunnet. Gjennom egen skolegang utvikles referanserammen for hva lærere er og hva lærere gjør, altså lærerrollen. Det er imidlertid viktig at en ikke bruker gårsdagens briller for å se på dagens lærerrolle. Det er flere faktorer som er medvirkende til at lærerrollen i dag innebærer noe helt annet enn den gjorde for bare noen få år tilbake.

Elevsammensetningen i et klasserom speiler samfunnet. Det er mye større mobilitet i dagens samfunn enn tidligere og dette bidrar til mer mangfoldige og varierte elevgrupper i klasserommene. Bevisstheten rundt denne variasjonen er større og kravene til tilpasset

opplæring, egnet intensiv opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring er klart nedfelt i opplæringsloven.

Lærerne har ansvaret for relasjonen barn-voksen og elevens rett til et trygt og godt skolemiljø, som er regulert i opplæringslovens kapittel 12. Retten til et trygt og godt skolemiljø er en individuell rettighet og det er elevens subjektive oppfatning som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt. Om skolen selv mistenker, eller om en foresatt, eleven eller andre varsler skolen om at eleven ikke opplever et trygt og godt skolemiljø, utløser dette en aktivitetsplikt for skolen, jfr. Opplæringslovens § 12-4. Aktivitetsplikten er uavhengig av årsak, også om årsaken er utenfor skolen. I dette arbeidet er dialog og samhandling med eleven og foresatte avgjørende. I noen tilfeller ender slike saker som klagesaker hos Statsforvalteren og dette kan resultere i at skolen kan pålegges tiltak som griper direkte inn i lærernes daglige arbeid. I enkelte saker kan det også medføre at lærerne må godta at det fremsettes påstander som kan oppleves som krenkende.

Til lærerrollen ligger det også krav om kontinuerlig faglig oppdatering og utvikling. Den teknologiske utviklingen skaper store muligheter for skolene og bidrar til læring og undervisning på mange nye, spennende og varierte måter. Denne utviklingen skaper også store muligheter for rask og effektiv kommunikasjon, både internt på skolen, mellom skole og hjem og mellom elevene. Utviklingen kan også oppleves som utfordrende for lærerrollen når lærerne til stadighet skal holde seg oppdatert på ny teknologi, både hardware og software. Ivaretagelse av informasjonssikkerhet og personvern ligger også til lærerrollen. Det er forventet en grunnleggende kjennskap til GDPR (General data protection regulation), personvernforordningen vedtatt i EU med virkning fra 25.mai 2018.

Lærerrollen er også i endring knyttet til arbeid med vurdering.

Formålet med vurdering i fag er å fremme læring og bidra til lærelyst underveis, og å gi informasjon om kompetanse underveis og ved avslutninga av opplæringa i faget.

(Opplæringsforskrifta §9-1).

Det holder ikke for dagens lærere å gi samme oppgave til alle, samle inn besvarelser og deretter rette etter en fasit. For å kunne møte dagens krav til vurdering som en del av elevenes læring, kreves det større grad av forarbeid til undervisningen og samarbeid mellom lærere. Gjennom å utarbeide rikere oppgaver som favner bredere og er tilpasset i formen, legges det i større grad opp til vurdering underveis i arbeidet slik at eleven kan justere og forbedre produktet kontinuerlig i prosessen. På Utdanningsdirektoratets (Udir) nettsider står det å lese:

Skolens forventninger til den enkelte elev om innsats og mestring påvirker læring og tro på egne evner og muligheter. Det er derfor avgjørende at skolen møter alle elever med ambisiøse, men realistiske forventninger, og at lærere utviser et profesjonelt skjønn når de vurderer elevenes læring.

Gjennom arbeidet med vurdering skal lærerne sikre at elevene forstår hva de skal lære, hva som er forventet av dem, hvor de er i sin egen læringsprosess og hva de må gjøre for å

komme seg videre. Kravene til dokumentasjon er også skjerpet som konsekvens av sentrale føringer, blant annet gjennom vurderingsforskriften og opplæringslovens kapittel 12. Dette innebærer at lærere også må bruke en større del av arbeidstiden til administrative oppgaver.

Læreplanen for skolen er også i stadig endring. Skolene i Stange og landet for øvrig har jobbet med spesielt overordnet del av Fagfornyelsen gjennom en lengre periode. Det nye læreplanverket gir skolene nye rammer for samarbeid og undervisning. Gjennom overordnet del har skolen et nytt og tydeligere verdigrunnlag som er sentralt for hele skolens praksis, jf. Kapittel 4.1.1. På bakgrunn av forventninger og krav i Fagfornyelsen, ser en at kompetansen som kreves av elevene og dermed skolen i det 21. århundret, ikke er inndelt i fag. Det nye læreplanverket legger opp til en tverrfaglig tenkning og arbeidsmetodikk som går på tvers av fag og fagområder. Kompetansemålene, som i stor grad er ferdighetsmål, må belyses, og jobbes med, fra flere perspektiv og i flere fag. De tre tverrfaglige hovedområdene livsmestring og folkehelse, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling finnes ikke i ett fag alene. Det er større behov for å se fag og emner i sammenheng, og dette gjør at lærerne må samarbeide i utstrakt grad. Denne måten å tenke på får også stor innvirkning på den nye lærerrollen.

4.1.3 Den nye skolelederrollen

Som virksomhetsleder i Stange kommune skal rektor ivareta tre perspektiver i lederskapet; Pedagogisk ledelse, personalledelse og administrativ ledelse.

Skolen er en læringsarena, og både skolen og lærerne må ledes for at skolen på best måte skal bidra til elevenes læring og sosiale utvikling. Skolelederrollen er endret de siste årene. Skoleledere har i dag fått en rekke flere, store og komplekse oppgaver som må løses.

Utdanningsdirektoratet (2019) beskriver krav og forventninger som stilles til en rektor. Rektor er ansvarlig for at skolen har høy kvalitet i opplæringen og bærer således ansvar for elevenes læringsmiljø og læringsresultater. I tillegg skal skoleledere sørge for at medarbeiderne har et godt og utviklende arbeidsmiljø og at skolen er rustet til å oppnå gode resultater både nå og i fremtiden. En rektor har dermed et samfunnsoppdrag i tillegg til å sørge for den daglige ledelsen av den enkelte skolen.

Utdanningsdirektoratet (2019) understreker at lederansvaret i skolen i prinsippet er altomfattende. Rektor skal blant annet realisere politisk definerte mål, håndheve lovverket, inkludert læreplanverket, ta hensyn til både elever og foresatte, vise åpenhet og innsyn i beslutningsprosesser, sikre forutsigbarhet, ha godt faglig skjønn, praktisere likebehandling og sørge for kostnadseffektivitet ved bruk av skattebetalernes midler. Rektor møter også en tydelig forventning om at skolen skal være i kontinuerlig utvikling (Møller, 2020). Denne forventningen er forsterket gjennom overordnet del av læreplanverket, punkt 3.5:

Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis.

Gode ledere av det profesjonelle læringsfellesskapet sørger for å lede samtalene og

diskusjonene med kompetanse og bidra til at lærerne utvikler et felles språk om elevenes og sin egen læring og utvikling. Vivian Robinson (2014) peker på at ledelse av og deltakelse i lærernes læring er den ledelsesdimensjonen som har mest innflytelse på elevenes læring.

Ledelse og beslutningsprosesser i skolen har blitt langt mer sammensatt og skoleledelse er definert så komplekst at det kreves stadig mer tid og samhandling mellom skolens ledere og personalet for øvrig for at oppgavene skoleledere er satt til skal bli løst (Gronn, 2010). Skoleledere har både behov for et sterkt skolelederkollegium og et godt lederteam på egen skole. Utfordringene i dagens skoleledelse kan i liten grad løses som «heroiske solospill» (Paulsen, 2019).

4.1.4 Styrerrollen i barnehagen

Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse, jf. Barnehageloven § 24. Styreren skal ha utdanning som barnehagelærer eller annen høyskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse.

Styrerrollen har tre hovedfunksjoner: Styrer skal være pedagogisk leder, personalleder og administrativ leder.

I rammeplanen heter det at Styreren har ansvar for at det pedagogiske arbeidet er i tråd med rammeplanen og barnehageloven, og at personalet utvikler en felles forståelse for oppdraget som er gitt i disse.

Barnehagen har blitt en mer kompleks organisasjon å lede. Det stilles tydeligere krav til barnehagen, gjennom rammeplanen, hvor styrerne gis hovedansvaret for å videreutvikle barnehagens pedagogiske praksis. Det stilles krav til dokumentasjon og vurdering i langt sterkere grad enn tidligere. I tillegg til styrer er det en pedagogisk leder på hver avdeling. Styrer og de pedagogiske lederne utgjør lederteamet i barnehagen, og sammen er det de som har ansvaret for at barnehagen driftes på en god måte hvor kvaliteten er i fokus. Det er likevel styrer som må stå i front og lede an arbeidet.

For en barnehage med plass til 42 barn eller mer, skal det opprettes en hel stilling til lederoppgaver, jf. SFS 2201. For mindre barnehager kan styrer også utføre andre arbeidsoppgaver for eksempel arbeid i barnegrupper som en del av grunnbemanning. Det oppleves at dette kan være noe krevende stillinger ettersom styrer fortsatt vil være styrer den dagen/ene vedkommende er på avdeling. Oppstår det noe som må tas av leder er dette belastende for avdelingen. Kommunen ser at styrerstillinger som er 100 % administrativ stilling er mer attraktive på jobbmarkedet enn de hvor det er delt mellom administrativ stilling og grunnbemanning.

4.1.5 Profesjonelle læringsfellesskap i skolen

Sentrale styringsdokumenter understreker at skolen skal være en organisasjon som selv kan utvikle og systematisk forbedre seg (Udir, 2008). Skolen har også i større grad blitt anerkjent som en arena for læreres læring (Kunnskapsdepartementet, 2016). Flere forskningsarbeider peker på at kompetanseoppbyggingen som skjer i skolen, er den som har størst betydning

for utvikling av lærernes undervisningspraksis (Timperley et al. 2007).

Det profesjonelle læringsfellesskapet er en selvstyrt (utfra nasjonale- og kommunale føringer) organisasjon som er arena for lærernes læring, hvor kollegiet i fellesskap lærer sammen via drøftinger, refleksjon og praksis. Dette kollegiale fellesskapet har sammen ansvaret ikke bare for elevenes, men også for skolens læring og utvikling. Forskning spesielt fra USA og Canada (Hargreaves & Fullan, 2014, og Marzano & DuForur, 2015) peker på at profesjonelle læringsfellesskap eller profesjonsfellesskap kan oppfylle skolens læring og utvikling. Dette innebærer at alle ansatte er aktive i læringsprosessen, og det betyr at både ledere og lærere har ansvar for å utvikle praksis og drive profesjonsutvikling på skolen.

Arbeidet i det profesjonelle læringsfellesskapet må stå i relasjon til utdanningspolitikken. Profesjonsfellesskapet har en viktig formidlende funksjon ved at det kan gi ytre krav og forventninger et meningsfullt innhold og føre til utvikling og endring. Det profesjonelle læringsfellesskapet skal omsette skolepolitikk til praksis i klasserommet. Det profesjonelle læringsfellesskapet har også en kommuniserende funksjon ved at det kan være i dialog med alt fra lokale og sentrale myndigheter til foresatte og lokalsamfunn. Sist, men ikke minst, vil det profesjonelle læringsfellesskapet ha en produktiv funksjon. Det er gjennom dette fellesskapet at kunnskap om hva som er god undervisning, hvordan skolen skal jobbe tverrfaglig, sørge for tilpasset opplæring, sikre et trygt og godt læringsmiljø, kort sagt alle aspekter som ligger til skolen skal videreutvikles.

Arbeidet i profesjonsfellesskap skjer kontinuerlig hver dag. Samtalen med lærerkollegaene om en utfordring, refleksjon over en undervisningsøkt som gikk veldig bra eller motsatt, søke råd i en vanskelig sak, dele en observasjon, et gyllent øyeblikk eller en bekymring. En annen del av arbeidet i profesjonsfellesskapet er det satt av tid til å jobbe med i det som i skolen i dag kalles team- og fellestid. Her er det avsatt noen timer hver uke hvor kollegiet i fellesskap driver skoleutvikling. I tillegg er det planleggingsdager på den enkelte skole og felles planleggingsdager for Stangeskolen. Arbeidet i det profesjonelle læringsfellesskapet må, hvis det skal være relevant, være nær knyttet til lærernes profesjonelle kjerneoppgaver. Disse er regulert i læreplanverket og ikke minst i Opplæringsloven.

Skoleledelsen har mange føringer både nasjonalt og lokalt som man må forholde seg til og som en er forpliktet til å videreføre og videreutvikle på en god måte, jfr. kapittel 4.1.3. Forskning og erfaring viser at ledelsen må involvere ansatte når visjoner for nye utviklingsområder skal utarbeides. Videre er det viktig at den kollektive læringen må være praksisnær (Stormo og Jacobsen, 2020). Gode refleksjonsprosesser er viktig for å implementere nye elementer.

Det innebærer at fellesskapet reflekterer over verdivalg og utviklingsbehov, og bruker forskning, erfaringsbasert kunnskap og etiske vurderinger som grunnlag for målrettede tiltak. Velutviklede strukturer for samarbeid, støtte og veiledning mellom kolleger og på tvers av skoler fremmer en delings- og læringskultur (Overordnet del av læreplanverket, pkt 3.5).

Alle kompetansepakkene som er utarbeidet av UDIR i forbindelse med innføring av Fagfornyelsen la stor vekt på dette. For å lykkes er det også særdeles viktig å utvikle

samarbeidskulturen internt på skolen (Stormo og Jacobsen, 2020).

4.1.6 Profesjonelle læringsfellesskap i barnehagen

Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller. De profesjonelle læringsfellesskapene skal ha fokus på barnas trivsel, utvikling og læring og den sammenheng dette har med den pedagogiske praksisen og læringsmiljøet i barnehagen.

Rammeplanen for barnehager sier at Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger.

Å utvikle profesjonelle læringsfellesskap handler om å flytte oppmerksomheten fra den enkelte barnehagelærer, lærer og instruktør til fellesskapet og alle ansatte. Det dreier seg også om å stille seg selv og andre utforskende og åpne spørsmål for å finne nye og uventede svar som kan gi læring og utvikling (Udir, 2020).

4.1.7 Læringsmiljø i skolen

Elevenes læringsmiljø har en sentral plass i vurdering av kvalitet i skolen. Skolen skal, uavhengig størrelse, utvikle fellesskap som fremmer helse, trivsel, inkludering og læring for alle. Utdanningsdirektoratet definerer læringsmiljø slik:

De samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forhold på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel (Udir, 2016).

Et trygt og godt læringsmiljø er en rettighet i henhold til opplæringslovens kapittel 12, og en forutsetning for god læring. For å sikre et godt læringsmiljø må skolene jobbe systematisk og kontinuerlig med ulike sider av læringsmiljøet. Sentralt står arbeidet med god klasseledelse preget av gode relasjoner mellom barn og mellom voksne og barn. I tillegg må skolen ha stort fokus på å utvikle en kultur for læring blant elevene, samt jobbe for gode relasjoner og et godt samarbeid med foresatte (Udir, 2016).

Områder som har betydning for opplevd læringsmiljø er trivsel, støtte fra lærer, mestring, motivasjon, læringskultur (inkludert arbeidsro) og mobbing/krenkelser. Arbeidsgruppen kan ikke finne at verken forskning, kartleggingen i Kultur for læring eller Elevundersøkelsen⁶⁴ viser en sammenheng mellom skolestørrelse og opplevd læringsmiljø. Mens Elevundersøkelsen gjennomføres på 5.-10.trinn i Stange, omfatter undersøkelsen i Kultur for læring (sist gjennomført i 2020) alle trinn og henter også inn synspunkter fra både elever, foresatte og ansatte. De fleste elevene i Stangeskolen oppgir at de trives godt på skolen og opplever støtte fra lærerne sine i stor grad. Variasjonen synes å være større fra år til år ved den enkelte skole enn skolene imellom. Det tyder på at forskjellene internt på en skole og forholdene ved de enkelte trinn er større enn forskjellene mellom skoler. Denne tendensen finner man over tid på alle områdene som har betydning for læringsmiljøet. Det er små og

⁶⁴ Elevundersøkelsen: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/elevundersokelsen-grunnskole-alle-resultater-tema/>

store skoler i Stange som skårer høyt på trivsel, og det er små og store skoler i Stange hvor elevene melder om mobbing.

Det er altså andre faktorer enn skolestørrelse som virker inn på trivsel og på omfang av mobbing/krenkelser. For elevene er det avgjørende at skolemiljøet er preget av gode relasjoner, mulighet for sosial utvikling og gir muligheter for å finne venner med samme interesseområde som seg selv. I saker hvor elever opplever utfordringer knyttet til læringsmiljø, gir det en større fleksibilitet for rokkering i elevgrupper i skoler med to eller flere paralleller enn skoler med en elevgruppe per trinn.

Det er særdeles viktig for arbeidet med et trygt og godt læringsmiljø at elevene møtes av stabile og kvalifiserte voksne. Robuste skoler gir økt fleksibilitet i ressursutnyttelse og har bedre utgangspunkt for å finne gode løsninger ved fravær i ansattgruppen eller ved skifte av enkelte lærere i løpet av skoletiden.

4.1.8 Inkluderende barnehagemiljø

Fra 01.01.2021 trådte et nytt regelverk i kraft for barnehagene. Barnehagelovens kapittel VIII skal sørge for at alle barn sikres et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Lovverket sier noe om hvilket ansvar alle de som arbeider i barnehagene har knyttet til nulltoleranse for utstenging, mobbing og diskriminering. Det legges også vekt på arbeidet med å forebygge tilfeller hvor barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø.

Det er utarbeidet en [handlingsplan](#)⁶⁵ for hvordan Stangebarnehagene skal ivareta et trygt og godt barnehagemiljø for alle. Handlingsplanen omhandler både hvordan man arbeider med det forebyggende arbeidet, og om hva som trer i kraft dersom et barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø. Handlingsplanen sier at alle barn i Stangebarnehagene skal sikres et inkluderende lek- og læringsfellesskap. Det skal legges til rette for en glad, trygg og utviklende oppvekst for alle barn.

Det er en utfordring ved de minste enhetene i Stangebarnehagen at få barn i en bestemt aldersgruppe kan gjøre det mer vanskelig å finne noen å knytte relasjoner til. Større barnehager med flere barn i samme aldersgruppe gir større muligheter for alle til å finne en venn.

4.1.9 Læringsresultater

Læringsresultater måles gjennom nasjonale prøver, grunnskolepoeng og gjennomføring i videregående skole. Generelt i analyse av resultater må man være varsom med å trekke konklusjoner for små utvalg. I en gruppe med få elever vil enkeltprestasjoner gi store utslag for grupperesultatet og resultatene vil i stor grad kunne variere fra år til år. Når resultater er basert på få elever er det fare for at enkeltelever kan identifiseres. Slike opplysninger er taushetsbelagte personopplysninger og vil ikke være synlige i denne utredningen.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) pekte i 2014 på at det er en sammenheng mellom barn og unges

⁶⁵ Plan for inkluderende barnehagemiljø: [Barnehageplan_4.pdf \(stange.kommune.no\)](#)

skoleresultater og foreldrenes utdanningsnivå (Samfunnsspeilet, 2014). Denne sammenhengen er senere blitt bekreftet for kommunene i tidligere Hedmark fylke gjennom analyser av kartleggingen i Kultur for læring (Nordahl, Egelund, Nordahl & Sunnevåg, 2018). Generelt kan man si at barn av foreldre med grunnskole som høyeste utdanningsnivå ligger ca to år etter i skolefaglige prestasjoner sammenlignet med barn av foreldre med mer enn tre års høyere utdanning. I kapittel 2.1.1 i denne utredningen pekes det på at Stange kommune ligger høyt på utdanningsnivå, samtidig som kommunen har en høyere andel innbyggere med grunnskole som høyeste utdanningsnivå enn landssnittet. På bakgrunn av dette er det avgjørende at vi i Stangeskolen greier å gi et likeverdig opplæringstilbud, uavhengig av bosted og skoletilhørighet, som sikrer en kultur for læring og utjevner forskjeller i elevenes sosioøkonomiske bakgrunn. Slik kan Stangeskolen gi barn og unge forutsetning for gjennomføring av videre utdanning etter endt grunnskole.

Avstanden mellom høyest og lavest presterende skoler i Stange på [Nasjonale prøver 5. trinn](#)⁶⁶ er større enn ønskelig både i lesing, regning og engelsk. De aller fleste skolene i Stange skårer likevel tett opp mot landsgjennomsnittet eller over landsgjennomsnittet. På [ungdomstrinnet](#)⁶⁷ finner vi mindre variasjon mellom skolene på nasjonale prøver på 8. trinn, mens variasjonen i grunnskolepoeng har økt noe de siste årene. I analyser av elevresultater på nasjonale prøver over tid i Stange, kan en ikke finne noe mønster i sammenheng med små, mellomstore eller store skoler. Variasjonen i resultater har vært større enn ønskelig både i lesing, regning og engelsk. De aller fleste skolene i Stange skårer likevel tett opp mot landsgjennomsnittet eller over landsgjennomsnittet. For ungdomstrinnet er avviket mindre i [grunnskolepoeng](#)⁶⁸. I analyser av elevresultater på nasjonale prøver over tid i Stange, kan en ikke finne noe mønster i sammenheng med små, mellomstore eller store skoler.

Skoler med gode resultater har ofte en sterk kollektiv kultur der lærere samarbeider nært og er aktive i det profesjonelle læringsfellesskapet (Nordahl, Egelund, Nordahl & Sunnevåg, 2018). Det er derfor viktig at en slik kultur og et robust profesjonsfellesskap får være rådende ved alle skolene i Stange.

Det foreligger ikke tall fra skolenivå som viser gjennomføringsgrad for spesifikke avgangskull fra Stange etter endt videregående opplæring. Bakgrunnen for dette er at dagens statistikkverktøy blir forstyrret av elementer som for eksempel omvalg, fraflytting eller tilflytting. Arbeidsgruppa må derfor vise til statistikk på systemnivå som viser gjennomføringsgrad innenfor rammen av retten til videregående opplæring for kullene som første gang startet i videregående opplæring i perioden 2010-2013. Denne rammen er 5 og 6 år for henholdsvis studieforbereidende og yrkesfaglig utdanningsprogram. Av elever fra Stange kommune som første gang startet opp i videregående opplæring i perioden 2022-2023, gjennomførte og besto 80,5% (samlet skåre for alle kullene) av elevene ([Tilstandsrapport for videregående opplæring 2022-2023, s 22](#)⁶⁹). Dette er så vidt over snittet for både Innlandet og landet ellers.

Ved gjennomgang av læringsresultater for Stangeskolen er det altså vanskelig å finne noe

⁶⁶ Resultater nasjonale prøver, 5.trinn: [Nasjonale prøver 5. trinn – resultater | udir.no](#)

⁶⁷ Resultater nasjonale prøver, ungdomstrinn: [Nasjonale prøver 8. og 9. trinn – resultater | udir.no](#)

⁶⁸ Grunnskolepoeng: [Grunnskolepoeng | udir.no](#)

⁶⁹ Tilstandsrapport for videregående opplæring Innlandet fylkeskommune 2022/2023: [Dokument \(innlandetfylke.no\)](#)

mønster i resultatene basert på skolestørrelse eller skoleslag. Det er imidlertid viktig å understreke at målene for elevenes læring favner bredere enn det som fanges opp av ulike prøve- og kartleggingsverktøy. Både teoretiske, praktiske, sosiale og emosjonelle kompetanser er viktige sider ved elevenes læring.

4.1.10 Andre aktører i Stangeskolen og -barnehagen

Både skolehelsetjenesten, team barn og unge i Stangehjelpa, barnevern og PPA er viktige støttespillere for skolene og barnehagene. I 2022 trådte den nye [barnevernsreformen](#)⁷⁰ i kraft. Formålet er at barn og unge som trenger det, skal få hjelp til rett tid. Kommunene fikk et større ansvar for barnevernet, og det forebyggende og tverrsektorielle samarbeidet må styrkes. Barnevernsreformen er derfor også en oppvekstreform.

Skolehelsetjenesten i Stange har per i dag til sammen 8,1 årsverk helsesykepleier, 6,3 årsverk er knyttet til helsesykepleiere ved de offentlige grunnskolene, mens øvrige årsverk er knyttet til Steinerskolen, de to videregående skolene i kommunen, helsestasjon for ungdom og fagansvarlig helsesykepleier i 50% stilling. Stange kommune søker årlig om tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet til styrking og utvikling av skolehelsetjenesten. Tilskuddet har de siste årene dekket en hel helsesykepleierstilling og fysioterapeut i skolehelsetjenesten.

Helsedirektoratets anbefaling fra 2010 er at en helsesykepleier i barneskolen kan dekke 300 elever, mens en helsesykepleier i ungdomsskolen kan dekke 550 elever (Helsedirektoratet, 2010). Det er ikke gitt nye normtall etter 2010 selv om kompleksiteten i arbeidsoppgaver for skolehelsetjenesten har økt, noe retningslinjene fra [Helsedirektoratet](#)⁷¹ peker på.

Med dagens skolestruktur fordeles årsverkene til helsesykepleiere ved de offentlige grunnskolene på 10 skoler, noe som fører til at helsesykepleier fordeles på skolene ut ifra skolens størrelse og det varierer fra 10%-120% /uke.

Hver barnehage har en fast kontaktperson på helsestasjonen de kan kontakte. Det samarbeides i tillegg med team barn og unge, spesialpedagoger, logopeder, veileder og migrasjonspedagog.

PP-tjenesten sitt mandat er to-delt, jf. Opplæringsloven § 11-13. PP-tjenesten skal både bidra med sakkyndighet og kompetanse knyttet til vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring, fysisk tilrettelegging og personlig assistanse for enkeltelever, samt bidra på systemnivå med kompetanseheving og organisasjonsutvikling i det profesjonelle læringsfellesskapet. Slik skal skolene bli bedre rustet til å kunne tilrettelegge opplæringen for enkeltelever uten at det utløser behov for vedtak. Nærhet og tilgjengelighet er viktige faktorer for at PP-tjenesten skal kunne lykkes med oppdraget.

I Stange er PP-tjenesten organisert under Stangehjelpa og har PP-rådgivere i 8 årsverk og 2,4 årsverk logopedtjeneste. Hver skole og barnehage har en egen kontaktperson i PPT som følger opp det forebyggende arbeidet ved enhetene, bidrar inn i tverrfaglig team, drøfter saker i kontaktmøter og følger opp enkeltsaker.

⁷⁰ Barnevernsreformen: [Barnevernsreformen - KS](#)

⁷¹ Retningslinjer helsestasjons- og skolehelsetjenesten, HDIR: [Skolehelsetjenesten 5–20 år - Helsedirektoratet](#)

Færre enheter vil føre til mindre reisetid og færre møter for både PPT-teamet og team psykisk helse barn og unge/småbarn. Dette vil kunne frigjøre tid til mer tilstedeværelse og forebyggende arbeid.

4.2 Hvilke konsekvenser har krav til kvalitet for Stangeskolen?

Det er flere indikatorer som peker på at kvaliteten i Stangeskolen er høy. Dette er et resultat av systematisk og målrettet arbeid over lang tid. Det er svært viktig at Stangeskolen tar vare på og videreutvikler kvaliteten i opplæringstilbudet og sikrer at alle barn og unge også i framtida får et likeverdig skoletilbud uavhengig hvor man bor i kommunen.

Det er imidlertid forutsetninger som er annerledes i den nasjonale skolepolitikken og i sentrale styringsdokumenter i dag, og som får konsekvenser for kvaliteten i Stangeskolen. I kapittel 4.1 er det blant annet løftet fram endringer i krav og forventninger til lærerrollen, skolelederrollen og det profesjonelle læringsfellesskapet. I tillegg har arbeidsgruppen pekt på det stadig økende behovet for en mangfoldig kompetanse i møte med barn og unge med ulike behov og vansker. I kapittel 1.3 redegjøres det for nye kompetansekrav for undervisning både på barnetrinnet og ungdomstrinnet, samt en omlegging av lærerutdanningen. Dagens skolestruktur i Stange utfordres i møte med nevnte forventninger og krav, og Stangeskolen har således et krevende utgangspunkt for å opprettholde kvalitet ved alle skolene. Dette er en gordisk knute som skoleeier må løse.

4.2.1 Hva betyr endringer i kompetansekrav og ny lærerutdanning for Stangeskolen?

Flere skoler i Stange opplever allerede at det er utfordrende å rekruttere lærere med rett kompetanse. Ved utlysning av stillinger ser man et stort antall søkere på stillinger ved de store skolene, mens søkermassen i stor grad er halvert ved de minste skolene. I tillegg erfarer Stangeskolen at aktuelle kandidater foretrekker lærerstilling ved en stor skole framfor en liten skole. Dette fører igjen til at de mindre skolene i realiteten ikke har samme mulighet til å få de best kvalifiserte søkerne tilsatt. Gjennom samtaler med søkerkandidater i Stangeskolen gir nyutdannede lærere uttrykk for at de ønsker seg til robuste profesjonelle læringsfellesskap. De ønsker brede og store fagmiljøer slik at de har best mulighet for utvikling. Med tanke på at skolenes kompetansesituasjon og det profesjonelle læringsfellesskapet er viktige faktorer for kvalitet i skolen, vil arbeidsgruppen understreke at dette er et viktig perspektiv i drøftingen omkring en fremtidig skolestruktur.

Kompetansekrav for undervisningspersonale og omlegging av lærerutdanningen fører til at den tradisjonelle allmennlæreren med undervisningskompetanse i en rekke fag etter hvert vil bli borte. For små skoler er dette en utfordring som verken arbeidsgruppen eller skolelederkollegiet i Stangeskolen ser hvordan en skal løse uten å måtte organisere lærerstillinger ved små skoler som delte stillinger mellom flere virksomheter. For å dekke lærerbehovet i alle fag, må små skoler i framtiden ansette flere faglærere i deltidsstillinger som sammen dekker kompetansekravene. Det er grunn til å anta at det stadig vil være

utfordrende for små skoler å få ansatt lærere med riktig kompetanse, da deltidsstillinger eller stillinger som innebærer et arbeidsforhold ved flere virksomheter, anses som mindre attraktive. Arbeidsgruppen er også bekymret for at kvaliteten ved små skoler blir forringet ved at skolene blir utsatt for stor gjennomtrekk av ansatte som raskt søker seg videre til større skoler. I denne sammenheng er det også viktig at skoleeier vurderer de begrensede mulighetene til å sy sammen gode time- og ukeplaner for både elever og lærere som først og fremst prioriterer det pedagogiske aspektet, snarere enn en praktisk løsning for lærere som har flere arbeidsplasser.

Det er også betimelig å stoppe opp ved spørsmålet om hvorvidt Stange kommune vil framstå som en mindre attraktiv arbeidsgiver og møte utfordringer knyttet til å tiltrekke seg kvalifiserte søkere i fremtiden? Dette gjelder både til lærer- og lederstillinger dersom dagens skolestruktur opprettholdes samtidig som kompetansekravene til undervisningspersonale endres. I Stange er det p.t 19 lærere som er over 60 år, og som følgelig må erstattes i løpet av de kommende år. Dette utgjør 7,3 prosent av kommunens 261 lærere.

For skoleledere vil en løsning med deltidsansatte utfordre både den daglige driften av skolen, utviklingsarbeidet i det profesjonelle læringsfellesskapet og personaloppfølging. En slik løsning vil også være i konflikt med Stange kommunes arbeidsgiverpolitikk vedtatt i Administrasjonsutvalget i sak 3/16⁷². Her understrekes det at en heltidskultur er helt avgjørende for å møte framtidens kompetansebehov.

Handlingsplanen for Stange kommunes arbeidsgiverpolitikk peker på at med store stillinger kan skoleeier oppleve bedre læringsmiljø, mer engasjerte og involverte ansatte. Kommunen vil framstå med bedre omdømme og være mer attraktiv som arbeidsgiver ([Personalhåndbok Stange kommune](#)⁷³).

I fagfornyelsen legges det blant annet stor vekt på tverrfaglig samarbeid, jfr. kapittel 4.1.2, og lærernes og skolens læringsarbeid, jfr. kapittel 4.1.5. Dette arbeidet fordrer at lærerne har tid sammen, både formelle og uformelle møtepunkter. Arbeidsgruppen vil peke på at skoleeier her må vurdere hvordan Stangeskolen kan oppnå best mulig kvalitet ved alle skoler dersom lærere må ha delt arbeidssted. Dette handler både om utnyttelse av arbeidstid, mulighet for samarbeid med kollegaer ved flere skoler, engasjement og deltakelse i flere profesjonelle læringsfellesskap, samt opplevelsen av tilhørighet og mulighet for å bli godt kjent med kulturen på arbeidsplassen. Arbeidsgruppen ber også om at elevenes perspektiv får plass i denne vurderingen. For elevene er det viktig med stabile voksne som er til stede ved skolen, ikke minst i saker hvor elever opplever utfordringer knyttet til skolemiljøet. I slike saker kreves det tett daglig oppfølging av enkeltelever og skolemiljøet, både før skolestart, gjennom hele skoledagen og ved skoleslutt.

4.2.1.1 Hva betyr det å være partnerskole og partnerbarnehage

Å være en partnerskole betyr at man har stort tilsig av studenter gjennom skoleåret, samt stor tilgang til ny forskning og kunnskap om undervisningspraksis. Et etablert lærerkollegium blir i møtet med studenter i praksis, utfordret på sin egen undervisningspraksis. Gjennom

⁷² Innsynsportal Stange kommune: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](https://innsynsportal.no)

⁷³ Personalhåndbok Stange kommune: <https://handboker.kf.no/handboker/public/3413/7e22c5df-9d8f-44b3-abc8-42467a7de43a/chapter/c6916a3e-9fe0-494d-a908-8f073e2a4f7a>

refleksjoner, drøftinger og veiledning av studenter får praksislærerne deltakelse i ytterligere et profesjonsfellesskap. I dette profesjonsfellesskapet utfordres praksislærere kontinuerlig til å sette ord på eget møte med enkeltelever og elevgrupper om hvorfor man gjør hva, når og hvordan.

Gjennom samarbeidet med lærerutdanningen ved Høgskolen i Innlandet får profesjonsfellesskapet ved skolen også mulighet til selv å påvirke universitets- og høgskolesektoren. Studentene tar med seg erfaringer fra praksisskolene og innspill om hva lærerutdanningen bør ta høyde for å forberede dem på, tilbake etter endt praksisperiode.

Partnerskolene opplever også at de har betydelig tilgang på vikarer gjennom praksisordningen. Praksisstudenter søker ofte vikaroppdrag ved skoler de allerede er blitt godt kjent med gjennom praksisperioder. Slik får disse skolene tilgang til vikarer som foreløpig ikke er kvalifiserte lærere, men som er på god vei til å bli det.

I Stangeskolen er det de to ungdomsskolene og to av de tre store barneskolene som har inngått langvarig partnerskole-avtaler med Høgskolen i Innlandet.

Det er 7 barnehager (3 kommunale og 4 private) i kommunen som er partnerbarnehager. For å være partnerbarnehage må barnehagen ha minst to praksislærere. Disse må ha minst tre års erfaring og ha minst 15 studiepoeng i veiledningspedagogikk. Disse barnehagene vil jevnlig ha studenter ute hos seg. Partneravtalen knytter seg til samarbeid om praksisopplæring for studenter ved barnehagelærerutdanningen. Den åpner også opp for samarbeid om forsknings og utviklingsprosjekter og annen kompetanseheving.

4.2.2 Hva betyr endringer i lærerrollen og krav om videreutvikling i det profesjonelle læringsfellesskapet for Stangeskolen?

Hargreaves & Fullan (2014) peker på betydningen av lærersamarbeid som en av de aller viktigste kildene til innovasjon og kompetanseutvikling. Man kan si det slik at kvalifisert til læreryrket kan man bli alene, men det er først sammen med kolleger at læreren blir en kompetent lærer.

Ved Arstad, Hoberg og Stange skole organiseres hvert trinnteam som et bredt sammensatt team av lærere. En slik bred sammensetning betyr at hvert enkelt team har medlemmer med utvidet kompetanse innen blant annet ulike fag, møte med elever med særskilte behov, vurdering, arbeid med relasjoner og læringsmiljø, klasseledelse og teknologiske ferdigheter. Disse teamene – eller profesjonsfellesskapene – jobber sammen for å sikre god faglig og sosial læring for elevene på trinnet. Med de krav og forventninger som stilles til lærerrollen i dagens og fremtidens skole, er det ikke lenger rom for den privatpraktiserende læreren. Det er heller ikke rom for at en lærer alene skal stå med ansvaret for å opparbeide og ivareta et trygt og godt læringsmiljø eller stå alene i møte med elever som utfordrer både medelever og voksne med utagerende atferd. I dagens og fremtidens skole er det behov for et sterkere “vi”, som bærer ansvaret for elevenes læring og danning sammen.

De små skolene i Stange har ikke samme mulighet til å bygge opp robuste team rundt de

ulike elevgruppene. For det første er det færre ansatte ved disse skolene, med dertil mindre handlingsrom. I tillegg vil kompetansekravene knyttet til undervisningspersonale legge sterke føringer for sammensetningen av lærere rundt en elevgruppe, jf. kapittel 1.3.2 og 1.3.3. Istedenfor å bygge opp robuste og mangfoldige profesjonsfelleskap rundt hver enkelt elevgruppe, er situasjonen slik at enkeltlærere kan bli stående alene med ansvaret i klasserommet. Selv om skolen er godt utviklet som «vi»-skole, er lærerne oftere alene i klasserommet.

Et annet viktig moment er at et team av voksne som samarbeider tett om en elevgruppe, fører til et bedre utgangspunkt for muligheter til å skape og utvikle gode relasjoner. Med flere voksne i klasserommet, blir det mer tid til oppfølging av hver enkelt elev. Når elevene har et team av voksne tett rundt seg, er det i tillegg større muligheter for dem til å finne den eller de voksne som de utvikler spesielt god relasjon til. Dette er viktig for å sikre opplevelsen av et trygt og godt læringsmiljø. Vi er alle mennesker og det er et faktum at elevene har bedre kjemi med noen voksne enn med andre. I et elevperspektiv mener arbeidsgruppa at dette er et moment av stor betydning som skoleeier må ta med i vurderingen.

For at lærerne skal bli i stand til å utvikle best praksis, trenger de et profesjonsfelleskap som de kan utvikle seg i, jf. kapittel 4.1.5. Et profesjonsfelleskap hvor elementer som utvikling av undervisningspraksis både i fag og tverrfaglige temaer, arbeid med vurdering, oppbygging og ivaretagelse av elevenes lærings- og skolemiljø, skole-hjem samarbeid og den daglige vurderingen av hva som er elevenes beste, er i fokus.

Gjennom samarbeid i profesjonsfelleskapet skal skolen sikre at den beste praksisen kommer alle elevene til gode.

Ved noen skoler i Stange kommune er hele kollegiet like stort som ett trinn ved de større skolene. Et spørsmål i denne sammenhengen er hvor stort et slik læringsfelleskap bør være? Mangfoldet både i form av alder, kjønn, etnisitet, erfaring, utdanning, kunnskap, ideer, kreativitet, innovasjon og ferdigheter er en viktig faktor.

Skolelederne i Stange peker på at det mest sårbare området ved mindre enheter er profesjonsfelleskapet knyttet til fag. I flere fag vil det ved små enheter være en enkelt lærer som dekker et fag alene. I slike situasjoner blir undervisningspraksis og utvikling i faget svært personavhengig.

4.2.2.1 Hva betyr arbeid i profesjonelle læringsfelleskap for Stangebarnehagen?

Det er et viktig prinsipp at alle ansatte bidrar i utviklingsarbeid, og i Stangebarnehagene er det til dels stor variasjon i størrelse på de profesjonelle læringsfelleskapene. Ved de største barnehagene har man naturlig nok en større og bredere sammensatt fagkompetanse enn ved de mindre enhetene. Det må erkjennes at enheter blir sårbare når de blir for små. Dette påvirker også arbeidet i det profesjonelle læringsfelleskapet. Ved få ansatte mister man mangfoldigheten og kompetansen kan bli noe smalere. Robuste profesjonelle læringsfelleskap er en styrke for de store barnehagene og gir bedre muligheter for utviklingsarbeid.

4.2.3 Hva betyr endringer i skolelederrollen for Stangeskolen?

De siste årene har det vært utfordrende å rekruttere og beholde rektorer, uavhengig av skolens størrelse. Det er få kvalifiserte søkere til de utlyste stillingene, og i konkurransen om de beste kandidatene vinner kommunene som tilbyr høyest lønn og et større faglig fellesskap med lederteam. I perioder med rekrutteringsutfordringer oppstår det behov for midlertidige løsninger, som konstitueringer. Slike brudd i skoleledelsen kan skape sårbare situasjoner, særlig når det gjelder oppfølging av elever og ansatte, samt kontinuitet i skolens utviklingsarbeid.

De største skolene i kommunen har kapasitet til å bygge opp et lederteam som kan fordele oppgaver og utvikle lederkompetanse. Dette gir en betydelig fordel, da ledelsen får økt kapasitet til å følge opp elever, foresatte og ansatte, samt håndtere administrative oppgaver. I skoler med et lederteam vil ikke et eventuelt langvarig fravær påvirke organisasjonen i stor grad, da andre ledere kan videreføre det langsiktige arbeidet.

Formelt sett består skolens lederteam kun av rektor, assisterende rektor og SFO-leder. På grunn av den eksisterende skolestrukturen har flere skoler likevel sett seg nødt til å opprette nye roller, som for eksempel teamledere. Ressursene som brukes til slike roller er imidlertid ikke ment for lederfunksjoner. I finansieringsmodellen, som omtales i kapittel 8, er det kun tatt høyde for ressurser knyttet til rektor, assisterende rektor og SFO-leder.

På ungdomsskolene består lederteamet av henholdsvis to eller tre personer. På de tre største barneskolene i Stange består ledelsen i dag av rektor og assisterende rektor, i tillegg til en SFO-leder i full stilling. Ved fem av barneskolene er skoleledelsen imidlertid begrenset til kun én rektor. SFO-lederen på disse skolene har 20–40 % av arbeidstiden avsatt til lederoppgaver i SFO, mens resten av tiden brukes sammen med barna.

Det bør vurderes løsninger som kan styrke ledelsen ved alle skolene i Stange og sikre en bærekraftig organisering som ivaretar dagens forventninger og krav til skoleledelse i fremtiden.

I [SFS2213](#)⁷⁴ fremkommer det at ressurs til skoleledelse skal vurderes ut fra lokal styringsstruktur og delegering, og hvorvidt det er behov for økte ledelsesressurser som en konsekvens av nasjonale føringer som er lagt for endringer i grunnopplæringen.

4.2.3.1 Hva betyr styrerrollen for Stangebarnehagen?

Høsten 2024 er det 10 kommunale barnehager i Stange kommune. Størrelsen på disse varierer fra 1 til 6 avdelinger. I barnetall betyr dette mellom 22-85 barn, og antall ansatte mellom 5 og 23,2 årsverk. Sju av barnehagene i Stange har en styrer i 100 % stilling. Tangen har 90 % styrer, Åsbygda barnehage har 80 % styrerstilling og Espå barnehage har 60 % styrer.

Styrerne i Stange er leder for sin barnehage. De har ansvaret for å drifte barnehagen med alt

⁷⁴ SFS 2213, undervisningspersonale i kommunal og fylkeskommunal opplæring: [Arbeidstidsavtalen-SFS-2213-01-01-2020-31-12-2021.pdf \(ks.no\)](#)

det innebærer. De har ansvar for den administrative, personalmessige og den pedagogiske driften. De er underlagt virksomhetsleder for barnehager som har det overordnede ansvaret for alle barnehagene.

Virksomhet for barnehager består av virksomhetsleder i full stilling og seniorrådgiver i 70 % stilling. I tillegg er det en barnehagemyndighet i 100 % stilling, men denne har også noen arbeidsoppgaver som gjelder skole. Styrerne i Stangebarnehagen får støtte til flere oppgaver av virksomhet for barnehager, men er likevel alene som leder i den enkelte barnehage. Det er derfor viktig at de sammen med de pedagogiske lederne på avdelingene videreutvikler de gode teamene som sammen videreutvikler det pedagogiske innholdet i barnehagen. Utviklingen av et godt pedagogisk lederteam i den enkelte barnehage er særdeles viktig da styrerrollen er mangfoldig og består av mange ulike oppgaver.

4.2.4 Utfordringer knyttet til laget rundt eleven i Stangeskolen

I kapittel 4.1.2 ble det pekt på at elevgruppene i norske klasserom speiler mangfoldet i samfunnet. I alle elevgrupper finner vi flere elever med særskilt individuelt behov for støtte og tilrettelegging. Mange har behov for å bli møtt av voksne med spesial-kompetanse knyttet til ulike læringsutfordringer, psykososiale utfordringer eller utagerende atferd.

I kapittel 4.1.10 ble det understreket at kompleksiteten i arbeidsmengden har økt for helsesykepleierne. Med utgangspunkt i at Stangeskolen består av mange og små enheter, må ressursene til laget rundt elevene fordeles på best mulig vis. Med færre skoler ville det vært mulig å konsentrere innsatsen og tilstedeværelsen til både skolehelsetjenesten, PPT og psykisk helse-team barn og unge per skole. Den samlede ressursen per elev vil ikke øke, men det er grunn til å tro at tilstedeværelsen til helsesykepleier, PP-rådgivere og Stangehjelpere ville øke for de elev som trenger ekstra oppfølging og deres foresatte. På samme måte er det grunn til å anta at dette også ville lagt til rette for et styrket samarbeid og samhandling mellom skolehelsetjenesten, PP-tjenesten, stangehjelpene og skolen.

Skolelederne i Stange peker på at dette samarbeidet og denne samhandlingen er avgjørende for at skolen, sammen med foresatte og støtteinstansene, kan danne et sterkt lag rundt barn og unge. Et lag som sammen arbeider for helse, trivsel, inkludering og utvikling. Dersom man skal lykkes med målsettingen om et tverrfaglig lag som samarbeider for elevens og barnets beste, kreves det større tilstedeværelse av alle involverte instanser, og at støtteinstansene er en del av det profesjonelle læringsfellesskapet i skolen og barnehagen. Dette er også tråd med intensjonen bak oppvekstreformen.

Laget rundt eleven på skolen og i barnehagen består i dag i første rekke av lærere og fagarbeidere. I tillegg har foresatte en helt sentral rolle i barn og unges liv, jf. kapittel 1.3.13. Det er avgjørende for barn og unge at barnehage og skole sikrer et godt samarbeid med hjemmet, ikke minst i et forebyggende perspektiv.

Skolehelsetjenesten, team barn og unge i Stangehjelpa, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste er imidlertid aktivt inne i stadig flere saker uten økt tilstedeværelse. Det stadig økende behovet for støtte fra spesialisttjenesten fører til økt ventetid før elever, foresatte og skolen får nødvendig hjelp og støtte. Ansatte i skolen møter stadig flere barn og

unge med utfordringer av en karakter som verken lærere eller fagarbeidere har tilstrekkelig kompetanse i. Skolene i Stange har i ulik grad handlingsrom til å sikre en mangfoldig kompetanse i ansattgruppen slik at skolen kan møte det enkelte barn med sine utfordringer på best mulig måte så tidlig som mulig, det være seg faglige, helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle utfordringer. Et slikt handlingsrom øker i takt med skolenes størrelse og robusthet og er sentralt for å kunne hjelpe barn og unge på et tidlig tidspunkt.

4.2.5 Utfordringer knyttet til manglende robusthet i skolen

I kapittel 3 punkt 3.1. står det beskrevet tre kjennetegn på robuste organisasjoner; fleksibel, faglig og effektiv. Særlig fleksibilitet trekkes frem som en avgjørende faktor. En fleksibel skole er i stand til å takle og tilpasse seg endringer og utfordringer, som for eksempel fravær blant ansatte, nye elever med særskilte behov, ressurskrevende skolemiljø saker etc. Dette står også beskrevet under pkt 4.2.2.

På små skoler er de aller fleste lærerne kontaktlærere og har i hovedsak all sin undervisning knyttet til ordinære klasser. Det kan gå ut over skolens kapasitet til å tilby intensiv opplæring da det ikke er nok lærerressurser som ligger utenpå det ordinære. Det kan også bli lite rom for å legge opp individuelt tilrettelagt opplæring etter elevens behov, det blir "hullene" i timeplanen til lærerne som blir avgjørende.

I [Opplæringsloven §17.7](#)⁷⁵ så er det et krav om at kommunen skal sørge for at skolene har tilgang på vikarer. Dette er i dag i perioder en stor utfordring på de små og mellomstore skolene i Stange. Det er begrenset vikartilgang på flere av de små skolene. dette har flere årsaker:

1. Ved mindre enheter har man i rolige perioder behov for færre vikarer i rulling noe som gjør at de som blir brukt minst går til de større enhetene. Når behovet da melder seg, mangler det vikarer.
2. De små skolen ligger også gjerne grisgrendt til med dårlige bussforbindelser. Det betyr at vikarene må ha førerkort og tilgang på egen bil.
3. Vikarene ønsker heller ikke lang reisevei til jobb og da blir skolene med lengst avstand til Hamar lite attraktive.

I perioder med mye fravær blant ansatte, kan det gå utover lovpålagte oppgaver, f.eks individuelt tilrettelagt opplæring eller intensiv opplæring. Dette går spesielt utover de mest sårbare elevene.

4.2.6 Utfordringer knyttet til manglende robusthet i barnehage

Robuste barnehager gir økt fleksibilitet og et større handlingsrom for å finne gode løsninger ved blant annet fravær i personalgruppen. Man kan se en tendens på at større og noe mer sentrale enheter har en større søkermasse enn de mindre enhetene.

⁷⁵ Opplæringsloven: [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)

I Fafo rapporten [Har barn det bra i store barnehager?](#)⁷⁶ fra 2015 definerer de det slik i forhold til antall barn; store barnehager (100+), mellomstore (51-100) og små barnehager (under 50). Dersom man tar utgangspunktet i denne vil fordelingen i forhold til de kommunale barnehagene pr. i dag være slik: Ingen store barnehager, 4 mellomstore og 6 små barnehager. For Stange vil det være naturlig å dele inn noe annerledes. Man kan tenke; 2 store barnehager, 5 mellomstore og 3 små barnehager.

Barnehager med et noe større barnetall gir fleksibilitet og vil gi noe mer robusthet og økt barnehagefaglig kompetanse som gir mindre sårbarhet ved kortere fravær. Det bør også gi økt rom for spesialpedagogikk og inndeling i ulike grupper basert på interesse, alder og ønsker. Underveisrapporten [Implementering av ny rammeplan for barnehagen](#)⁷⁷ fra forskningselskapet NORCE, sier noe om at jo større barnehagen er, dess mindre oppleves tilgang på kompetanse som en begrensning i rammeplanarbeidet. Det er allikevel viktig å presisere at størrelse i seg selv ikke er avgjørende i forhold til kvaliteten i den enkelte barnehage.

5. Det økonomiske perspektivet

I kapittel 5 redegjøres det for status på skole- og barnehagebygg. Driftskostnader, investeringsbehov og eiekostnader over tid blir også belyst, både i eksisterende struktur og ved de forskjellige alternativene av sammenslåinger av skoler og barnehager. Det redegjøres for driftskostnader knyttet til skole/SFO- og barnehagedrift og skoleskyskostnader. Etterbruksscenario for de bygg som eventuelt ikke lenger skal benyttes til skole- eller barnehageformål, belyses med flere alternative scenarioer.

5.1 Rehabiliterings- og vedlikeholdsbehov i eksisterende bygg

I delkapittel 5.1 redegjøres det for tilstanden for hvert bygg og det estimeres kostnader for å eie bygg over tid.

5.1.1 Miljømessig perspektiv for skole- og barnehagebygg

I et miljøperspektiv er det et godt prinsipp å ta vare på det man har og utnytte eksisterende bygningsmasse optimalt. Gjennom rehabilitering og vedlikehold kan det etableres miljø- og energieffektive løsninger som bidrar til reduksjon av bygningens totale klimaavtrykk.

Lav utnyttelse av eksisterende byggverk er ikke positivt sett i et miljøperspektiv. Ved nybygg eller omfattende rehabilitering gjelder andre miljø- og energikrav enn i eksisterende bygg, og nye og rehabiliterte bygg vil være mer miljø- og energieffektive sett i lengre perspektiv.

⁷⁶ Fafo: <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/har-barn-det-bra-i-store-barnehager-3>

⁷⁷ NORCE: <https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmliui/handle/11250/2736721>

Samtidig er nybygg og rehabiliteringsarbeider klima- og miljømessig ressurskrevende.

Kommunens ambisjoner for miljø og klima er forankret gjennom kommunens [Handlingsplan for klima og energi 2021-2033](#).⁷⁸ Ved større bygginvesteringer blir prosjektenes klimaavtrykk grundig vurdert og gjennomgått i forprosjektfasen, og ved politisk behandling blir klimaambisjonene for prosjektet behandlet.

5.1.2 Status skolebygg

I dette delkapittelet redegjøres det for bygningsmasse og vedlikeholdsbehov ved kommunens skoler som er omfattet av denne utredningen.

5.1.2.1 Åsbygda skole

Åsbygda skole er en gammel bygning, men har blitt utvidet med tilbygg. Åsbygda kapell ligger som en integrert del av skolebygget.

Det er vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering av skolebygget, som eksempelvis lydisolering mellom enkelte rom, utskifting av vinduer, samt oppgradering av toalettanlegg og tekniske anlegg. I tillegg er det behov for tiltak knyttet til universell utforming.

Oppsummert vurderes skolen å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-års perioden. Erfaringsmessig vet man imidlertid at det utover en periode på 10 år, må påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.2.2 Vallset skole

Vallset skole består av en skolebygning og et separat bygg som inneholder gymsal og garderober.

Gymsal og garderober er oppgradert i senere tid. I 2020 ble det utført ny takteking og utvendig maling på hele skolen. Det er vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering, som eksempelvis lydisolering mellom rom og oppgradering av tekniske anlegg.

Oppsummert vurderes skolen å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet man imidlertid at det utover en periode på 10 år, må påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.2.3 Breidablikk skole

Breidablikk skole består av flere bygg og byggetrinn med ulik alder og sammensatt struktur.

Det har over de siste fem årene vært gjennomført vedlikeholdstiltak på skolen, blant annet

⁷⁸ Handlingsplan for klima og energi, Stange kommune: [Handlingsplan for klima og energi 2021-2033 \(stange.kommune.no\)](#)

oppgradering av innvendige overflater, utskifting av vinduer og ytterdører, utvendig maling, omlegging til LED-belysning, nytt brannalarmanlegg, utskifting av enkelte innerdører og tidligere 1. trinns-paviljongen fra Hoberg skole er flyttet og montert på Breidablikk ifm. Blokk 1. I tillegg er deler av uteområdet for foreldrekjøring og buss blitt oppgradert.

I tidligere studier er det vurdert at bygningsmassen ved Breidablikk skole er i en slik forfatning at det vil være uforholdsmessig kostbart og lite hensiktsmessig å rehabilitere dagens bygningsmasse for å oppnå tilfredsstillende forhold. Hovedutfordringene som ligger til grunn for disse vurderingene er at bygningsmassen har mange etasjenivåer som kun er forbundet med trapper. Dette vanskeliggjør tilgjengeligheten for mennesker med nedsatt funksjonsevne (universell utforming). I tillegg er det begrenset lydisolering mellom rom og etasjer da bygningsmassen er oppført etter eldre standard. Slike forhold er krevende å heve til dagens standard i eksisterende bygningsmasse.

Dersom Breidablikk skal bevares uten å erstattes av nybygg, vil en måtte avfinne seg med at enkelte av disse forholdene ikke lar seg utbedre til dagens nivå.

Det er i investeringsplanen avsatt 185 millioner kroner for videre utvikling av Breidablikk skole. Frem til et eventuelt nybygg står klart, er det vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering. Eksempler som kan nevnes er tiltak knyttet til universell utforming, isolering mellom enkelte rom, samt oppgradering av garderobeanlegg og tekniske anlegg.

5.1.2.4 Espa skole

Skolebygningen er integrert med samfunnshus og barnehage, og er forholdsvis nytt.

Skolen vurderes å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Det kan likevel bli større vedlikeholdsbehov i et lengre perspektiv.

5.1.2.5 Tangen skole

Skolebygningen er gammel, men delvis rehabilitert. Det er i senere tid oppført et tilbygg som inneholder SFO-lokale, lærerarbeidsplasser og personalrom. Tangen samfunnshus ligger på samme område, og inneholder gymsal og garderober som nylig er rehabilitert.

Det er vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering, som eksempelvis utvendig maling og oppgradering av tekniske anlegg.

Oppsummert vurderes skolen å være tilfredsstillende vedlikeholdt og det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold, i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet man imidlertid at det utover en periode på 10 år, må påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.3 Status barnehagebygg

I dette delkapittelet redegjøres det for bygningsmasse og vedlikeholdsbehov ved

kommunens barnehager som er omfattet av denne utredningen.

I forhold til status for barnehagebygg, er det også vesentlig å si noe om kapasitet. Status etter hovedopptaket til barnehageåret våren 2024 viser at kommunen har ledig kapasitet ute i distriktet mens det er et større press på Ottestad og Stange.

5.1.3.1 Åsbygda barnehage

Åsbygda barnehage ligger på samme område som Åsbygda skole og er oppført over to byggetrinn. Det første byggetrinnet var i 1999, utført som et tilbygg til skolen. I 2009 ble barnehagen utvidet ytterligere. Åsbygda barnehage har to avdelinger med maks 49 heltidsekvivalenter.

Det er vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering.

Oppsummert vurderes barnehagen til å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet en imidlertid at det utover en periode på 10 år, må det påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.3.2 Vallset barnehage

Vallset barnehage ligger i nærheten av Vallset skole og er oppført over to byggetrinn. Første byggetrinn i 1991 og et tilbygg i 2009. Vallset barnehage har 4 avdelinger med 78 heltidsekvivalenter.

Det er vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering.

Oppsummert vurderes barnehagen til å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet en imidlertid at det utover en periode på 10 år, må det påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.3.3 Romedal barnehage

Romedal barnehage er oppført i 2004 og ligger på Romedalsmoen. Romedal barnehage har tre avdelinger med plass til 66 heltidsekvivalenter.

Barnehagen har noen spesifikke behov for vedlikehold, som eksempelvis oppussing av rom. Ellers normalt vedvarende løpende behov for vedlikehold og rehabilitering.

Oppsummert vurderes barnehagen til å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet en imidlertid at det utover en periode på 10 år, må det påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.3.4 Espa barnehage

Espa barnehage ligger som en integrert del av Espa skole og Espa samfunnshus. Bygningen ble oppført i 2012. Espa barnehage har to avdelinger med 43 heltids-ekvivalenter.

Det er vedvarende behov for løpende vedlikehold og rehabilitering.

Oppsummert vurderes barnehagen til å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet en imidlertid at det utover en periode på 10 år, må det påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.3.5 Tangen barnehage

Barnehagen er nabo med Tangen samfunnshus, og er oppført i 1983 med flere tilbygg. Bygningsmassen vurderes som lite arealeffektiv med dagens barnehagedrift. Tangen barnehage har tre avdelinger med plass til 66 heltidsekvivalenter.

Det er registret noen spesifikke behov for vedlikehold, som eksempelvis noe maling og reparasjon av gulvbelegg. Ellers normalt vedvarende løpende behov for vedlikehold og rehabilitering.

Oppsummert vurderes barnehagen til å være tilfredsstillende vedlikeholdt. Det antas derfor at det ikke vil være behov for større rehabiliteringsarbeider utover ordinært vedlikehold i løpet av den kommende 10-årsperioden. Erfaringsmessig vet en imidlertid at det utover en periode på 10 år, må det påregnes større vedlikeholdsbehov.

5.1.4 Grunnlag for beregning av faste årlige kostnader knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av skoler og barnehager

Det finnes flere anerkjente verktøy for å beregne kostnader forvaltning, drift og vedlikehold. I denne utredningen er det valgt å hente ut kvadratmeterpriser fra Holte sin kalkulasjonsnøkkel, som er et oppslagsverk for den norske byggebransjen og et anerkjent kalkulasjonsverktøy.

Årlige kostnader knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av bygg er beregnet basert kvadratmeterpriser fra Holtes prisbok for hhv. barneskoler og barnehager, hvor det lagt til grunn normal standard for FDV. Kvadratmeterprisen tar opp i seg følgende elementer:

- Drift
- Vedlikehold
- Reparasjon av skader
- Utskifting
- Renhold

Årlige FDV-kostnader for skolebygg er kroner 1 568,- per kvadratmeter (eksl. mva.), mens tilsvarende sats for barnehager er kroner 1 544,- per kvadratmeter (eksl. mva.). Basert på dette tallgrunnlaget er det i denne utredningen valgt å legge til grunn en lik sats pålydende

kroner 1 500,- per kvadratmeter for alle bygg.

5.1.5 Grunnlag for beregning av kostnader for å eie byggverk over tid

For å gi et bilde av hva det koster kommunen å eie dagens bygningsmasse, er det i dette delkapittelet estimert hva det vil koste å eie byggverk over tid. Det gjøres beregninger av fremtidig behov for vedlikehold og rehabilitering av skoler og barnehager. Slike beregninger kan gjøres på flere måter, men i denne utredningen er det valgt en tilnærming hvor kostnadsbehovet beregnes ut ifra kvadratmeterpriser over et 20-års perspektiv.

I likhet med foregående kapittel, er det lagt til grunn standard satser for normalt byggvedlikehold. Kvadratmeterprisen tar opp i seg følgende elementer:

- Løpende vedlikehold
- Reparasjoner
- Utskifting av bygningsdeler over tid

Med andre ord – hva det koster å eie et bygg over tid. Satsen for skolebygg, hentet fra Holte, er på kroner 633 per kvadratmeter per år (eksl. mva.), mens tilsvarende sats for barnehage er 355 kroner per kvadratmeter per år (eksl. mva.). Grunnen til at satser for skolebygg er så mye høyere enn barnehagebygg, er både fordi skolebygg er mer komplekse og sammensatte, samt at bruksmønsteret er forskjellig.

Det anmerkes ellers at vedlikehold og rehabilitering av skole- og barnehagebygg allerede er inkludert i kommunes budsjetter, og derfor ikke må oppfattes som nye eller endrede behov. Tallene i tabellen nedenfor brukes kun for å synliggjøre kostnader for å eie bygg i et lengre tidsperspektiv.

Kostnaden ved å eie bygg er beregnet med utgangspunkt i bygningens bruttoareal og kvadratmeterpriser som nevnt over. Videre er disse summene multiplisert opp med 20 år, da behovene inntreffer ulikt i hvert enkelt bygg. Å se kostnader over et lengre tidsperspektiv gir et bedre bilde av hva det faktisk koster å eie bygg. Den valgte metoden reflekterer ikke bygningsmessig tilstand ved hvert enkelt bygg, men den indikerer kostnader knyttet til nødvendig vedlikehold i et 20-årsperspektiv.

I tabellen nedenfor gjengis kun skoler og barnehager som omtales i de ulike alternativene til eventuell fremtidig struktur. I og med at Solvin er vedtatt flyttet til Romedal ungdomsskole, benevnes ikke Solvin skole.

Skole	Antall elever 2024-2025	Kapasitet	Oppfyltingsgrad	Areal bygg (BTA kvm)	Kostnader ved å eie bygg over en 20-årsperiode (vedlikehold og rehabilitering)	Vedtatte investeringer i inneværende økonomiplanperiode
Breidablikk *	99	140	71 %	4500	kr 9 720 000	kr 185 000 000
Espa	45	49	92 %	1678	kr 21 243 000	
Solvin**	135	175	77 %	6108	kr 13 193 000	kr 105 000 000
Tangen	84	165	51 %	4391	kr 55 590 000	
Vallset	123	150***	82 %	2649	kr 33 536 000	
Åsbygda	66	109	61 %	1834	kr 23 218 000	
Barnehage	****	****				
Espa	27	43	63 %	264	kr 1 874 000	
Romedal	60	66	90 %	573	kr 4 068 000	
Tangen	42	66	64 %	626	kr 4 445 000	
Vallset	70	78	90 %	817	kr 5 801 000	
Åsbygda	37,2	49	76 %	832	kr 5 907 000	

* **Breidablikk skole:** I vedtatt investeringsplan er det i et åtteårsperspektiv lagt til grunn en totalsum på 185 millioner kroner for nytt skolebygg på Breidablikk skole.

** **Etterbruk Romedal ungdomsskole:** I K-sak 82/19, *etterbruk av Romedal ungdomsskole*, er det vedtatt at Romedal ungdomsskole skal settes i stand til å være en en-parallell skole som erstatter Solvin som skolebygg. I økonomiplanen er det satt av 105 millioner kroner til formålet.

*** Vallset skole har en større elevkapasitet pga klasserom som pt. ikke er i bruk

**** Antall barn/kapasitet i barnehage er oppgitt i heltidsekvivalenter

5.1.6 Prosedyre for gjennomføring av større byggeinvesteringer

I Stange kommune har kommunestyret vedtatt en prosjektveileder for hvordan større byggeinvesteringer skal koordineres, gjennomføres og behandles politisk ([K-sak 14/19 «Prosjektveileder og prosedyre for koordinering og gjennomføring av byggeinvesteringer»](#))⁷⁹.

Denne utredningen baserer seg gjennomgående på tidlig-fase beregninger, hvilket tilsvarer fasen mulighetsstudie i henhold til prosjektveilederen. I en mulighetsstudie arbeider man på et overordnet nivå hvor hovedmålet er å avklare om ideen synes å ha et potensial eller en stor nytteverdi, og identifisere kritiske faktorer. Basert på de funksjons- og kapasitetsbehov som identifiseres, beregnes byggekostnadene ut ifra et romprogram, volumstudier og erfaringsbaserte kvadratmeterpriser. Det hefter derfor betydelig usikkerhet til kostnadsoverslag som utføres i en mulighetsstudie. Det er først i forprosjektfasen at man går dypere inn i detaljene av et prosjekt, og derav oppnår mer presise anslag på kostnader for prosjektet.

I tidligfasen av et prosjekt jobber man på et overordnet nivå for å kartlegge generelle behov og konsept, tomteplassing, m.v. Detaljeringsgraden er lav, med dertil høy grav av usikkerhet knyttet til kostnader.

⁷⁹ Innsynsportal Stange kommune: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](https://innsyn-velkommen.innsynsportal.no)

6. Kostnader knyttet til alternativene for ny skolestruktur

I dette kapittelet vil det bli redegjort for de økonomiske konsekvensene knyttet til de ulike alternativene.

Det økonomiske perspektivet knyttet til skolestruktur er tredelt:

1. Skoledrift herunder årsverk og SFO. I utregningene nedenfor er underlagsdokumentene *Lærernorm*⁸⁰ og *Kostnadsoversikt skoler, historiske tall*⁸¹ lagt til grunn. [Dokumentene er tilgjengelig på Stange kommunes hjemmeside](#). For SFO består utregningen av å se på historiske tall for skolefritidsordninger som har tilsvarende størrelse som eventuelt nye skoler vil få.
2. Kostnader knyttet til skolebygg, herunder drift, vedlikehold og rehabilitering.
3. Skoleskyss.

Både gjennom tekst i underkapitlene i dette kapittelet og i tabeller i senere kapitler vil det opereres med denne tredelingen. Når det gjelder punkt 3, skoleskyss, er dette utledet avslutningsvis i kapittel 5.2.8.1.

6.1.0 Alternativ 0

Dagens skolestruktur opprettholdes.

Skoledrift:

I 0-alternativet vil det i liten grad være mulig å etablere en mer kostnadseffektiv skoledrift. De minste skolene har ingen mulighet til å fylle klasserom slik at lærernormen utnyttes, og SFO på de mindre skolene vil være forholdsmessig dyrere i drift enn større enheter. For å etablere gode lederteam på alle skolene vil det med 0-alternativet være behov for å øke ledelsesressursen noe.

Kostnader til skolebygg:

Ved et 0-alternativ må det påregnes løpende vedlikehold og rehabiliteringsarbeider for samtlige skoler, jf. kapittel 5.2. Dette alternativet kan begrense muligheten til mer kostnadseffektiv drift av skolebygg.

Kostnader til skoleskyss:

0-alternativet vil ikke endre behov for skoleskyss.

⁸⁰ Skole og barnehagestruktur: [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

⁸¹ Skole og barnehagestruktur: [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

6.1.1 Alternativ 1:

Espa skole slås sammen med Tangen skole, lokalisert til Tangen.

Skole drift:

En sammenslåing av Espa og Tangen, lokalisert på Tangen, vil med dagens elevtall bli en en-parallell skole med 129 elever og 47 barn i SFO (omregnet til hele plasser = 34). Tangen skole har i dag kapasitet til 165 elever. Tangen skole består av bygninger med varierende grad av rehabiliteringsbehov og det vil være nødvendig med bygningsmessige utbedringer innenfor et tidsrom på 20 år.

En utregning som sammenligner faktiske lærerårsverk skoleåret 2023-2024 med nasjonal lærernorm, viser at ved sammenslåing av Espa og Tangen med dagens elevtall, til Tangen skole, vil det være mulig å redusere antall lærerårsverk innenfor ordinær undervisning med inntil 1,2 årsverk.

Ved sammenslåing kan ny skole redusere totale SFO-kostnader med ca kr. 1 250 000 (NB! Regnskapstall 2023)

En sammenslåing av Espa og Tangen vil kunne gi den nye skolen et lederteam med 1,5 årsverk ledelsesressurs. Det vil gjøre ledelsen mindre sårbar ved fravær/turnover, og bedre rustet for å ivareta faglig ledelse, personalledelse og økonomisk ledelse. I alternativ 1 vil ressurser til ledelse totalt kunne reduseres med 0,5 årsverk.

Kostnader til skolebygg:

Avhengig av hva Stange kommune velger å gjøre med etterbruk av Espa skole, vil det med alternativ 1 være mulig å spare framtidige utgifter knyttet til drift og vedlikehold av Espa skole.

Kostnader til skoleskyss:

En sammenslåing av Espa og Tangen vil gi en liten økning i behov for skoleskyss. Dette er beregnet til om lag kr. 258 400, jamfør kapittel 6.2.1.

6.1.2 Alternativ 2

Breidablikk, Solvin, Åsbygda og Vallset skoler slås sammen til ny barneskole i Romedal, lokalisert til Romedal.

Skole drift:

En sammenslåing av Breidablikk, Solvin, Åsbygda og Vallset, lokalisert til ny barneskole i Romedal, vil med dagens elevtall bli en tre-parallell skole med 422 elever og 177 barn i SFO (omregnet til hele plasser= 142). Dette krever en tre-parallell barneskole på Romedal med en kapasitet på 525 elever.

ASAS arkitekter har laget en mulighetsstudie som viser ombygging og utbygging av tidligere

Romedal ungdomsskole til en ny tre-parallell barneskole. Ombygging/utbygging var i 2021 kostnadsberegnet til ca. 216 millioner kroner. Ved indeksregulering av dette beløpet iht. SSBs byggekostnadsindeks for Boligblokk i alt, fra 02.2021 til 07.2024 utgjør beløpet i dagens kroner ca. 260 millioner kroner. Dvs. ca. 30 millioner mindre de vedtatte 290 millioner kroner i økonomiplan 2024-2027.

En større skoleenhet gir mulighet for en sterkere organisering og økonomiske stordriftsfordeler.

En utregning som sammenligner faktiske lærerårsverk skoleåret 2023-2024 med nasjonal lærernorm, viser at ved sammenslåing av Breidablikk, Solvin, Åsbygda og Vallset med dagens elevtall, til ny barneskole i Romedal, vil det være mulig å redusere antall lærerårsverk innenfor ordinær undervisning med inntil 7,5 årsverk.

Ved sammenslåing kan ny skole redusere totale SFO-kostnader med ca kr 2 040 000 (NB! Regnskapstall 2023).

En sammenslåing av Breidablikk, Solvin, Åsbygda og Vallset vil kunne gi den nye skolen et lederteam med 3 årsverk ledelsesressurs. Det vil gjøre ledelsen mindre sårbar ved fravær/turnover, og bedre rustet for å ivareta faglig ledelse, personalledelse og økonomisk ledelse. I alternativ 2 vil ressurser til ledelse totalt kunne reduseres med 1 årsverk.

Kostnader til skolebygg:

Avhengig av hva Stange kommune velger å gjøre med etterbruk av Breidablikk, Solvin, Åsbygda og Vallset, vil det med alternativ 2 være mulig å spare framtidige utgifter knyttet til drift og vedlikehold av disse byggene.

Det er gjennomført en mulighetsstudie for å se på løsninger for å bygge om Romedal ungdomsskole til en skole med plass til elevtallet i dette alternativet. Dette er beskrevet i [mulighetsstudiet som ligger her](#)⁸².

Kostnader til skoleskys:

Alternativ 2 vil gi noe økt behov for skoleskys. Dette er beregnet til om lag kr. 2 240 860, *jamfør kapittel 6.2.1.*

6.1.3 Alternativ 3

Åsbygda skole slås sammen med Vallset skole, lokalisert til Vallset.

Skole drift:

En sammenslåing av Åsbygda og Vallset lokalisert til Vallset skole, vil med dagens elevtall bli en skole med 189 elever og 77 barn i SFO (omregnet til hele plasser = 60). Dette krever en

⁸² Mulighetsstudie Romedal og Tangen: [Mulighetsstudie ny barneskole i Romedal og Tangen skole.pdf](#) (stange.kommune.no)

tilleggs kapasitet på Vallset skole i forhold til dagen drift i inntil 4 år. Vallset skole har ekstrakapasitet i form av ubrukte klasserom / mulighet for å omprioritere bruk av rom i en periode for å få plass til elevene fra Åsbygda uten at det vil kreve vesentlig ombygging. Med dagens kjente fødselstall, vil elevtallet i begge skolekretser synke fram mot 2029. Skoleåret 2029-2030 vil den sammenslåtte skolen få plass på Vallset skole innenfor dagens organisering av skolen. Dette alternativet vil kunne løses med midlertidige tiltak innenfor det eksisterende skolebygget.

En større skoleenhet gir mulighet for en sterkere organisering og økonomiske stordriftsfordeler.

En utregning som sammenligner faktiske lærerårsverk skoleåret 2023-2024 med nasjonal lærernorm, viser at ved sammenslåing av Åsbygda og Vallset med dagens elevtall, til Vallset skole, vil det være mulig å redusere antall lærerårsverk innenfor ordinær undervisning med inntil 3,1 årsverk.

Ved sammenslåing kan ny skole få økte totale SFO-kostnader med ca kr 100 000 (NB! Regnskapstall 2023).

En sammenslåing av Åsbygda og Vallset vil kunne gi den nye skolen et lederteam med 1,5 årsverk ledelsesressurs. Det vil gjøre ledelsen mindre sårbar ved fravær/turnover, og bedre rustet for å ivareta faglig ledelse, personalledelse og økonomisk ledelse. I alternativ 2 vil ressurser til ledelse totalt kunne reduseres med inntil 0,5 årsverk.

Kostnader til skolebygg:

Avhengig av hva Stange kommune velger å gjøre med etterbruk av Åsbygda skole, vil det med alternativ 3 være mulig å spare framtidige utgifter knyttet til drift og vedlikehold av Åsbygda skole.

Kostnader til skoleskyss:

Alternativ 3 vil gi noe økt behov for skoleskyss. Dette er beregnet til om lag kr. 367 460, jamfør kapittel 6.2.1.

6.1.4 Alternativ 4

Espa og Vallset skoler slås sammen Tangen skole, lokalisert til Tangen.

Skoledrift:

En sammenslåing av Espa, Vallset og Tangen lokalisert til Tangen skole, vil med dagens elevtall bli en to-parallell skole med 252 elever og 96 barn i SFO (omregnet til hele plasser = 73). Dette krever en to-parallell barneskole på Tangen med en kapasitet på 350 elever. Det er ikke laget en mulighetsstudie som viser ombygging og utbygging av Tangen skole til en to-parallell barneskole. Kalkyle for en ombygging/utbygging er hentet fra mulighetsstudie for ny barneskole på Romedal, differansen mellom en en-parallell og en to-parallell utbygging. Det

gir et estimat på ca 89 millioner kroner. Dette kommer i tillegg til de de vedtatte 290 millioner kroner i økonomiplan 2024-2027.

En større skoleenhet gir mulighet for en sterkere organisering og økonomiske stordriftsfordeler.

En utregning som sammenligner faktiske lærerårsverk skoleåret 2023-2024 med nasjonal lærernorm, viser at ved sammenslåing av Espa, Vallset og Tangen, vil det være mulig å redusere antall lærerårsverk innenfor ordinær undervisning med inntil 3,3 årsverk.

Ved sammenslåing kan ny skole redusere totale SFO-kostnader med ca kr 860 000, (NB! Regnskapstall 2023)

En sammenslåing av Espa, Vallset og Tangen vil kunne gi den nye skolen et lederteam med 2 årsverk ledelsesressurs. Det vil gjøre ledelsen mindre sårbar ved fravær/turnover, og bedre rustet for å ivareta faglig ledelse, personalledelse og økonomisk ledelse. I alternativ 4 vil ressurser til ledelse totalt kunne reduseres med inntil 1 årsverk.

Kostnader til skolebygg:

Avhengig av hva Stange kommune velger å gjøre med etterbruk av Espa og Vallset, vil det med alternativ 4 være mulig å spare framtidige utgifter knyttet til drift og vedlikehold av disse byggene.

Det er ikke gjennomført en mulighetsstudie for å se på løsninger for å bygge om Tangen skole til en skole med plass til elevtallet i dette alternativet. Kalkyler er beregnet ut fra mulighetsstudie på Romedal – endring fra en til to-parallell.

Kostnader til skoleskyss:

Alternativ 4 vil gi noe økt behov for skoleskyss. Dette er beregnet til om lag kr. 843 600, jamfør kapittel 6.2.1.

6.1.5 Alternativ 5

Breidablikk skole og Solvin skole slås sammen til ny barneskole i Romedal, lokalisert i Romedal.

Skole drift:

En sammenslåing av Breidablikk og Solvin lokalisert til ny barneskole i Romedal, vil med dagens elevtall bli en to-parallell skole med 233 elever og 100 barn i SFO (omregnet til hele plasser = 82). Dette krever en to-parallell barneskole i Romedal med en kapasitet på 350 elever.

ASAS arkitekter har laget en mulighetsstudie som viser ombygging og utbygging av gamle Romedal ungdomsskole til en ny to-parallell barneskole. Ombygging/utbygging var i 2021 kostnadsberegnet til ca. 162 millioner kroner. Ved indeksregulering av dette beløpet iht.

SSBs byggekostnadsindeks for Boligblokk i alt, fra 02.2021 til 07.2024 utgjør beløpet i dagens kroner ca. 194 millioner kroner. Dvs. 96 millioner mindre enn de vedtatte 290 millioner kroner i økonomiplan 2024-2027.

En større skoleenhet gir mulighet for en sterkere organisering og økonomiske stordriftsfordeler.

En utregning som sammenligner faktiske lærerårsverk skoleåret 2023-2024 med nasjonal lærernorm, viser at ved sammenslåing av Breidablikk og Solvin, med dagens elevtall, til ny barneskole i Romedal, vil det være mulig å redusere antall lærerårsverk innenfor ordinær undervisning med inntil 4,5 årsverk.

Ved sammenslåing kan ny skole redusere totale SFO-kostnader med ca kr 1 145 000,- (NB! Regnskapstall 2023).

En sammenslåing av Breidablikk og Solvin vil kunne gi den nye skolen et lederteam med 2 årsverk ledelsesressurs. Det vil gjøre ledelsen mindre sårbar ved fravær/turnover, og bedre rustet for å ivareta faglig ledelse, personalledelse og økonomisk ledelse. I alternativ 5 vil ressurser til ledelse ikke utløse noen reduksjon.

Kostnader til skolebygg:

Avhengig av hva Stange kommune velger å gjøre med etterbruk av Breidablikk og Solvin, vil det med alternativ 5 være mulig å spare framtidige utgifter knyttet til drift og vedlikehold av disse byggene.

Det er gjennomført en mulighetsstudie for å se på løsninger for å bygge om Romedal ungdomsskole til en skole med plass til elevtallet i dette alternativet. Dette er beskrevet i [mulighetsstudiet som ligger her](#)⁸³.

Kostnader til skoleskyss:

Alternativ 5 vil gi noe økt behov for skoleskyss. Dette er beregnet til om lag kr. 784 320, jamfør kapittel 6.2.1.

6.1.6 Alternativ 6

Breidablikk, Solvin og Åsbygda skoler slås sammen til ny barneskole i Romedal, lokalisert til Romedal.

Skole drift:

En sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda, lokalisert til ny barneskole i Romedal, vil med dagens elevtall bli en to-parallell skole med 299 elever og 128 barn i SFO (omregnet til hele plasser = 103). Dette krever en to-parallell barneskole i Romedal med en kapasitet på 350 elever.

⁸³ Mulighetsstudie Romedal og Tangen: [Mulighetsstudie ny barneskole i Romedal og Tangen skole.pdf](#) (stange.kommune.no)

ASAS arkitekter har laget en mulighetsstudie som viser ombygging og utbygging av gamle Romedal ungdomsskole til en ny to-parallell barneskole. Ombygging/utbygging var i 2021 kostnadsberegnet til ca. 162 millioner kroner. Ved indeksregulering av dette beløpet iht. SSBs byggekostnadsindeks for Boligblokk i alt, fra 02.2021 til 07.2024 utgjør beløpet i dagens kroner ca. 194 millioner kroner. Dvs. 96 millioner mindre enn de vedtatte 290 millioner kroner i økonomiplan 2024-2027.

En større skoleenhet gir mulighet for en sterkere organisering og økonomiske stordriftsfordeler.

En utregning som sammenligner faktiske lærerårsverk skoleåret 2023-2024 med nasjonal lærernorm, viser at ved sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda med dagens elevtall, til ny barneskole i Romedal, vil det være mulig å redusere antall lærerårsverk innenfor ordinær undervisning med inntil 5,5 årsverk.

Ved sammenslåing kan ny skole redusere totale SFO-kostnader med ca kr 1 750 000,- (NB! Regnskapstall 2023)

En sammenslåing av Breidablikk, Solvin og Åsbygda vil kunne gi den nye skolen et lederteam med 2-2,5 årsverk ledelsesressurs. Det vil gjøre ledelsen mindre sårbar ved fravær/turnover, og bedre rustet for å ivareta faglig ledelse, personalledelse og økonomisk ledelse. I alternativ 6 vil ressurser til ledelse totalt kunne reduseres med inntil 0,5 årsverk.

Kostnader til skolebygg:

Avhengig av hva Stange kommune velger å gjøre med etterbruk av Breidablikk, Solvin og Åsbygda, vil det med alternativ 6 være mulig å spare framtidige utgifter knyttet til drift og vedlikehold av disse byggene.

Det er gjennomført en mulighetsstudie for å se på løsninger for å bygge om Romedal ungdomsskole til en skole med plass til elevtallet i dette alternativet. Dette er beskrevet i [mulighetsstudiet som ligger her](#)⁸⁴.

Kostnader til skoleskyss:

Alternativ 3 vil gi noe økt behov for skoleskyss. Dette er beregnet til om lag kr. 1 321 640, jamfør kapittel 6.2.1.

6.2 Kostnader knyttet til alternativene 0 til 6, skole

Som det kommer frem i det overstående, vil det være endringer i det økonomiske perspektivet knyttet til alle alternativer som er belyst.

I dette kapittelet er det redegjort for konsekvenser knyttet til skoleskyss, driftskostnader og

⁸⁴Mulighetsstudie Romedal og Tangen: [Mulighetsstudie ny barneskole i Romedal og Tangen skole.pdf](#) (stange.kommune.no)

investeringsbehov vist gjennom modeller for hvordan de ulike alternativene slår ut økonomisk.

6.2.1 Skoleskyss

Ifølge GSI (Grunnskolen informasjonssystem) var det i skoleåret 2023-2024, 584 elever i offentlig grunnskole i Stange kommune som har innvilget søknad om skoleskyss. Dette utgjør om lag 25 % av elevene og gjelder vedtak både knyttet til avstand, funksjons-hemming og farlig skolevei. Kommunens utgifter til skoleskyss for elever i grunnskolen gjelder både for elever i offentlig grunnskole og friskoler. I 2023 var de samlede utgiftene til skoleskyss mellom hjem og skole 10,6 millioner kroner.

Ved en eventuell endring av skolestruktur i Stange vil enkelte elever få lengre avstand mellom hjem og skole, slik at det utløser rett til skoleskyss basert på avstandskravet i opplæringsloven. Den lengste avstand mellom hjem og skole for enkeltelever vil eventuelt bli om lag 21 km dersom skolestruktur blir endret. Dette gjelder ytterst få elever som i dag har om lag 12 km mellom hjem og skole.

Når det gjelder antall barn med rett til skoleskyss med 0-alternativet, vil dette tallet øke ved sammenslåing av skoler:

Skole	Antall elever med innvilget skoleskyss(avstand + særlig farlig skolevei) *	Antall elever med rett til skoleskyss basert på avstandskrav ved sammenslåing av skoler **	Differanse antall elever med behov for skoleskyss ved en sammenslåing
Espa	25	43 (til Tangen)	+ 18
Breidablikk	26	90 (til Romedal)	+64
Vallset	78	119 (til Romedal)	+41
Vallset	78	121 (til Tangen)	+43
Åsbygda	19	65 (til Romedal)	+46
Åsbygda	19	66 (til Vallset)	+47

* Tall fra GSI per 1.oktober 2023

** Tall fra Innlandstrafikk basert på elever per august 2024

Lovbestemmelsen om skoleskyss setter ikke begrensninger knyttet til reisetid. I [rundskriv om skoleskyss](#)⁸⁵ fra Utdanningsdirektoratet revidert 01.08.2024, presiseres det imidlertid at skoleskyssen må organiseres slik at elevene får akseptabel reisetid, samt tilstrekkelig fritid og tid i hjemmet. I vurderinger av akseptabel reisetid, er det særlig viktig at spesielt 6-åringene får skyssen organisert slik at reisetiden blir så kort som mulig. I vurdering av reisetid skal både gangtid, ventetid og tid med skolebussen sees i sammenheng.

Innlandet fylkeskommune organiserer skoleskyssen for Stange kommune, uavhengig skolestruktur. I dialog med fylkeskommunen bekreftes det at endret skolestruktur i Stange vil medføre behov for økt kapasitet på skoleskyssstilbudet i noen områder. Det bekreftes

⁸⁵ Rundskriv om skyss (Udir, 2024): [Rundskriv om skyss | udir.no](#)

videre at fylkeskommunen kan håndtere dette. Behov for økt kapasitet vurderes først og fremst å gjelde i Vallset og på Espa.

I dialog med Innlandstrafikk er det beregnet at den ordinære skoleskyssen basert på avstandskravet i opplæringsloven for eventuelt berørte elever vil øke med om lag 2,5 millioner kroner dersom de mest omfattende endringene i skolestruktur blir gjennomført (alternativ 1 og 2 sammenslått). Beregningene i tabellen under viser økning i den ordinære skoleskyssen basert på avstand, men tar ikke hensyn til at 82 kommunale vedtak basert på særlig farlig skolevei ved de berørte skolene vil falle bort. Grunnet personvern hensyn, tilgjengeliggjøres ikke grunnlagsdokumentet.

Tall for 2024	Alternativ 1 Espa og Tangen til Tangen	Alternativ 2 Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda til Romedal	Alternativ 3 Vallset og Åsbygda til Vallset	Alternativ 4 Espa, Vallset og Tangen til Tangen	Alternativ 5 Breidablikk og Solvin til Romedal	Alternativ 6 Breidablikk, Solvin og Åsbygda til Romedal
Breidablikk		kr 784 000			kr 784 000	kr 784 000
Espa	kr 258 000			kr 258 000		
Solvin						
Tangen						
Vallset		kr 919 000		kr 585 000		
Åsbygda		kr 537 000	kr 367 000			kr 537 000
Sum	kr 258 000	kr 2 240 000	kr 367 000	kr 843 000	kr 784 000	kr 1 321 000

6.2.2 Driftsmessige konsekvenser

I tabellen er innsparing markert med minustegn, mens økte kostnader står uten fortegn. Summene er avrundet. Utregninger og bakgrunnsmateriale er tilgjengelig på [Stange kommunes hjemmeside om skolestruktur](#)⁸⁶.

⁸⁶Skole og barnehagestruktur: [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

Alternativ skoler	Endring lønns-kostnader	Endring i SFO-kostnader	Endring i skyss-kostnader*	Endring i FDV-kostnader	Endring i totale drifts-kostnader (årlig)
Alternativ 0	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ 1 Espa og Tangen	kr -1 561 000	kr -412 000	kr 230 000	kr -3 037 000	kr -4 780 000
Alternativ 2 Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda	kr -7 299 000	kr -1 307 000	kr 2 008 000	kr -10 209 000	kr -16 807 000
Alternativ 3 Vallset og Åsbygda	kr -3 117 000	kr 652 000	kr 340 000	kr -2 923 000	kr -5 048 000
Alternativ 4 Espa, Tangen og Vallset	kr -3 859 000	kr 147 000	kr 914 000	kr -4 204 000	kr -7 002 000
Alternativ 5 Breidablikk og Solvin	kr -3 685 000	kr -241 000	kr 667 000	kr -4 944 000	kr -8 203 000
Alternativ 6 Bteidablikk, Solvin og Åsbygda	kr -5 082 000	kr -147 000	kr 1 146 000	kr -7 867 000	kr -11 950 000

* Endring skysskostnader her er sammenslåing av skoleskyss og skysskostnader til svømmeundervisning

I tallene ovenfor legges lærernormstall til grunn for reduksjon ordinær undervisning. Det vil også være grunn til å tro at det vil følge stordriftsfordeler i form av realisering og styrking av vedtaksfestede timer til enkeltelever. Hvorvidt endringer i FDV-kostnader er realistiske, avhenger av etterbruk av bygg.

6.2.3 Investeringsmessige konsekvenser på kort sikt

Tabellen nedenfor, hvor underlagsdokumentet er tilgjengelig på [Stange kommunes hjemmeside om skolestruktur](#)⁸⁷, viser hvordan de ulike alternativene vil endre investeringsbehov som må realiseres ut over vedtatt økonomiplan for eventuelt å bygge skoler og barnehager som er store nok til de ulike alternativene. I summen ligger det usikkerhet, da de kun baserer seg på mulighetsstudier.

I utregningene av årlige konsekvenser, fremkommer det at det ligger inne 290 millioner kroner i investeringsplanen, 185 mill. til Breidablikk skole og 105 mill. til flytting av Solvin til Romedal.

Beregningene som er gjort i tabellen nedenfor viser konsekvens av låneopptak det første året investeringen er fullfinansiert. Det vil si at renter og avdrag vises for det første året lånet som helhet skal betjenes.

Beregningene er gjort med følgende forutsetninger:

Lånets løpetid er satt til 34 år, serielån med flytende rente. Det er brukt rentesatsen i et beregningsverktøy hos Kommunalbanken. De legger inn forventninger i rentemarkedet. Det er derfor ikke brukt en bestemt rente, men en forventet snittrente per år.

⁸⁷Skole og barnehagestruktur: [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

Det er i kalkylen ikke tatt høyde for bruk av fond ved finansiering av investeringene. I kommunens handlingsregler er det lagt opp til at investeringer skal finansieres med 25 % egenkapital. Momskompensasjon betraktes i denne sammenheng som egenkapital. I anslag på renter og avdrag er det kun tatt høyde for momskompensasjon som andel egenfinansiering, hvor momskompensasjon på bakgrunn av erfaringstall er satt til 17,9 %.

I vedtatt investeringsplan er det innarbeidet en investering på 105 millioner kroner ved Romedal barneskole, samt 185 millioner kroner ved Breidablikk skole. I driftsbudsjettet er det tatt høyde for betaling av renter og avdrag for låneopptak til dette. Alle alternativer på skole, med unntak av alternativ 4, gir en mindre-belastning i kommunens beregning av driftsramme utover eventuell renteøkning. Alternativene på barnehage vil isolert sett gi noe merbelastning ihht til alternativene B og C.

Under forutsetning av at fondsmidler ikke benyttes som del av finansiering av nye eller økning i investeringer, viser beregning av renter og avdrag for umiddelbart investeringsbehov utover eksisterende investeringsplan slik belastning i driftsbudsjettet:

Alternativer skole	Anslag invest.behov kort sikt	Herav finansiert ved mva.komp.	Netto nytt lånebehov	Årlig avdrag	Anslag årlig renteutgift	Finans-kostnad for investering år 2
Alternativ 0	kr 290 000 000	kr 51 910 000	kr 238 090 000	Endring mot alternativ 0		
Alternativ 1 Espa og Tangen	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ 2 Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda	kr 260 000 000	kr 46 540 000	kr 213 460 000	kr -735 000	kr -909 000	kr -1 644 000
Alternativ 3 Vallset og Åsbygda	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ 4 Espa, Tangen og Vallset	kr 379 000 000	kr 67 841 000	kr 311 159 000	kr 2 181 000	kr 2 700 000	kr 4 881 000
Alternativ 5 Breidablikk og Solvin	kr 194 000 000	kr 34 726 000	kr 159 274 000	kr -2 911 000	kr -2 353 000	kr -5 264 000
Alternativ 6 Bteidablikk, Solvin og Åsbygda	kr 194 000 000	kr 34 726 000	kr 159 274 000	kr -2 911 000	kr -2 353 000	kr -5 264 000
Alternativ 1+2	kr 260 000 000	kr 46 540 000	kr 213 460 000	kr -735 000	kr -909 000	kr -1 644 000
Alternativ 1+3	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ 1+5	kr 194 000 000	kr 34 726 000	kr 159 274 000	kr -2 911 000	kr -2 353 000	kr -5 264 000
Alternativ 1+6	kr 194 000 000	kr 34 726 000	kr 159 274 000	kr -2 911 000	kr -2 353 000	kr -5 264 000
Alternativ 1+3+5	kr 194 000 000	kr 34 726 000	kr 159 274 000	kr -2 911 000	kr -2 353 000	kr -5 264 000
Alternativ 4+6	kr 283 000 000	kr 50 657 000	kr 232 343 000	kr -212 000	kr -171 000	kr -383 000

6.2.4 Potensielle innsparinger drift og investeringer skole

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av de ulike alternativene, både i form av driftsinnsparinger og investeringsbehov.

Oppsummering alternativer - skoledrift, drift bygg og finansieringskostnader					
Skole	Endringer drift Skole/sfo	Endringer skyss	Endringer Drift bygg	Kapital-kostnader pr år	Tot endring årlig drift inkl finanskostnader
Alternativ 1 Espa og	kr -1 973 120	kr 229 956	kr -3 036 750	kr -	kr -4 779 914
Alternativ 2 Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda	kr -8 605 994	kr 2 008 090	kr -10 208 850	kr -1 644 000	kr -18 450 754
Alternativ 3 Vallset og Åsbygda	kr -2 464 586	kr 339 727	kr -2 922 745	kr -	kr -5 047 604
Alternativ 4 Espa, Tangen og Vallset	kr -3 712 246	kr 913 895	kr -4 203 775	kr 4 881 000	kr -2 121 126
Alternativ 5 Breidablikk og Solvin	kr -3 925 406	kr 666 710	kr -4 943 930	kr -5 264 000	kr -13 466 626
Alternativ 6 Breidablikk, Solvin og Åsbygda	kr -5 229 533	kr 1 145 767	kr -7 866 675	kr -5 264 000	kr -17 214 441
Alternativ 1+2 Espa og Tangen + Breidablikk, Solvin, Vallset og Åsbygda	kr -10 579 115	kr 2 238 046	kr -13 245 600	kr -1 644 000	kr -23 230 669
Alternativ 1+3 Espa og Tangen + Vallset og Åsbygda	kr -4 437 706	kr 569 683	kr -5 959 495	kr -	kr -9 827 518
Alternativ 1+5 Espa og Tangen + Breidablikk og Solvin	kr -5 898 526	kr 896 666	kr -7 980 680	kr -5 264 000	kr -18 246 540
Alternativ 1+6 Espa og Tangen + Breidablikk, Solvin og Åsbygda	kr -7 202 653	kr 1 375 723	kr -10 903 425	kr -5 264 000	kr -21 994 355
Alternativ 1+3+5 Espa og Tangen + Breidablikk og Solvin + Vallset og Åsbygda + Breidablikk og Solvin	kr -8 363 112	kr 1 236 393	kr -10 903 425	kr -5 264 000	kr -23 294 144
Alternativ 4+6 Espa, Tangen og Vallset + Breidablikk og Solvin	kr -8 941 779	kr 2 059 662	kr -12 070 450	kr -383 000	kr -19 335 567

Tabellen viser endringer mot alternativ 0

6.2.5 Mulig å fremskynde bygging av ny barneskole i Romedal?

Alternativene 2, 5 og 6 omhandler lokalisering til ny skole i Romedal, enten som to-parallell eller tre-parallell barneskole. [Mulighetsstudiet](#)⁸⁸ omtaler både to- og tre-parallell ombygging/rehabilitering av tidligere Romedal ungdomsskole. Etter en avklaring der behovet for ombygging/rehabilitering vedtas, kan planleggingsprosessen starte. Neste fase

⁸⁸ Mulighetsstudie Romedal og Tangen: [Mulighetsstudie ny barneskole i Romedal og Tangen skole.pdf](#) (stange.kommune.no)

vil være utarbeidelse av et forprosjekt iht. kommunens prosedyre for byggeinvesteringer. Tidsperspektivet fra oppstart forprosjekt til ferdig skole anslås minimum å være 36 måneder.

Det kan være mulig å dele opp ombygging/rehabilitering av tidligere Romedal ungdomsskole i to faser, der klasseromsfløyene rehabiliteres først slik at Solvin skole kan flytte inn tidligere. Da vil en utvidelse til to eller tre-parallell skje parallelt med skoledrift i deler av bygget. En rehabilitering av klasseromsfløyene anslås å kunne gjennomføres på minimum 18 måneder.

Forutsatt at et forprosjekt starter opp tidlig 2025, er det mulig å tenke følgende tidsplan: Solvin flytter til Romedal i løpet av 2026 og Breidablikk, Vallset, Åsbygda (alle eller noen) flytter inn i løpet av 2028.

Utvikling av skolen til to- eller tre-parallell vil være så omfattende at det vil regnes som en hovedombygging iht. Plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter. En enklere oppgradering av dagens bygningsmasse vil kunne utføres uten å utløse samme krav som en hovedombygging.

7. Kostnader knyttet til alternativene for ny barnehagestruktur

I delkapittel 5.4 vil det bli redegjort for de økonomiske konsekvensene knyttet til de ulike alternativene til ny barnehagestruktur.

Det økonomiske perspektivet knyttet til barnehagestruktur er tredelt:

- Barnehagedrift herunder bemanning, utstyr og administrasjon.
- Kostnader knyttet til barnehagebygg, herunder drift, vedlikehold og rehabilitering.
- Overføringer til private barnehager

I tabellen nedenfor fremkommer kostnader og kapasitet knyttet til barnehagedrift og barnehagebygg.

Når det gjelder overføringer til private barnehager, fastsettes tilskuddssatser ut fra kostnader ved den kommunale driften to år tilbake i tid. Omsatt i praksis betyr det at eventuelle innsparinger i kommunal barnehagedrift vil gi lavere tilskuddssatser for de private barnehagene to år frem i tid.

Nedre Tømte barnehage er planlagt for ytterligere tre avdelinger dersom befolkningstilveksten i Ottestad krets skulle avdekke et slikt behov i et fremtidsperspektiv, ref. kapittel. 3.2. I Stange krets er Navneberget barnehage tilrettelagt for eventuelt å kunne bygge på en avdeling, dersom befolkningsutviklingen skulle tilsi det.

I Barnehageloven §16 heter det at:

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august i samsvar med denne loven med forskrifter. Barn som fyller ett år i september, oktober og november det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.

I Stange er samlet kapasitet tilstrekkelig til å ivareta retten til barnehageplass. Det varierer noe fra år til år hvor presset på barnehagene er størst. I hovedopptaket for barnehageåret 2024/2025 er det ledig kapasitet i Tangen, Espa, Åsbygda og Vallset. Enkelte andre barnehager kan også ha noen ledige plasser. Kommunen merker at det stadig skjer endringer med hensyn til barn som flytter ut og inn av kommunen, eller mellom ulike barnehager. Det er fortsatt størst press i Stange sentrum og Ottestad.

7.1.1 Alternativ 0

Dagens barnehagestruktur opprettholdes.

Barnehagedrift:

I 0-alternativet vil det i liten grad være mulig å etablere en mer kostnadseffektiv barnehagedrift. De minste barnehagene vil fortsette å være små enheter og være noe dyrere å drifte enn de større enhetene. Det vil fortsatt være behov for styrer i 60-80 % stilling ved de små enhetene.

Kostnader til barnehagebygg:

Ved et 0-alternativ er det ikke et potensiale til å drifte barnehagebygg mer kostnadseffektivt med tanke på drift og vedlikehold.

7.1.2 Alternativ A

Espa barnehage slås sammen med Tangen barnehage og lokaliseres enten til Espa eller Tangen.

7.1.2.1 Alternativ A1 – lokalisering til Espa

Barnehagedrift:

En sammenslåing av Tangen og Espa barnehager, med lokalisering til Espa, vil med dagens barnetall resultere i en barnehage med 70 heltidsekvivalenter og 56 barn. Dette vil da bli en barnehage med tre avdelinger. En barnehage med tre avdelinger vil ha behov for 1 årsverk styrerressurs, noe som betyr at alternativ A1 vil redusere behovet for styrerressurs med 0,5 årsverk. FDV-kostnadene kan imidlertid ikke forventes å reduseres ved en sammenslåing. Det vil være tilstrekkelig areal dersom Tangen barnehage flyttes til Espa barnehage, basert på dagens tall og fremtidige prognoser. Dette forutsetter imidlertid at barnehagen også benytter skolelokalene på Espa.

Kostnader til barnehagebygg:

Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager vil ikke utløse vesentlig investeringsbehov ved Espa barnehage. Med dagens oppfylingsgrad i barnehagene er det kapasitet på Espa til en sammenslåing av Espa og Tangen. Dette alternativet forutsetter at Espa skole flytter til Tangen. Barnehagen vil ha behov for å bruke skoledelen av bygningen på Espa.

Konsekvenser:

Det kan være gunstig å tenke at en skole og barnehage vil kunne ha nytte av å ligge samlet et sted. Ved å flytte Tangen til Espa, vil ikke barnehage og skole ligge i samme område. Espa har kapasitet til å ta imot barnehagebarna fra Tangen, med en fortsatt betydelig restkapasitet.

Det vil bli noe lenger reisevei for foreldre som i dag naturlig vil velge Tangen barnehage. Fra Tangen barnehage til Espa er det 9,6 km (ca 17 minutter med bil).

7.1.2.2 Alternativ A2 – lokalisering til Tangen

Barnehagedrift:

En sammenslåing av Tangen og Espa barnehager, lokalisert til Tangen, vil med dagens barnetall bli en barnehage med 70 heltidsekvivalenter og 56 barn. Dette vil da bli en barnehage med tre avdelinger. En barnehage med tre avdelinger vil ha behov for 1 årsverk styrerressurs. Dette betyr at alternativ A2 vil redusere behov for styrerressurs med 0,5 årsverk. FDV-kostnader kan forventes å bli redusert ved en sammenslåing. Det vil være tilstrekkelig areal dersom Espa barnehage blir flyttet til Tangen barnehage slik de faktiske tall og fremskrivninger ser ut pr d.d.

Kostnader til barnehagebygg:

Sammenslåing av Espa og Tangen barnehager vil ikke utløse vesentlig investeringsbehov ved Tangen barnehage. Med dagens oppfylingsgrad er det kapasitet på Tangen til en sammenslåing av Espa og Tangen barnehager.

Konsekvenser:

Det kan være gunstig å tenke at en skole og barnehage vil kunne ha nytte av å ligge samlet et sted. Ved å flytte Espa til Tangen, gitt at Espa skole også flytter til Tangen skole, vil det fortsatt være slik at barnehage og skole ligger på samme område. Dette alternativet støtter opp under kommunens arealplan hvor Tangen pekes på som framtidig satsningsområde. Tangen har kapasitet til å ta imot barnehagebarna fra Espa, Det vil i en kortere periode bruke opp hele kapasiteten, men barnetallene på Espa og Tangen viser en nedadgående kurve, og fortsetter denne, vil det forholdsvis raskt igjen være en mulig restkapasitet i Tangen barnehage.

Det vil bli noe lenger reisevei for foreldre som i dag naturlig vil velge Espa barnehage. Fra Espa barnehage til Tangen barnehage er det 9,6 km (ca 17 minutter med bil)

7.1.3 Alternativ B

Vallset, Romedal og Åsbygda slås sammen til en ny barnehage, lokalisert til Solvin skole.

Barnehagedrift:

En sammenslåing av Vallset, Romedal og Åsbygda lokalisert til en ny barnehage på Solvin, vil med dagens barnetall bli en barnehage med 167,2 heltidsekvivalenter fordelt på 126 barn. Det vil kreve en barnehage med 8-9 avdelinger. Grunnet størrelsen, vil det være nødvendig med et lederteam for ledelse av barnehagen, anslagsvis 2 årsverk i lederressurs. Det vil føre til en mulig reduksjon i styrerressurs med 0,8 årsverk. FDV-kostnader kan ikke forventes å bli redusert ved en sammenslåing.

Kostnader til barnehagebygg:

Det er gjort overordnede vurderinger av muligheten for lokalisering av de tre barnehagene til Solvin skole. Ved sammenslåing vil det med dagens situasjon være behov for en 8-9 avdelingers barnehage.

Bygningsmassen ved Solvin skole utgjør et bruttoareal på ca. 2 887 kvadratmeter. Samlet bruttoareal for de involverte barnehagene er om lag 2 222 kvadratmeter. Følgelig er det tilstrekkelig med plass til å etablere en barnehage med plass til de 193 heltidsekvivalentene de tre barnehagene til sammen har kapasitet til i dag.

Solvin skole vil måtte ombygges til barnehagedrift. Det er ikke utarbeidet mulighetsstudie for en slik ombygging, men det er gjort grove anslag for å kunne antyde hva en slik ombygging kan komme til å koste.

Arealbehovet for en 8-9 avdelingers barnehage er anslått ut ifra dagens areal for de involverte barnehagene og erfaringstall. Kostnaden er beregnet basert på dette arealet og kvadratmeterpris fra Holtes Kalkulasjonsnøkkel for nybygg barnehage. Ettersom det her er snakk om ombygging av et eksisterende bygg, er det valgt å halvere prisen ift. kostnaden for oppføring av nybygg ($35\ 807/2 = 17\ 903,5$ kr/kvm).

Annen bruk av gamlebygningen på Solvin kan vurderes, alternativt kan denne delen saneres. Dagens uteområde vil være tilstrekkelig i areal, men må tilpasses barnehagedrift.

Konsekvenser:

Det kan være gunstig å tenke at en skole og barnehage vil kunne ha nytte av å ligge samlet et sted. Ved å flytte Romedal, Vallset og Åsbygda barnehager til Solvin, forutsatt at skolene Solvin, Vallset og Åsbygda lokaliseres i Romedal, vil det fortsatt være slik at barnehage og skole ligger i samme krets. Ved en sammenslåing av barnehagene på Solvin vil det være en restkapasitet i den nye barnehagen som kan fungere som reserve ved svingninger, og som også muligens i noe grad avlaste et forventet økt press på barnehagesituasjonen i Stange sentrum.

Dette alternativet støtter opp under [kommunens arealstrategi](#)⁸⁹ som sier:

Romedal vil kunne ha funksjon som en node – et knutepunkt som knytter seg til omkringliggende mindre steder ved å tilby flere tjenester og service

For en del familier som i dag naturlig vil velge barnehage i Vallset eller Åsbygda, vil en flytting til Solvin bety en lengre vei til og fra barnehagen. Fra Vallset barnehage til Solvin er det 8,8 km (ca 14 minutter med bil) og fra Åsbygda til Solvin er det 9,1 km (ca 14 minutter med bil)

7.1.4 Alternativ C

Romedal og Åsbygda slås sammen til en ny barnehage, lokalisert til Solvin skole.

Barnehagedrift:

En sammenslåing av Romedal og Åsbygda lokalisert til en ny barnehage på Solvin, vil med dagens barnetall bli en barnehage med 97,2 heltidsekvivalenter og 73 barn. Dette vil bli en barnehage med fem avdelinger. Det vil eventuelt være et potensiale til en innsparing på 0,8 årsverk styrerressurs. FDV-kostnader kan ikke forventes å bli redusert ved en sammenslåing.

Kostnader til barnehagebygg:

Det er gjort overordnede vurderinger av muligheten for lokalisering av de to barnehagene til Solvin skole. Ved sammenslåing vil det med dagens situasjon være behov for en fem avdelingers barnehage. Dette vil være mulig å romme i den eksisterende bygningsmassen, men vil kreve tilpasninger og ombygging. Dagens bygningsmasse vil ikke kunne utnytted fullt ut, sammenlignet med alternativ B. Solvin skole vil måtte ombygges til barnehagedrift. I likhet med alternativ B er det er ikke utarbeidet mulighetsstudie for dette alternativet, men det er utarbeidet en kalkyle med tilsvarende metode. Arealbehovet er redusert som følge av færre avdelinger. Annen bruk av gamlebygningen på Solvin kan vurderes, alternativt kan denne delen saneres. Dagens uteområde vil være tilstrekkelig i areal, men må tilpasses barnehagedrift.

Konsekvenser:

Det kan være gunstig å tenke at en skole og barnehage vil kunne ha nytte av å ligge samlet et sted. Ved å flytte Romedal og Åsbygda barnehager til Solvin, forutsatt at Solvin og Åsbygda skoler lokaliseres i Romedal, vil det fortsatt være slik at barnehage og skole ligger i samme krets. Ved en sammenslåing av barnehagene på Solvin vil det være en restkapasitet i den nye barnehagen som kan fungere som reserve ved svingninger, og som også muligens i noe grad kan avlaste et forventet økt press på barnehagesituasjonen i Stange sentrum.

⁸⁹ Kommunedelplanens arealdel: arealplaner.no

Dette alternativet støtter opp under [kommunens arealstrategi](#)⁹⁰ som sier:

Romedal vil kunne ha funksjon som en node – et knutepunkt som knytter seg til omkringliggende mindre steder ved å tilby flere tjenester og service

For en del familier som i dag naturlig vil velge barnehage i Åsbygda, vil en flytting til Solvin bety en lengre vei til og fra barnehagen. Fra Åsbygda til Solvin er det 9,1 km (ca 14 minutter med bil)

7.2 Endring av kostnader knyttet til alternativene 0, A-C, barnehage:

Som teksten ovenfor viser, vil det være endringer i det økonomiske perspektivet knyttet til de ulike alternativene som belyses.

I innledningen til kapittel 5 er det redegjort hvordan utregninger knyttet til vedlikeholdsbehov i et 20 års-perspektiv er gjort, mens det i dette kapittelet vil bli vist modeller for hvordan de ulike alternativene slår ut økonomisk.

7.2.1 Driftsmessige konsekvenser

I tabellen er innsparing markert med minustegn, mens økte kostnader står uten fortegn. Summene er avrundet.

Alternativer barnehage	Endring lønns-kostnader	Endring i FDV-kostnader	Endring tilskudd til private bhg. etter år 2	Endring i totale drifts-kostnader (årlig) fra år 3
Alternativ 0	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ A1 Espa og Tangen til Espa	kr -498 000	kr 1 666 000	kr 1 168 000	kr 2 336 000
Alternativ A2 Espa og Tangen til	kr -498 000	kr -441 000	kr -939 000	kr -1 878 000
Alternativ B Romedal, Vallset og Åsbygda	kr -796 000	kr -411 000	kr -1 207 000	kr -2 414 000
Alternativ C Romedal og Åsbygda	kr -796 000	kr -54 000	kr -850 000	kr -1 700 000

Kommunen gir driftstilskudd til private, ordinære barnehager per heltidsplass. Tilskuddssatsene for det kommende året fastsettes i løpet av oktober året før. Satsene beregnes ut fra gjennomsnittlige ordinære driftsutgifter per heltidsplass i de kommunale barnehagene, med fratrukk for administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjon. Beregningsgrunnlaget er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret.

⁹⁰ Kommunedelplanens arealdel: [arealplaner.no](#)

Kommunens totale kostnader baserer seg på utgiftene i de kommunale barnehagene, samt et tilsvarende beløp (omtrent) i de private barnehagene. Derfor vil en besparelse på 500 000 kroner i de kommunale barnehagene i år føre til en tilsvarende reduksjon i tilskuddet til de private barnehagene om to år. Kommunen har lokale retningslinjer for tilskudd til private barnehager. Disse omhandler blant annet grunnlaget for tellinger og utbetaling av tilskudd, samt hvordan beregningene justeres ved endringer i kapasitetsutnyttelse gjennom året.

7.2.2 Investeringsmessige konsekvenser på kort sikt

Alternativ A1 og A2 vil ikke medføre behov for kortsiktige investeringer, da barnehagene kan slås sammen og lokaliseres både på Espå og på Tangen uten behov for kortsiktige investeringer.

Alternativer barnehage	Anslag invest.behov kort sikt	Herav finansiert ved mva.komp.	Netto nytt lånebehov	Årlig avdrag	Anslag årlig renteutgift	Finans-kostnad for investering år 2
Alternativ 0	kr -	kr -	kr -	Endring mot alternativ 0		
Alternativ A1 Espå og Tangen til Espå	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ A2 Espå og Tangen til Tangen	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Alternativ B Romedal, Vallset og Åsbygda	kr 50 000 000	kr 8 950 000	kr 41 050 000	kr 1 225 000	kr 1 488 000	kr 2 713 000
Alternativ C Romedal og Åsbygda	kr 38 000 000	kr 6 802 000	kr 31 198 000	kr 931 000	kr 1 131 000	kr 2 062 000
Alternativ A1+B	kr 50 000 000	kr 8 950 000	kr 41 050 000	kr 1 225 000	kr 1 488 000	kr 2 713 000
Alternativ A1+C	kr 38 000 000	kr 6 802 000	kr 31 198 000	kr 931 000	kr 1 131 000	kr 2 062 000
Alternativ A2+B	kr 50 000 000	kr 8 950 000	kr 41 050 000	kr 1 225 000	kr 1 488 000	kr 2 713 000
Alternativ A2+C	kr 38 000 000	kr 6 802 000	kr 31 198 000	kr 931 000	kr 1 131 000	kr 2 062 000

Alternativ B og C vil kreve ombygging av Solvin skole til barnehagedrift, og tilrettelegging av uteområdet.

7.2.3 Potensielle innsparinger drift og investeringer barnehage

Oppsummering alternativer - barnehagedrift, drift bygg og finansieringskostnader					
Barnehage	Endringer drift barnehage	Endring tilskudd private barnehager etter år 2	Endringer drift bygg	Kapital-kostnader pr år	Tot endring årlig drift inkl finanskostnader
Alternativ A1 Espa og Tangen til Espa	kr -497 781	kr 1 167 894	kr 1 665 675	kr -	kr 2 335 788
Alternativ A2 Espa og Tangen til Tangen	kr -497 781	kr -938 931	kr -441 150	kr -	kr -1 877 862
Alternativ B Romedal, Vallset og Åsbygda	kr -796 449	kr -1 207 629	kr -411 180	kr 2 713 000	kr 297 742
Alternativ C Romedal og Vallset	kr -796 449	kr -850 704	kr -54 255	kr 2 062 000	kr 360 592
Alternativ A1+B Espa og Tangen til Espa + Romedal, Vallset og Åsbygda	kr -1 294 230	kr -39 735	kr 1 254 495	kr 2 713 000	kr 2 633 530
Alternativ A1 +C Espa og Tangen til Espa + Romedal og Åsbygda	kr -1 294 230	kr 317 190	kr 1 611 420	kr 2 062 000	kr 2 696 380
Alternativ A2+B Espa og Tangen til Tangen + Romedal, Vallset og Åsbygda	kr -1 294 230	kr -2 146 560	kr -852 330	kr 2 713 000	kr -1 580 120
Alternativ A2+C Espa og Tangen til Tangen + Romedal og Åsbygda	kr -1 294 230	kr -1 789 635	kr -495 405	kr 2 062 000	kr -1 517 270

Tabellen viser endringer beregnet mot alternativ 0

8. Andre forhold av økonomisk betydning ved endring av struktur

8.1 Reduksjon i rammetilskudd skoler

Satsen i Rammetilskudd på skoler er 586.083 kroner per skole med dagens ordning.

Ved en reduksjon av antall skoler vil dette rammetilskuddet kunne reduseres.

8.2 Finansieringsmodell skole

Den administrative finansieringsmodellen danner grunnlag for den enkelte skoles driftsbudsjetter, er bygget på prinsipper om minimumsfinansiering i henhold til lov og forskrift, og nasjonale gjennomsnittsberegninger (hentet fra 2020) for behov for assistentressurser og ressurs til spesialundervisning. Modellen bruker informasjon fra [GSI-rapportering](#)⁹¹ pr.1. oktober hvert år, til å finansiere skoledriften for påfølgende regnskapsår. Dette er en finansieringsmodell som bygger opp fra null hvert år, og gir skolene en minimumsfinansiering for kommende regnskapsår. Forenklet betyr det at finansieringen i hovedsak følger elevene. Modellen sørger for at skolene har en grunnfinansiering som sikrer en ledelsesressurs, ressurser til ordinær undervisning i henhold til lærernorm, ressurser til lovpålagte oppgaver som spesialundervisning, kontaktlærerfunksjon mm. og et mindre driftsbudsjett til utgifter som ikke omfatte lønnskostnader; innkjøp av læremateriell, forbruksmaterieell, Ikt-utstyr mm. I tillegg beregnes det et mindre driftstilskudd til SFO fordi Stangeskolene ikke klarer å drifte SFO til selvkost.

Med den eksisterende skolestrukturen vil en minimumsfinansiering medføre at små skoler ikke får tilstrekkelige driftsmidler. Dette skyldes at mindre strukturer er kostbare å drifte, og disse skolene må derfor få ekstra bevilgninger gjennom en skjønnsmessig vurdering. I rapporten om utredningen knyttet til [samlokalisering og sammenslåing av SFO ved de små skolene](#)⁹², eksempel gis det at det er betydelig dyrere å drive små SFO-er enn store SFO-er. For Breidablikk og Espa skoler koster det henholdsvis kr 52 598 og kr 83 827 per elev, sammenlignet med for eksempel Hoberg skole, hvor driftstilskuddet per elev er kr 9 692. Dette utgjør en differanse på mellom kr 42 906 og kr 74 135 per elev. I finansieringsmodellen vil det i dette tilfellet gjøres en skjønnsmessig vurdering slik at enkelte SFO-er får mer midler enn andre. Denne forskjellen kan kun reduseres ved en endring av skolestrukturen.

8.3 Kostnader til transport for svømmeundervisning

For skolene som er berørt i denne utredningen, gis det særskilt kommunalt tilskudd til dekning av skyss for å gjennomføre svømmeundervisning. Grunnen til det er at det for disse skolen er vesentlig lengre avstand til et svømmebasseng enn det er for andre skoler i

⁹¹ GSI UDIR: [GSI - Grunnskolens Informasjonssystem \(udir.no\)](#)

⁹² Tilgjengelig på Stange kommune hjemmeside: [Skole- og barnehagestruktur - Stange kommune](#)

kommunen. En endring av skolestruktur kan utgjøre en betydelig kostnadsreduksjon av dette tilskuddet, derfor legges endringer av denne kostnaden inn sammen med endringer i kostnader knyttet til skoleskys, i beregningene av skoledrift i utredningen.

Skole	Regnskap 2023		Endring ved alternativer					
	Total	per elev	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3	Alternativ 4	Alternativ 5	Alternativ 6
Espa	kr 85 932	kr 1 910						
Breidablikk	kr 59 598	kr 602						
Solvin	kr 58 012	kr 433		kr -233 000			kr -118 000	kr -176 000
Tangen	kr 107 245	kr 1 277	kr -28 000			kr 70 000		
Vallset	kr 56 897	kr 463			kr -28 000			
Åsbygda	kr 58 263	kr 883						

*Forutsetning: Drift av bassenget på Romedal blir videreført

8.4 Friskoler

Vurderinger knyttet til friskoler er vesentlige når det gjelder drøftinger rundt fremtidig skolestruktur. Friskoler finansieres direkte fra staten, etter følgende satser (2023):

Trinn	Til og med 42 elever	Fra og med 43 elever
Barnetrinnet	Kr 221 600 per elev	Kr 79 400 per elev
Ungdomstrinnet	Kr 229 500 per elev	Kr 82 400 per elev

Ytterligere opplysninger om [friskoler er Utdanningsdirektoratets nettsider](#) ⁹³.

Finansiering av friskoler skjer i form av at elevene trekkes ut fra rammetilskuddet fra staten til kommunen. Per september 2024 er 259 elever i friskoler. Dette betyr at Stange kommune taper om lag 32,9 millioner kroner i rammeoverføringer. I Stange kommune «koster» en elev, inkludert samtlige driftskostnader, i snitt ca 155 000 kroner (2023), jmf. data fra UDIR⁹⁴.

I drøftinger rundt skolestrukturer, er dette vesentlig kunnskap å ha med i vurderingene. I tillegg fungerer lovverket slik at det fortsatt er kommunen som har økonomisk ansvar for finansieringen av enkeltvedtak som fattes for kommunens elever i friskoler. I og med at kommunen ikke er skoleeier, eller tilsynsorgan, kan ikke kommunen stille som vilkår at det ordinære tilbudet i friskoler er bredt nok til å ivareta utfordringer som en kan forvente at den offentlige skolen løser. Det betyr at i det i tillegg til redusert rammeoverføring, tilfaller utgifter knyttet til antall enkeltvedtak kommunen fatter og betaler til friskolene.

⁹³ UDIR: <https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskudd-til-private-skoler/>

⁹⁴ UDIR: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/okonomi-grunnskole/>

9. Muligheten for nye private barnehageplasser

I vedtak k-sak 42/24 fra kommunestyre fremkommer følgende:

Kommunedirektøren bes inkludere private barnehager i konsekvensutredningen, herunder muligheten for etablering av nye private barnehageplasser dersom det er behov for å etablere flere barnehageplasser.

Ved eventuelle behov for å etablere nye barnehageplasser, skal kommunale og private barnehager behandles likt. Det betyr at det ikke er mulig å bygge en barnehage med vesentlig ledig kapasitet for fremtidig bruk, da dette kan diskriminerer private barnehagers mulighet til å utvide sin kapasitet hvis det er behov for å etablere nye barnehageplasser.

9.1 Barnehagemyndighetens vurdering

Kommunen har et helhetlig ansvar for barnehagetilbudet og bør derfor tilpasse dette ut fra demografiske forhold, fødselstall og lignende. Ved vurdering av barnehagetilbudet vil barnehagelovens §10 andre ledd, som pålegger kommunen å tilby barnehageplass til barn med rett til plass etter §16, være sentral. Kommunens plikt til å oppfylle retten til barnehageplass innebærer at kommunen må sørge for et tilstrekkelig antall plasser. Dersom det oppstår behov for flere barnehageplasser, er det opp til kommunen å vurdere om den vil utvide eksisterende barnehager.

Det fremkommer i Utdanningsdirektoratets regelverkstolkning (2023/12022) at:

Fellesinteressen barnehageloven § 19 første ledd skal ivareta, er at utbyggingsmønster og driftsformer blir tilpasset befolkningens ønsker og behov, jf. tidligere § 14 andre ledd, jf. Ot.prp. nr. 57 (2007-2008) punkt 5.7.1. Dette må ligge til grunn for både innvilgelse og avslag på tilskudd, og hvis kommunen ønsker å stille vilkår. Det betyr at vedtak om innvilgelse eller avslag på søknader om tilskudd som er begrunnet med at utbyggingsmønster og driftsformer blir tilpasset befolkningens ønsker og behov i utgangspunktet er lovlige.

Kommunen må for eksempel til enhver tid sikre et tilstrekkelig antall barnehageplasser for å oppfylle retten til plass. Den kan derfor ikke si nei til å finansiere private barnehager, hvis kommunen ikke har tilstrekkelig med barnehageplasser for å oppfylle retten til plass etter barnehageloven § 16, jf. 10.

En effektivisering av barnehagesektoren i Stange kommune vil, med gjeldende regelverk, sannsynligvis medføre at de private barnehagene får noe lavere tilskuddssatser. Inntektene til de private barnehagene bestemmes av det kommunale kostnadsnivået i den enkelte kommune. Tilskuddsnivået skal ideelt sett reflektere kostnadsnivået i det lokale barnehagemarkedet.

Ved godkjenning av barnehageplasser er det viktig å påpeke at det finnes et omfattende regelverk som stiller krav til barnehager. Når både kommunale og private barnehager søker

om større endringer eller ønsker å etablere nye tilbud, er det kommunen som barnehagemyndighet som godkjenner slike søknader. For en privat aktør er det som hovedregel nødvendig å ha innvilget tilskudd for å kunne drive barnehagen. Barnehagelovens § 14 a åpner imidlertid for at barnehager kan drives uten kommunalt tilskudd. Dette betyr at en privat barnehage som er godkjent, ikke nødvendigvis vil få tilskudd.

Når en ny privat aktør ønsker å etablere seg, vil kommunen behandle søknaden om godkjenning. Søknaden om kommunalt tilskudd avgjøres av kommunen etter eget skjønn. Kommunen skal i denne vurderingen ta hensyn til barnehagelovens § 10, andre ledd, som forplikter kommunen til å tilpasse utbyggingsmønstre og driftsformer til lokale forhold og behov. I Stange kommune behandles søknader om godkjenning av kommunen som barnehagemyndighet, mens søknader om kommunalt tilskudd behandles av kommunestyret. I det saksforberedende arbeidet skal både administrasjonen og barnehagemyndigheten sørge for at saken er så godt opplyst som mulig.

Det vurderes at ordlyden i vedtak fattet av kommunestyret kan legge føringer som vanskeliggjør en avgjørelse innenfor rammene av alminnelig forvaltningsrett og barnehagelovens føringer. Kommunen skal sikre at vedtak om utvidelser ikke strider mot prinsippet om likebehandling.

10. Etterbruk

Det er viktig å drøfte spørsmålet omkring eventuell etterbruk i vurderingene rundt fremtidig skole- og barnehagestruktur. Det er lokalsamfunnet som har eierforholdet og best kjenner lokale ønsker og behov. Det vil i denne sammenheng være vesentlig å drøfte hvilke funksjoner lokalsamfunnet mener er mest sentrale å opprettholde lokalt, og om det er nye funksjoner som kan etableres. Fra kommunens side kan oppgaven være å bidra til å legge til rette for å opprettholde og utvikle nye funksjoner i samarbeid med lokalsamfunnet, men kommunens oppgave kan ikke være å drifte aktivitetene. Hvilke tiltak som kan iverksettes i forhold til fremtidig bruk av skole- og barnehageanlegg vil slik sett være avhengig av flere faktorer, som mulighet for å skape næringsvirksomhet, foreningsliv, boliger m.m.

Det fremgår av Stange kommunes «[Strategi for verdibevarende byggforvaltning](#)»⁹⁵, jamfør K-sak 11/24 «Årlig rapportering om renhold, drift og vedlikehold av Stange kommunes bygningsmasse 2023», at alle eiendommer skal ha en samfunnsverdi, alternativt en plan for utvikling eller avvikling. I dette legges det at kommunen som et utgangspunkt ikke skal eie bygg som ikke har lovpålagt tjenesteyting som primærformål.

For å oppnå fullt innsparingspotensial ved endringer i skole- og barnehagestrukturen, er det en forutsetning at man avhender bygg hvor driften avvikles. Fortsatt kommunalt eierskap til disse byggene vil medføre stadige kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold, dog mulig redusert – og i et lengre perspektiv vil slike bygg vanligvis ikke bli prioritert mht. vedlikehold og utvikling i en ellers trang kommuneøkonomi. Erfaringsmessig vil det være utfordrende for

⁹⁵ Innsynsportal Stange kommune: [Innsyn - Velkommen \(innsynsportal.no\)](https://www.innsyn.no/)

kommunen å ivareta verdibevarende byggvedlikehold. Byggforvaltning i et større perspektiv vil derfor kunne ivaretas bedre gjennom nytt eierskap eller endret bruk av eiendommene.

Det er i denne utredningen lagt som en forutsetning at etterbruk av skoleanlegg ikke kan brukes til friskoler, jmfør kapittel 5.5.4, Friskoler. Dersom det blir endring av skolestruktur, vil det følgelig legges opp til at kommunestyret må ta stilling til bruksformål ved et eventuelt nedlagt skolebygg.

Gjennom brukermedvirkning og folkemøter er lokalbefolkningen invitert til å bidra med konstruktive forslag til aktuell etterbruk dersom det fattes vedtak om endringer i skolestrukturen. Innspill og forslag fremkommer av møtoreferatene og er forsøkt implementert og oppsummert som del av arbeidsgruppas drøftinger for hver av lokasjonene nedenfor.

10.1 Bygninger

10.1.1 Åsbygda skole og barnehage

Etterbruk av Åsbygda skole og barnehage er en sammensatt vurdering ettersom bygningsmassen ligger tett knyttet opp til flere sentrale samlingspunkter i bygda, og fordi skolen og barnehagen er fysisk sammenkoblet på samme eiendom. Skole- og barnehagestrukturen må derfor sees i sammenheng. Idrettsanlegget inngår som del av skolens uteareal, men er også sentralt i bygdas idretts- og aktivitetstilbud utenom skoletid. Videre inngår Åsbygda kapell som en integrert del av skolen. Kapellet utgjør i sin tradisjon et samlingspunkt for bygda.

Vurderinger av etterbruk kan resultere i at deler eller hele eiendommen frigis til andre formål. Boligutvikling kan være et aktuelt formål i denne sammenheng. Det erfarer at Åsbygda er et attraktivt boområde med mange bokvaliteter, men at etterspørselen etter boligtomter likevel ikke er betydelig. Det kan derfor ikke legges til grunn at betalingsviljen fra en eventuell boligutvikler er stor, og at man ikke kan forvente en salgsinntekt ved salg av eiendommen til en boligutvikler slik den står. En eiendomsutvikler vil måtte sørge for sanering av eksisterende bygningsmasse, omregulering, etc.

10.1.2 Espa skole og barnehage

Vurderinger av etterbruk av Espa skole og barnehage må sees i sammenheng med en rekke elementer. Utbygging av ny E6 utløste behov for tilgjengeliggjøring av nytt areal. Som kompensasjon mottok Stange kommune midler fra Staten for oppføring av et bygg som kunne erstatte bygg som måtte vike for ny motorvei. Midlene kommunen mottok ble vedtatt benyttet til oppføring av et nytt kommunalt bygg på Espa. Espa skole og barnehage stod ferdig oppført i 2014 som et kombinertbygg med skole, barnehage og kulturhus. Skole- og barnehagestrukturen må derfor sees i sammenheng. Videre gjøres det oppmerksom på at det er installert et kommunalt vannrenseanlegg i kjelleretasjen. Dette forsyner høydebassenget på Espa med rensset vann. Ved sanering eller salg må renseanlegget videreføres eller løses på en annen måte.

Vurderinger av etterbruk kan resultere i at deler eller hele eiendommen frigis til andre formål. Basert på overordnede vurderinger er det funnet som et mulig alternativ at skole- og/eller barnehagedelen fraskilles og avhendes, mens kulturhusdelen består. Da vil deler av eiendommen kunne frigis til andre formål, for eksempel boligutvikling.

Dersom man igjennom nye vurderinger finner at funksjonen som kulturhus kan ivaretas på andre måter, kan hele eiendommen frigis til for eksempel boligutvikling.

Det erfares at Espå er et attraktivt boområde med mange bokvaliteter, men at etterspørselen etter boligtomter likevel ikke er betydelig. Det kan derfor ikke legges til grunn at betalingsviljen fra en eventuell boligutvikler er stor, og at det man ikke kan forvente en salgsinntekt ved salg av eiendommen slik den står, til en boligutvikler. En eiendomsutvikler vil måtte sørge for sanering av eksisterende bygningsmasse, omregulering, etc.

10.1.3 Breidablikk skole

Eiendommen er godt egnet for utvikling til boliger. IIseng er et område i utvikling og boliggetterspørselen er reell. Det kan likevel ikke legges til grunn nevneverdig inntekt fra et eventuelt salg, da en eiendomsutvikler vil måtte sørge for sanering av eksisterende bygningsmasse, tilpasning til eksisterende VA-infrastruktur, omregulering, etc.

Eiendommen kan saneres og arealet tilbakeføres til jordbruksareal. En slik omgjøring og tilbakeføring vil utgjøre en kostnad for kommunen på kort sikt.

10.1.4 Vallset skole

Eiendommen er godt egnet for utvikling til boliger. Vallset er et område i utvikling, men etterspørselen etter boligtomter er likevel ikke betydelig. Det kan derfor ikke legges til grunn nevneverdig inntekt fra et eventuelt salg, da en eiendomsutvikler vil måtte sørge for sanering av eksisterende bygningsmasse, omregulering, etc.

10.1.5 Romedal barnehage

Eiendommens beliggenhet tilsier potensiale for å kunne utvikles til boligformål. Enten gjennom salg til privat utvikler, eller ved at kommunen selv omregulerer området til boligtomter for salg eller et kommunalt boligtilbud.

Romedal er i kommuneplanen vedtatt som et satsingsområde og markedet for sentrumsnære boliger er reell. Det kan likevel ikke kan legges til grunn nevneverdig inntekt fra et eventuelt salg, da en eiendomsutvikler vil måtte sørge for sanering av eksisterende bygningsmasse, omregulering, etc.

10.1.6 Tangen barnehage

Tangen barnehage ligger på samme område som Tangen skole og Tangen samfunnshus, men barnehagen er et separat bygg på en separat eiendom. Bygningen kan være aktuell til bruk for lokale lag og foreninger, idrettsklubben eller tilsvarende. Barnehagen ligger i utkanten av boligområdet, og hele eller deler av tomta kan også være aktuell til boligutvikling. Men eiendommen fremstår som en mer naturlig del av området med skolen, samfunnshuset og idrettsplassen.

10.1.7 Vallset barnehage

Vallset barnehage ligger på samme område som Vallset skole og Idrettsplassen med tilhørende klubbhus. Barnehagen er et separat bygg på egen tomt. I likhet med Tangen barnehage, kan barnehagebygget være aktuelt til bruk for lokale lag og foreninger, idrettsklubben eller tilsvarende.

Alternativt vurderes eiendommen å være godt egnet for boligutvikling. Vallset er et område i utvikling, men etterspørselen etter boligtomter likevel ikke er betydelig. Det kan derfor ikke legges til grunn nevneverdig inntekt fra et eventuelt salg, da en eiendomsutvikler vil måtte sørge for sanering av eksisterende bygningsmasse, omregulering, etc.

10.2 Etterbruks-scenario

For å gi et bilde på hva det vil koste kommunen dersom skole- og barnehagebygg med avviklet drift videreføres med kommunalt eierskap, er det komponert to ulike scenarioer. Erfaringsmessig kan begge scenarioer være resultat av et strukturendringsvedtak, dersom det ikke samtidig eller kort tid etter, fattes vedtak om salg eller endret formål.

Scenario 1:

Etterbruk av de aktuelle byggene kan ha ulike driftsformer, og dette vil i stor grad påvirke kostnader knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det kan forutsettes at en andel av dagens FDV-kostnader på byggene vil fortsette. I dette scenarioet er det lagt til grunn at kommunalt eierskap videreføres, men den daglige bruken overtas av f.eks. lokale lag og foreninger. Kommunens FDV-kostnader reduseres gjennom at bl.a. innvendig renhold og drift av utearealene forestås av brukerne. Erfaringsmessig utgjør renhold av skole- og barnehagebygg en betydelig andel av byggets totale FDV-kostnader. Som et anslag er det derfor valgt å legge til grunn en halvering av Holtes FDV-sats, jf. kap. 5.1.4 Grunnlag for beregning av faste årlige kostnader knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av skoler og barnehager FDV kostnader for uteareal er satt til 0,- under forutsetning at dette ivaretas av ny bruker.

Skole	Bruttoareal bygg kvm	Uteareal kvm	Scenario 1		
			FDV kostnad bygg kr/kvm pr år	FDV kostnad uteareal kr/kvm pr år	Samlet årlig FDV kostnad
Breidablikk skole	2535	12498	kr 750	kr -	kr 1 901 000
Espa skole	1678	5060	kr 750	kr -	kr 1 259 000
Vallset skole	2649	9405	kr 750	kr -	kr 1 987 000
Åsbygda skole	1834	4907	kr 750	kr -	kr 1 376 000
Barnehage					
Espa barnehage	264	1290	kr 750	kr -	kr 198 000
Romedal barnehage	573	2965	kr 750	kr -	kr 430 000
Tangen barnehage	626	2555	kr 750	kr -	kr 470 000
Vallset barnehage	817	3540	kr 750	kr -	kr 613 000
Åsbygda barnehage	832	2817	kr 750	kr -	kr 624 000

Scenario 2:

Eiendommen er ikke solgt, men eiendommen står ubrukt. Forvaltning, drift og vedlikehold er redusert til et minimum, men nok til å sikre nødvendig oppvarming, tilsyn og kritisk vedlikehold. Utearealer klippes 3-4 ganger i året. FDV kostnad for uteareal er derfor redusert til anslagsvis 25% av kvm-prisen som legges til grunn for generell FDV av uteareal på skoler og barnehager (35 kr/kvm). Kun hovedatkomstveg brøytes på vinterstid. For å finne en egnet kvm-pris, er det gjort utdrag fra regnskapet for Nordstad barnehage i Sandvika. Her ble barnehagedriften flyttet til Nedre Tømte barnehage i 2021, og bygningen har stått tom og ubrukt siden med kun et minimum av FDV.

Kommunens FDV kostnader reduseres i begge scenarioene over. I scenario 1 er kostnadene halvert, mens i scenario 2 utgjør kostnadene i underkant av 25 % av FDV kostnadene som er ved full skole-/barnehagedrift. Det fulle innspareingspotensialet vil derfor kun realiseres dersom eiendommene avhendes.

Skole	Bruttoareal bygg kvm	Uteareal kvm	Scenario 2		
			FDV kostnad bygg kr/kvm pr år	FDV kostnad uteareal kr/kvm pr år	Samlet årlig FDV kostnad
Breidablikk skole	2535	12498	kr 345	kr 9	kr 984 000
Espa skole	1678	5060	kr 345	kr 9	kr 623 000
Vallset skole	2649	9405	kr 345	kr 9	kr 997 000
Åsbygda skole	1834	4907	kr 345	kr 9	kr 676 000
Barnehage					
Espa barnehage	264	1290	kr 345	kr 9	kr 102 000
Romedal barnehage	573	2965	kr 345	kr 9	kr 224 000
Tangen barnehage	626	2555	kr 345	kr 9	kr 238 000
Vallset barnehage	817	3540	kr 345	kr 9	kr 313 000
Åsbygda barnehage	832	2817	kr 345	kr 9	kr 312 000

Referanser

- Beuchert, L.V., Humlum, H.s. Nielsen og N. Smith (2016), «*The short-term effects of school consolidation on student achievement: Evidence of disruption?*». IZA Discussion Paper 10195.
- Dumont, H, Istance, D og Benavides, F (2010). *The nature of learning*. Lastet ned 12.04.2021 fra <https://www.oecd.org/education/ceeri/50300814.pdf>.
- Egelund, Niels and Lausten, Helen (2006), *School Closure: What are the consequences for the local society?* Scandinavian Journal of Educational Research, 50, 429-439.
- Gronn, P. (2010). *Leadership: its genealogy, configuration and trajectory*. Journal of Educational Administration and History, 42:2, 405-435.
- Hargreaves, A og Fullan, M (2014). *Arbeidskultur for bedre læring i alle skoler. Hva er nødvendig lærerkapital?* Oslo: Kommuneforlaget.
- Helsedirektoratet (2010). *IS-1798 Utviklingsstrategi for helsestasjons- og skolehelsetjenesten*. Lastet ned 25.05.2021 fra [360101_1 P.doc \(helsedirektoratet.no\)](https://www.helsedirektoratet.no/360101_1_P.doc).
- Kollin, M. S. og L. H. Eriksen (2010) *Konsekvenser af en ændret skolestruktur. Et litteraturreview af eksisterende undersøgelser*. KREVI, Aarhus, Danmark.
- Kunnskapsdepartementet (2016). *Om lærerrollen. Et kunnskapsgrunnlag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kvalsund, R (2009) *Centralized decentralization or decentralized centralization? A review of newer Norwegian research on schools and their communities*. International Journal of Educational Research, 48 (2) 89-99.
- Lewicka, M. (2011). *Place attachment: Conceptual and empirical questions*. Journal of environmental psychology, 21, 273- 281.
- Lie, K., H. Støren, A. Thorstensen, G. K. Aa. Leikvoll og A. Hjelseth (2014) *Skolestruktur i Stange kommune*. TF-rapport nr. 338, Telemarksforskning, Bø.
- Marzano, DuFour (2015) DuFour, R. & Marzano, R. J. (2015). *Ledere af læring*. Dafolo. Kan det være denne?
- Moos, L., Krejsler, J. & Fibæk Laursen, P. (2004). *Relationsprofesjoner*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag Kan det være denne?
- Møller, J. (2020.) *Fagfornyelsen – utfordringer og muligheter for skoleledere*. I Bedre skole, 2020. Lastet ned 19.03.2021 fra <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagfornyelsen-profesjonsfellesskap/fagfornyelsen--utfordringer-og-muligheter-for-skoleledere/263448>.
- Nordahl, Egelund, Nordahl og Sunnevåg (2018). *Kultur for læring i skolen: Hedmark: Rapport fra kartleggingsundersøkelsen T1*. Høgskolen i Innlandet. Lastet ned 09.05.21 fra

https://brage.inn.no/inn-xmllui/bitstream/handle/11250/2500893/opprapp06_18_online.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Paulsen, J.M. (2019) *Strategisk skoleledelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Pettersen, L.T., Sollund, M., Solstad, K.J. og Øines, T. (2001) *Skolestrukturen i Skaun. Sentralisert eller desentralisert?*

Bodø: Nordlandsforskning. NF-rapport 11/2001.

Robinson, V. (2014). *Elevsentrert skoleledelse*. Cappelen Damm Akademisk

Samfunnsspeilet (2014). *Sosial reproduksjon av utdanning?* Lastet ned 12.05.21 fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/210120?ts=>

Stormo, J.B og Jacobsen, R (2020). *Erfaringer som grunnlag for utvikling av profesjonsfellesskap*. Lastet ned 15.04.21 fra <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/19207/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Timperley et al. (2007) Timperley, H., A. Wilson, H. Barrar, and I. Fung. 2007. *Teacher Professional Learning and Development: Best Evidence Synthesis Iteration Wellington*. New Zealand: Ministry of Education. Kan det være denne?

Utdanningsdirektoratet (2008). *En lærende skole*. Lastet ned 16.04.2021 fra https://www.udir.no/globalassets/upload/skoleutvikling/artikkelstafett/utvikle_en_organisasjon.pdf.

Utdanningsdirektoratet (2016). *Hva er et godt læringsmiljø?* Lastet ned 29.04.21 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/psykososialt-miljo/hva-er-et-godt-laringsmiljo/>.

Utdanningsdirektoratet (2019). *Krav og forventninger til en rektor*. Lastet ned 17.03.2021 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/etter-og-videreutdanning/rektor/krav-og-forventninger-til-en-rektor/>.

Utdanningsdirektoratet (2020). *Kravspesifikasjon for nasjonal rektorutdanning 2020-2025*. Lastet ned 19.03.2021 fra <file:///C:/Users/s20018/Downloads/Vedlegg%20%20-%20Kravspesifikasjon%20-%20Nasjonal%20rektorutdanning-2020-2025.pdf>.

Aasland, A. og Sørholt, S. (2017). *Rural Depopulation and the Governance of Education: Comparative Study of Latvia and Norway*.